Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

5-6

NR. 5-6 (242-243) • ANUL XXV • Mai-Iunie 2021

apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

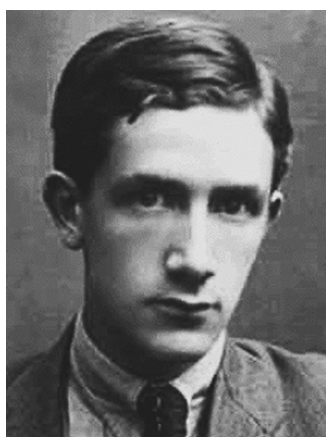
www.revistasud.ro

Monumentul istoric “Școala Veche” din Bolintin Vale - o restaurare exemplară

Velut somnia

de Ion Vinea

Ascult pământul, arborii, pietrele,
drumul arcuit în tăcere
printre avântul izvoarelor,
sub țărmii fără paşi ai stelelor.

Ascult vântul, greierii, singurătatea
până-n de rouă porțile aurorii,
o umbră noaptea, ziua o fantomă
fără de-nțeles lunecând şi de urmă.

Da față veşnic între loc şi oră,
martor – al cui ? între ceilalți şi nimeni,
ce nume port eu dincolo de mine,
ce frunte ridic în ochii lumii ?

Sunetul, raza, zbuciumul şi visul
sporesc vedenia de mine însumi
în privirea de apă a trecutului
cu treptele pe fund ale mormintelor.

Îmi trec pe chip degetele ca pe o mască,
întreb soarta ca orbii vidul,
greu tac pierderile şi amintirile, –
la creştetul lor fumegă cuvintele.

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (XVI)

Florentin POPESCU

O istorie desenată a literaturii române, publicată de către Dragoș Morărescu la Editura Muzeului Literaturii române din București în anul 2003 (și care s-ar fi putut foarte bine numi și *Un dicționar al...*, întrucât portretele au fost orânduite alfabetic, chiar dacă în grupajul fiecărei litere nu s-a mai ținut cont de anul nașterii fiecărui scriitor), conține o atât de mare varietate de figuri încât aproape că nu se mai poate vorbi de o anume „amprentă”, o anume „notă de originalitate” care să-l facă recognoscibil pe grafician, chiar dacă nu și-ar fi semnat creațiile.

Totuși, nu trebuie să fii neapărat un specialist în domeniu (plastician sau critic de artă) pentru a recunoaște o anume specificitate a acestui desenator: linia simplă, puținătatea elementelor reținute, sau, dimpotrivă, tușul apăsat, impus personajului ales și imortalizat pe hârtie.

Așadar, răsfoim în continuare „catalogul” propus de Dragoș Morărescu, depășim fila consacrată lui Eugen Barbu (despre care am scris în numărul trecut al revistei) și ne oprim la alte câteva portrete care ne-au reținut atenția.

Doi scriitori în mare vogă în deceniile șapte și opt ale veacului trecut, George Bălăiță (cel care a surprins lumea și s-a impus în agora literară printr-un roman de excepție, *Lumea în două zile*) și Ion Băieșu (arhicunoscutul umorist care aduna multă lume în jurul micilor ecrane pentru a urmări serialul turnat după o nuvelă a lui, *Tanța și Costel*, în interpretările excelente ale actorilor Octavian Cotescu și Coca Andronescu).

George Bălăiță, romancierul descins în Capitală de pe meleagurile moldave este văzut cu sobrietate, accentul (citește tușa grea a penelului) căzând pe de o parte pe frizura perfectă (ca și cum omul abia ar fi ieșit de sub pământufurile și briantinele unui frizer), iar pe de alta pe încrețitura frunții și pe ochii mari, ascunzători și păstrători de taine – fără îndoială trimițând gândul și la opera lui, așijderea gravă, sobră, cu timbru foarte personal. Altminteri, în viața de zi cu zi și în compania colegilor de breaslă (și nu numai a lor) acest scriitor făcea figura unui ins jovial, dispus la conversație pe orice temă din lume, dar mai ales pe teme literare.

Așa m-a primit și pe mine în 2016 în apartamentul lui din Bulevardul Lascăr Catargiu, când, între altele, îmi mărturisea: „Eu aparțin în aceeași măsură realității și fanteziei, mintea mea numai așa filtrează, altfel nu pot scrie”.

Ajunsesem acolo pentru un interviu, publicat ulterior la rubrica „Seniorii literaturii noastre” din „Bucureștiul literar și artistic”, retipărit și într-o carte cu

(continuare în pag. 2)

Nicolae Dan Fruntelată
Et in Arcadia ego ! pag. 3

Nicolae Constantinescu
Basme de autor pag. 13

Ion Andreiță
Întâlnirea cu un om deosebit este un mare privilegiu pe care Dumnezeu ni-l dăruiește pag. 14

Laura Nicolau, Vasile Grigorescu
Doi mari arhitecți - Paul Smărăndescu și C.N. Minescu - și “avatarul” unui monument istoric pag. 28

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Intermezzo pentru boemă

Toate interacțiunile dintre oameni și orice fel de organizații sunt azi reglementate.

Se poate observa cum codurile bunelor maniere sunt *up-gradate* cu elemente noi, ce țin în special de tehnologie (folosirea dispozitivelor electronice) și de poziționări cu privire la politica corectă (exprimare atentă pentru a nu putea fi interpretabilă juridic ca lezând pe cineva). Încet se ajunge la o anumită standardizare unde procedurile încep să se impună. Ba mai mult, persoanele aduc involuntar în zona informală bagaje comportamentale și chiar mentale din universul formal în care activează. Se ajunge astfel la un mod de existență ce se poate observa „cu ochiul liber" în piața contemporană a schimburilor de bunuri și servicii, care nu permite „abateri" decât cu riscuri și consecințe posibile chiar și în aceste vremuri „pandemice", când tot ce părea de nezdruncinat devine volatil.

O asemenea „abatere" poate fi socotită astăzi în zona privată boema. Fenomen asociat preponderent cu mediul artistic (boema franceză antebelică cu a sa *belle époque* și *les années folles* este luată drept model) desfășurat în zona centrală a orașelor mari, în jurul unor localuri emblemă (restaurante, ceainării, cafenele...), unde comportamentul social deschis și modul neconvențional de socializare face ca procedurile să fie abandonate, predominante fiind amiciția, colocvialitatea, sinceritatea, umorul, spiritualitatea, mici excese de efuziune sentimentală și chiar bahică. Despre acest fenomen, în ultima vreme studiat atent de către cercetători din diverse domenii (istorici, literați, sociologi...) s-au formulat diverse și interesante teorii, care însă cam toate converg spre o concluzie comună: boema a cam încetat să existe în maniera ei clasică. Ceea ce unii numesc *neo-boemă* sau *post – boemă* este adesea o pură marketizare/valorificare a unor spații neconvenționale (hale părăsite, berării de cartier, terase de bloc sau modeste cârciumi din afara orașului) care folosindu-se de acest concept (chiar punându-l în denumirea lor) speră să atragă clienți.

Un important scriitor și personaj al boemei bucureștene de la începutul secolului douăzeci a fost **Ion Minulescu** (1881-1944). Cu studii pariziene neterminate, devine un component de bază al boemei din celebra cafenea „Capșa" sau de pe terasa Oteteleșanu (cu care se identifică), ajungând în final (atipic) într-o funcție ministerială. Numit „stegar al simbolismului", poet, prozator și dramaturg, este poate printre puținii autori de poezie care reușește să aibă o retorică seducătoare prin utilizarea imaginilor deschise, alegoriei, cu muzicalitate și un mister utilizat mai degrabă ca efect scenic, obținând o mare audiență (în special cu „romanțele pentru mai târziu"). Este un poet extrovertit până la teatralitate, artist al agorei, îmbinând într-un mod unic senzualități balcanic-orientale cu judecăți cerebral-apusene, chiar dacă totul stă învăluit într-o fină ironie. *„Toate ca și altădată…/ O bazar sentimental !.../ Toate sunt ca la plecarea mea-dantelă și cristal…// Și cu toate-acestea, câte tocuri nu-și lăsară forma/ Pe covoarele-ți bogate de Buhara ?/ Și-n enorma ta colecție de patimi, câte buze nu încercară/ Să-ți transcrie madrigaluri// Pe obrajii tăi de ceară ?.../ câte tragice începuturi nu sfârșiră-n simfonia / Mută-a lacrimilor"* (*Într-un bazar sentimental*)

După al Doilea Război Mondial, prin același București schimbat total din punct de vedere al orânduirilor sociale, boema continua să existe și datorită lui **Teodor Pâcă (**1928-1978), cel care împreună cu alți artiști (Dimov, Pucă, Mazilescu, Tudor George, Mărgărit ș.a.), schimbând elegantele locații interbelice cu o semi-sordidă cârciumă de la subsolul unui imobil central, numită exotic „Singapore", reînnoadă același spirit și oarecum același tipar comportamental. Cu atât mai mult cu cât în acei ani întâlnirile deveniseră și o supapă de presiune ideologică, unde puteau circula în voie butade, „șopârle" și aluzii la sistemul politic și la conducătorii vremii. Pâcă a scris puțin (a fost se pare mai mult boem, decât scriitor), a apărut episodic chiar și în filme și devenise un personaj pitoresc, care dădea sarea și piperul întâlnirilor. Dar pentru el totul se termină relativ repede, dispărând în plină putere de creație (stilul de viață dezordonat și-a spus tragic cuvântul). Și într-un fel se termină și acest al doilea mare episod al boemei bucureștene, odată cu acest poet care își lua la revedere de la toți într-o manieră *ex cathedra*, nonconformistă: *„Vă las în valea acestei stinse plângeri/ Orice sfârșit vestește-un început/ Mă duc eu primul, sunt mai priceput/ Să pun din vreme șeile pe îngeri// Zvântați cu zâmbet aripile plânse/ V-aștept la grajdurile de smarald/ Nu vă grăbiți, încă-i amiaz și cald/ Și eu vă aștept și chingile sunt strânse// Când veți veni-n amurg sub înserare/ Vom călări frumoși prin elizeu/ În cavalcadă pân-la Dumnezeu/ Descălecând la tronu-i, la picioare"* (*Scurtă despărțire*).

Boema, cu spiritul ei (lăsând deoparte excesele), pare alungată sau înlocuită cu surogate predefinite (copiate din cultura americană, în principal). Vor fi oare boemii direct sau indirect alungați din cetatea unde ei au reprezentat un barometru al timpurilor ? Oare procedurile și standardizarea vor „încorseta" iremediabil relațiile dintre oameni ? Fără a răspunde direct, cei doi poeți, și nu numai ei, ne spun că frumusețea umană constă tocmai în lipsa ei de uniformizare.

pretexte

Gabriel Dragnea

Pe valuri de praf, o „corabie de sunete"

Pe străzi o oarecare agitație. Interese diverse. În anticariat tăcere. Doar doi oameni nehotărâți: unul răsfoind un album de artă, celălalt niște ziare vechi. Doar un ceas cu pendul insista să ne spună că doar timpul și viața își numără clipele. În colțul poeților, o liniște apăsătoare mă trimite cu gândul la ziua de ieri când pasul lor se amesteca în mulțime; astăzi, aceleași străzi aglomerate, dar mai sărace cu un pas, cu zece, cu perechi întregi de pași și umbre pierdute într-un album cu amintiri pe care nu îl mai răsfoiește nimeni. Pe un raft, un volum cu supracopertă galbenă, pe alocuri ruptă pe margini stătea culcat în fața unui alt volum de poezie, o tipăritură mai nouă, având copertele lucioase, drepte și cu clapete interioare. Ca toate celelalte și această carte galbenă, în lipsa cititorilor își acceptase destinul de orfan al lumii paginilor scrise. Până azi. Am întins mâna, am apropiat-o sub privirea tot mai curioasă și am realizat că am pus în mișcare, că a înviat între degetele mele *Corabia de sunete*. Deschizând-o la întâmplare, am vrut să văd care sunt primele versuri care mă întâmpină înaintea unei lecturi atente și asumate: *„Și dacă n-am să mă mai pot întoarce -/ dacă n-am să mai pot găsi unghiul acela de fulger,/ tăcerea aceea de moarte,/ asurzitoarea liniște care ne readuce în noi înșine,/ pe galbena orbită dintre vise,/ când stelele-s în transă, și iarba se agită,/ pierdut prin dezacordatele spații... ?"* (**Cosmos**). Într-o tăcere asemănătoarea cu cea din poemul de mai sus, o nouă încercare, o nouă deschidere a cărții ca într-un joc al norocului de tipul „hai 2 din 3" al copilăriei mele îndepărtate. Deodată parcă simt glasul poetului în acest poem ca un îndemn către cea care îi tulbură nopțile și îi rătăcește busola lăsându-l să se lovească blând de cărnurile sentimentelor care-l ademenesc într-un profund erotism: *„Pune oglinzi, mai pune, ca florile în casă,/ unde profunde cercuri se simt la ele-acasă,/ pune oglinzi în care paharele și crinii/ să joace ca în valuri meduzele, delfinii./ / Pune oglinzi, ca ochii de iazuri, mai subțiri,/ în care să tresară făclii de trandafiri./ Râzând, cu mii de brațe să vrei să mă cuprinzi,/ pune oglinzi în praguri, ferestre, până-n grinzi."* (**Pune oglinzi**).

Chiar dacă poetul a fost acuzat de unii dintre colegii săi că era fidel regimului comunist, chiar dacă la un colocviu de poezie l-a acuzat nedrept pe Ștefan Augustin Doinaș că a trecut cu bună știință sub tăcere „libertatea reală a poeziei", acuzându-i în egală măsură pe Monica Lovinescu și Virgil Ierunca pentru susținerea unor așa-zise „teze antipatriotice", cu toate acestea nu am putut trece cu vederea calitățile de poet, eseist și traducător ale lui Vasile Nicolescu.

Așadar, cu bucuria întâlnirii l-am luat acasă așezându-l alături de alți colegi din aceeași generație poetică, precum Alexandru Andrițoiu, altă persoană controversată din istoria recentă a literaturii române și Ion Horea, chemat de partea cerului din 2019.

Povestea descoperirii volumului cu învelitoare galbenă, pe alocuri ruptă pe margini se poate opri brusc în lipsa unor descrieri nuanțate ale emoțiilor generate de întâlnirea cu un altceva care a venit exact atunci când ziua părea că e sugrumată de rutină și zgomot, de ecourile sutelor de voci din jur care nu reușesc să spună nimic. Și, astfel, ai putea *„crede că vine cutremurul sau se năpustesc hergheliile solzoase ale norilor,/ cavalcadele vântului și-ale nopții; ai crede că se surpă turnuri/ și poduri, campaniile de gheață și trenuri care o iau razna/ pe lângă stânci, sau că un meteorit a aprins pădurea,/ și fiarele părăsindu-și vizuinele aleargă speriate în toate părțile."* (**Invizibilul suflet**) Și atunci apare acel ceva ca o *„furtună care desenează cu fulgere/ invizibilul suflet al mării"* Dar, dincolo de vuietul vârtejului cotidian care amețește trup și bypassează simțuri, de unde nimeni nu mai așteaptă nimic apare un colac de salvare trimis de Euterpe, o clipă de desfătare *„asemenea cămășii izvorului/ și bobului de rouă când trece o umbră de pasăre,/ asemenea brândușei/ și nării antilopei,/ asemenea ochiului de apă în care se îneacă un fluture/ și respirației păstrăvului,/ asemenea mânzului care se ridică pentru prima oară de la pământ/ și frunzei care a uitat să cadă,/ asemenea cobaiului prin care trece un curent de mică tensiune,/ și nervilor de aer al flautului,/ asemenea ușii înainte de a te întoarce,/ și toporașilor lângă care paște-un vițel,/ asemenea curcubeului înainte de a se fixa la marginea ploii..."* (**Tremurătoare**).

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (XVI)

(urmare din pag. 1)

același generic. George Bălăiță trăia din plin „ficțiunea care îl apropia de adevărul necesar", cum zicea d-sa.

În ce-l privește pe Ion Băiești, conjudețeanul meu buzoian, îl cunoșteam din studenție când îl vizitam cu treburi, în strada Brezoianu 13, la redacția revistei „Amfiteatru", o revistă din care el, împreună cu Fănuș Neagu, cu Adrian Păunescu, Ana Blandiana și alții a reușit să facă una din cele mai interesante și atractive publicații din deceniul șapte. Într-o posibilă ierarhie a scriitorilor din ultimele decenii ale veacului trecut Ion Băiești ocupa/ ocupă unul din primele locuri – ca prozator (îi apăreau cărțile la intervale scurte de timp, era prezent în presa literară în fiecare săptămână, ba chiar și în cea cotidiană, ceva mai târziu a ajuns celebru și ca dramaturg, piesa *Prețul* fiind montată pe scene de prim rang ale țării și cunoscând sute, dacă nu cumva chiar mii de reprezentări cu sălile pline până la refuz.

Dragoș Morărescu a înțeles printre primii aceste fapte de mare scriitor, născut și nu făcut și, în consecință i-a făcut și el un portret, cum îi mai făcuseră ori îi mai făceau și alții (ca Silvan Ionescu bunăoară).

„Băiețul" lui Dragoș Morărescu apare sub chipul unui tânăr semeț, cu fruntea străjuită de păr bogat, cu sprâncenele abia conturate și cu privirea îndreptată undeva spre dreapta, în afara paginii, lăsând să se creadă că trage „cu coada ochiului" către cineva nevăzut, ori abia întrezărit. Poate privea spre criticii teatrali, care se grăbeau să-i comenteze textele dramatice ori pe cele în proză, sau – cine știe ! – către numeroșii lui cititori din toată țara. Mergând cu sugestiile oferite de imagine, dincolo de chipul propriu-zis parcă citim și un gând al scriitorului: „Par eu indiferent, dar știți voi câte am în cap ! ? Și ce știți voi despre truda la o piesă pe care ți-o dorești de succes ?".

Am greși sau în orice caz am judeca foarte simplist dacă am spune că portretele lui George Bălăiță și Ion Băiești nu sunt „fidele" fotografiilor și chipurilor celor doi scriitori pe care mulți dintre noi i-am cunoscut, i-am văzut „în carne și oase" prin agora literară a vremii.

Un artist adevărat nu este nici pe departe „un copist" (mulți dintre ei fug ori au oroare față de copii și copieri) și cată să fie în toate original și de necomparat cu confrații lui.

Este ceea ce Dragoș Morărescu a înțeles de la început și, mai mult decât atât, a reușit să ne convingă și pe noi de acest adevăr elementar.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată

Et in Arcadia ego !

De la o vreme, prieteni ai mei, tot mai greu mă așez la masa de scris. Simt anii cum îmi apasă ceafa și îmi strâng mâna într-o menghină neiertătoare. Doar atunci când se aprinde flacăra unei amintiri, când un gând se ridică din pagina unei cărți citite ori recitite, apoi se întâlnește cu experiența mea de viață, simt nevoia să mărturisesc.

Zilele trecute, cu puțin înaintea sfintelor sărbători ale Paștelui, soția mea, care este filolog ca și mine, mi-a găsit în bibliotecă două volume din BPT (asta însemna, pe vremuri, „Biblioteca pentru toți”, o colecție ce se tipărea pe hârtie proastă, dar în zeci de mii, ori chiar sute de mii de exemplare), cu titlul *Călătorii*, de Dimitrie Bolintineanu. O carte excepțională a marelui scriitor de la începuturile literaturii române moderne, deopotrivă poet, dar și prozator, autor erudit, hrănit de literatura romantismului francez, pentru că avusese și o bursă de câțiva ani la Paris de care se folosise din plin pentru a citi, a cunoaște, a înțelege.

Am recitit cu delicii romanul lui de călătorie, scris în anii exilului de după Revoluția de la 1848, la care a participat ca un luptător convins și un patriot desăvârșit. Atunci mi-a venit ideea acestei paralele în timp, cu atât mai mult cu cât, vă spuneam, se apropia sărbătoarea Paștelui.

I. Un prinț levantin coborât la Bolintin

Nu, Dimitrie Bolintineanu n-a fost os princiar. Fiul unui aromân din Ohrida, Enache Cosmad, și al țărăncii din Bolintin Vale, Anica Caloian, asumându-și condiția de fiu al Bolintinului, Dimitrie a călătorit în lumea Levantului, după ce a fost trimis în exil de funcționarii Imperiului Otoman care obținuseră una dintre ultimele izbânzi asupra Valahiei Mari.

Prin scrisul său, colorat, inspirat, legat de Occidentul cultural al acelui veac, al XIX-lea, dar păstrând aromele Orientului, Dimitrie Bolintineanu a devenit un prinț levantin al literaturii române.

Mă opresc doar asupra drumului său la Ierusalim, inima creștinismului, steaua polară a Ortodoxiei. Bolintineanu descrie drumul spre Ierusalim cu o savoare pe care puțini scriitori-călători ai epocii au realizat-o. Pentru că el vine din Balcania, pentru că el trăiește poveștile ei pe care ni le aduce cu înțelegere și cu iubire.

Dincolo de asta, el ne oferă un drum al credinței, o călătorie în mitul creștin al Ierusalimului sfânt, o poveste a „stațiilor”, a locurilor în care s-a oprit Iisus Hristos în calvarul său către moarte. Scria Bolintineanu în urmă cu o sută cincizeci de ani:

„Stație: locul unde Iisus se încununa cu spini, se arată o bucată de coloană pe care Iisus ar fi șezut când soldații îl încununară; Stație: locul unde Maica Domnului văzu pe Iisus după Înviere; Sfântul Mormânt în biserică este un loc rotund, pe la mijlocul acestuia se află un cenotaf sau capelă, șaisprezece coloane de marmură sprijinită descriind șaisprezece arcade”.

După o sută cincizeci de ani, cu ochii unui gazetar contemporan, vă propun o călătorie în acest spațiu, finalizată cu același drum. Fără, Doamne ferește, orgoliul vreunei comparații, ci doar cu speranța că avem dreptul să ne împărtășim din aceeași lumină.

II. Călătorie peste 150 de ani

Prima dată am călătorit acolo, într-o vizită „de serviciu”, în decembrie 1977, tânăr ziarist care abia împlinise 31 de ani și avea toată setea și nesimțirea cu care descoperi lumi noi, nu le înțelegi până la capăt, dar treci mai departe cu sentimentul că ai mai adăugat o țară palmaresului tău de barbar care nu aude timpul decât în goana calului.

La vârsta aceea, poate, toți avem ceva din bucuria tâmpă a turiștilor japonezi care vin la mii de kilometri de lumea lor doar pentru a face poze și a le prezenta prietenilor ca pe niște trofee de vânătoare.

Am ajuns în Țara Sfântă, pe aeroportul din Tel Aviv, într-o dimineață în care la București ningea subțire și se presimțea gerul, acolo erau vreo 20 de grade, un fel de primăvară zgârcită.

Încă din avionul El-Al-ului am simțit cu strângere de inimă o atmosferă crispată cu care nu eram obișnuit, mirosul unui război despre care citeam în fiecare zi. La Istanbul, unde am făcut escală, avionul a fost încercuit, pe perioada alimentării, de jeep-uri cu mitraliere și soldați turci cu căști de război. Apoi, la destinație, unde așteptam un control la sânge, plin de capcane și răutăți, că, de, veneam dintr-o țară comunistă, am avut prima mare surpriză. La vederea pașapoartelor oficiale din România, vameșii, dar și băieții cu pistoale mitralieră la gât care împânzeau aeroportul, ne-au zâmbit larg și ne-au scutit de umilințele prin care treceau ceilalți pasageri.

Da, prieteni, noi aveam atunci un statut privilegiat în Israel. Datorită politicii externe a celui pe care l-am ciuruit lângă zidul cazărmii din Târgoviște, în 1989. La ordinul dur al Moscovei de a rupe relațiile cu Israelul, ordin urmat de toți copiii cuminți din lagărul socialist, rebelul Ceaușescu, bâlbâitul și semidoctul care avea intuiții de geniu în politica mondială, a refuzat scurt. A păstrat ambasada la Tel Aviv, a intermediat între arabi și israelieni, a susținut cu îndârjire de țăran oltean că nu războiul, ci pacea este calea pentru aceste pământuri.

Și evreii și arabii au apreciat enorm acest lucru. Sentiment care se răsfrângea asupra tuturor românilor care veneau în Israel, din diverse motive.

Am stat zece zile acolo, am participat cu încă un coleg, la un congres de tineret ușor stupid în care tinerii militanți de origine arabă terminau ziua recitând poeme kilometrice și bucurându-se *ei înde ei*, cum zicea bunică-mea.

Am cam chiulit de la congres, deși organizatorii care ne găzduiseră în Battyam pe malul mării ne acordau măsuri sporite de siguranță. Aveam, pentru prima și ultima dată în viață, bodyguarzi, niște tipi negricioși mai scunzi ca mine care mă obligau să mă cocoșez de câte ori ieșeam din mașină și traversam strada. Am chiulit, vă spun, cu voie de la împărăție, deoarece reprezentantul ambasadei române, secretarul de presă și tineret care se ocupa de eveniment (Țintea să-l fi chemat, nu mai știu ?), a venit la noi cu o Dacie „tropicalizată”, care mergea ca o mașină europeană, și ne-a plimbat prin Tel-Aviv, prin aproape tot Israelul, ne-a dus la Tiberiada, ne-a arătat înălțimile Golan, niște dealuri nu foarte înalte unde s-a desfășurat cea mai mare bătălie de tancuri din istorie (mai mare decât cea de la Kursk-Orel din cel de-al doilea război), bătălie în care tancurile siriene (sovietice, normal) erau să răzbească tancurile israeliene (americane, normal), dar un ordin stupefiant al statului major israelian a trimis un cer de avioane de bombardament care i-au îngropat pe toți în pământul arid al înălțimilor Golan. Și pe-ai lor și pe-ai celorlalți. Asta era legea acestui război.

Dar ne-a dus prietenul nostru, mai ales, la Ierusalim, locul despre care eu știam din zeci de cărți, dar mama mea și mama iubitei mele știau din rugăciunile lor ascunse și credeau cu sufletul că acest oraș este supremul simbol al credinței.

Ne-a dus prietenul meu, omul pe care nu l-am mai întâlnit niciodată, împreună cu soția lui (le trimit o închinare din pagina acestei cărți) la „orașul alb”, ridicat numai din „piatră de Ierusalim”, așa cum impunea legea. Biserica Sfântului Mormânt, Moscheea lui Omar, Cetatea lui David, turnul lui Irod, Zidul Plângerii. Scriam atunci într-o carte care a apărut în 1983, în plină teroare ceaușistă, cum ar zice niște găinari ignoranți erijați în istorici de elită: *Ne apropiem de Biserica Sfântului Mormânt, în spate e Muntele Măslinilor, la poalele lui grădina Ghetsimani, un deal, atât, și o întindere de arbuști mediteraneeni, mitul contestat parcă, de realitate, micșorat, umilit, chiparoșii, smochinii. Biserica, trunchi simbolic din care se desfac navele unor religii. Cântarea de sub bolți pare un sunet pornit din piatră, o armonie perpetuă ordonând mișcarea procesiunilor de copii îmbrăcați în alb, conduși pe drumuri ce se taie, se suprapun ca într-un tablou al lui Escher.*

Cartea a apărut, repet, în 1983, sub titlul *Lumea, ziua și noaptea*, conținând jurnalele de călătorie ale unui ziarist fost comunist, soldat al partidului, dar purtător al convingerilor și al credințelor moștenite din copilărie de la familia de învățători din Câmpia Mehedinților.

Doamne ferește, n-am cerșit prin aceste rânduri un certificat de dizidență, n-am fost dizident niciodată, am devenit doar acum, la bătrânețe, dizident față de un regim mai înjositor și mai ticălos decât cel al lui Ceaușescu. Pentru că e pervers și camuflat în vopseaua democrației.

Ei, dar asta a fost în 1977, în orașul în care, auzind pe la patru dimineața, în hotel, niște bubuituri de tunuri care veneau dinspre Mediterana, mi-am trezit colegul și i-am spus: *Au început, hai să ne pregătim !* Ne-am liniștit după câteva minute, tuna și fulgera în decembrie pe Mediterana.

Mi-a fost dat, după 35 de ani, în vara lui 2012, să merg într-o călătorie în Țara Sfântă, împreună cu iubita mea.

Oameni aproape bătrâni, eu cu probleme de inimă greu ținute în frâu. Dar am suportat peste o săptămână de drumuri lungi, de urcușuri, în căldura mediteraneană a lui august, în mod miraculos. Ceva ne-a dat putere, ceva ne-a ținut în picioare în această fabuloasă călătorie în istoria credinței și a sufletului în care am respirat și vom respira întotdeauna.

E o șansă rară pe care viața ți-o poate oferi, aceea de a însoți, de a înțelege și de a te lumina în drumul lui Iisus.

De a sta în genunchi la Biserica Biciuirii de pe Via Dolorosa, de a vedea chipul lui Iisus de pe năframa maicii Veronica, icoana care mă tulbură cel mai mult și pe care am așezat-o să-mi lumineze biroul meu de sclav al scrisului. Crucificarea, zborul, Iisus a fost un învingător, am văzut lumina de pe muntele Tabor, am fost la Capernaum și Cana Galileii. El s-a întors la Ierusalim ca rege al spiritului, ca întemeietor de doctrină și istorie. A primit o coroană de spini și o cruce grea sub care s-a prăbușit de două ori înainte de a se înălța.

Ce e acum Via Dolorosa, ce e Biserica Sfântului Mormânt ? O istorie pe care poți și trebuie s-o parcurgi cu piciorul, de la Grădina Ghetsimani spre Poarta Leilor, apoi în sus, prin cele paisprezece vămi ale lui Iisus. Spre Mormântul în care nu e înmormântat nimeni, a stat acolo Iisus, dar s-a ridicat, noi căutăm umbra lui uriașă. Cum și de ce a plecat creștinismul de aici, între religia veche ebraică, lumea Islamului, din dunga religiilor orientale persane, din înțepeneala zeilor romani ?

Dovezile sunt acolo. În Țara Sfântă, în triunghiul dintre Mediterana, Marea Moartă și Marea Galileii, pe un teritoriu care e un muzeu celest unde s-a păstrat credința lumii.

Ce senzație poți să ai umblând azi pe acolo, om modern, obosit de viața zgomotoasă, ce drept ai să privești prin fereastra minunilor, ce drept ai să respiri și să crezi aerul acela care pare de la începutul lumii noastre creștine. Suntem de lângă Carpați, suntem de la câteva mii de kilometri, dar am fost o nație creștină înainte de a fi creștinați. Există și acum un mister al religiei dace. Sfântul Andrei, venit aici să aducă în lumea noastră credința, ia cunoștință despre o lume care exista în credință, nu trebuia convertită la ceva.

Am fost, oameni buni, cu iubita mea căreia cred că i-am adus astfel cel mai mare dar și omagiu pe care i le puteam aduce, în Țara Sfântă, în interiorul unui mit care ne definește și ne ajută să fim și să acceptăm toate înnegurările vieții.

Unde e drumul, cum poate fi parcurs și îndurat ?

Am mers în Deșertul Iudeii, la Mânăstirea Sfântul Sava, cetatea credinței care există de un mileniu și jumătate. Este cea mai veche mânăstire din lume și, spune Cartea Sfântă, aici se va săvârși, înaintea Celei de a Doua Veniri a Domnului, ultima Sfântă Liturghie de pe pământ.

Povestea celor patruzeci și patru de părinți savaioți, uciși de perșii care au cucerit aceste pământuri.

Mânăstirea a rezistat și în timpul ocupației sarazinilor, apoi a îndurat ocupația turcă. Viața monahală s-a revigorat sub egumenul *Ioachim Valahul* în 1540.

Acolo, la izvoarele Cedronului, într-un deșert apăsător, credința e o durere care se suportă fără niciun fel de abatere. Am fost acolo și m-am cutremurat. Am fost în Țara Sfântă și ceea ce credeam a fi o excursie interesantă, dar doar atât, s-a dovedit o experiență de viață totală, definitivă, capabilă să ne deschidă lumea, nu s-o închidă în limitele unei vârste și ale unor neputințe.

Am înțeles în toată fibra ființei mele vechiul dicton elen (știut de noi în grai latin):

Doamne, *et in Arcadia ego* !

Flash-back

„M-au blestemat în visu-mi cerșetorii Că doar îndrăgostit i-am miluit."

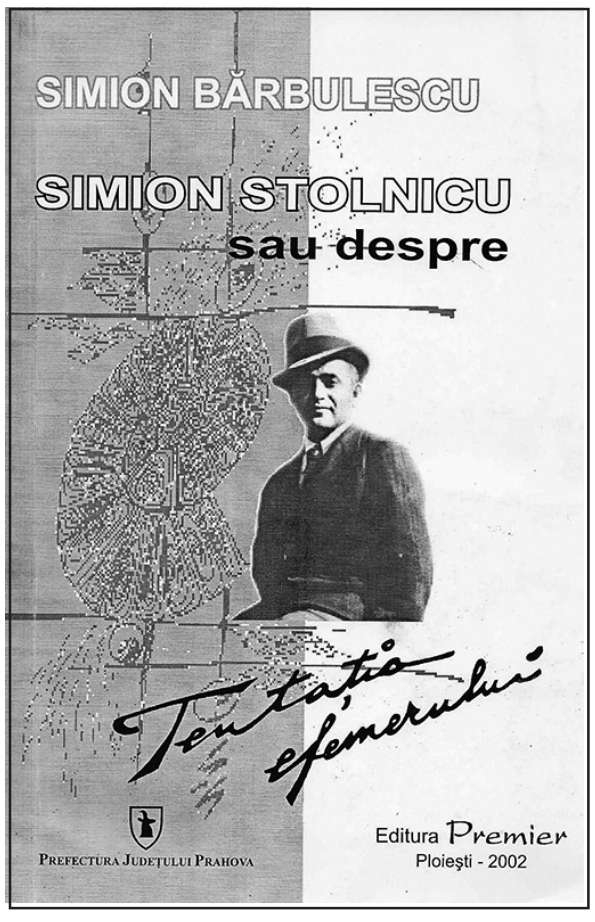
(Simion Stolnicu)

Titus Vîjeu

În orășelul în care trăiam, librăria doamnei Soare reprezenta un reper important pentru existența noastră cotidiană. În fiecare săptămână rafturile se îmbogățeau cu noi titluri iar clienții fideli ca mine beneficiau și de cărți neexpuse din cauza tirajelor limitate ori a faimei

autorilor în cauză. Aici mă întâlneam cu profesorii liceului meu, botezat cu numele unui erou al aviației românești, recent transformat dintr-o „Școală medie" de tip sovietic într-o instituție de învățământ preuniversitar de tip european. Erau dascăli cu totul remarcabili, pe care viața de după război îi adunase aici, la adăpostul unei mici

stațiuni premontane în care se tratau de maladii cardiace sau pulmonare, dar și de maladii ale istoriei. Era – între altele – cazul profesorului meu de limba română și al soției sale, profesoară de limba franceză, născuți și crescuți la Cernăuți și care, pentru a nu cădea în mâinile zbirilor ce puneau în aplicare ordinul lui Stalin de a-i înapoia marii Uniuni Sovietice pe fiii Basarabiei și Bucovinei rămași în patria mamă se mutaseră din oraș în oraș (începând cu Timișoara, unde funcționaseră la vestitul liceu *Constantin Diaconovici Loga*) pentru a-și pierde urma.

Acum, mai ales după declarația din aprilie 1964 a Partidului, care marcase fractura ideologică cu Moscova, nu mai era nici o primejdie. Astfel încât se puteau bucura la vedere – împreună cu ceilalți colegi interesați de literatură – de noile apariții editoriale, tot mai interesante și mai numeroase...

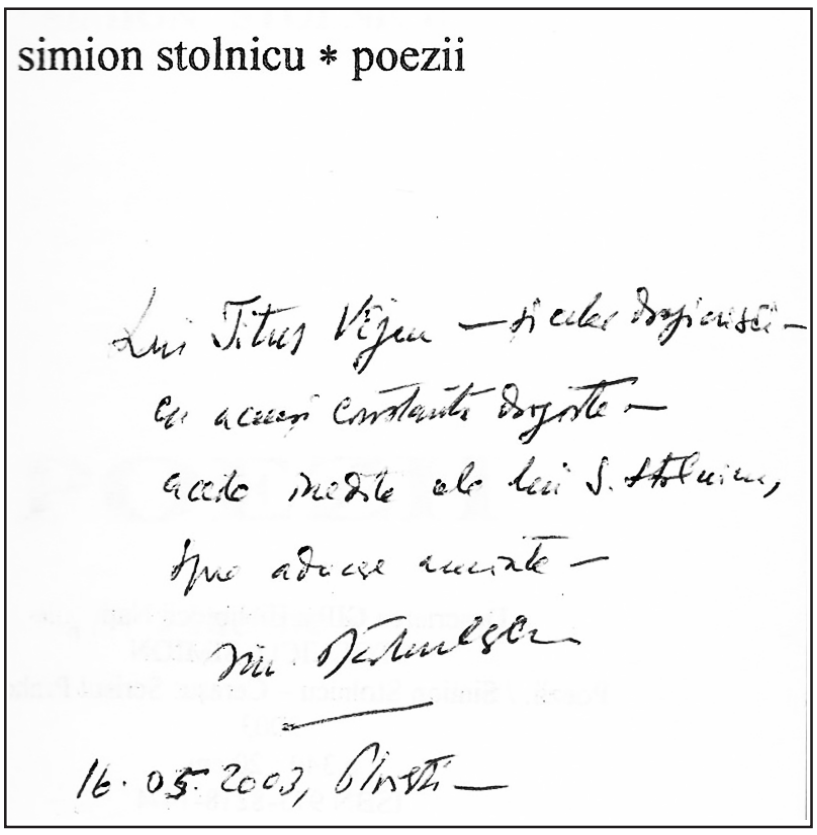
Începea – parcă – să se lumineze. Țara ieșea tot mai mult din orbita Kremlinului și volumele elegante de la Cartea Rusă încetaseră să monopolizeze sectorul rezervat literaturii universale.

Între cei ce călcau pragul librăriei era și un domn (misterios pentru mine) ce apărea întotdeauna la bordul unei motorete pe care o sprijinea de zidul clădirii. Nu mai țin bine minte dacă era una germană, marca Simson, ce apăruse recent pe piața din România sau o motoretă autohtonă *Carpați*. Înclin spre cea de-a doua variantă. Era destul de rezervat, cerceta titlurile și achiziționa cărțile ce-l interesau, cu precădere de autori francezi.

Într-o zi am întrebat-o pe vânzătoare cine e domnul în cauză. Am aflat că este un profesor de la o școală din Comarnic și care locuiește undeva la jumătatea drumului dintre Breaza și Comarnic, în cartierul Gura Beliei. Am tresărit amintindu-mi de **Steaua fără nume** a lui Sebastian a cărei acțiune se întâmpla „undeva între Câmpina și Sinaia", adică în chiar locul unde trăiam în acei ani frumoși ai începutului adolescenței.

Profesorul Alexandru Botez preda așadar limba română și limba franceză la un gimnaziu din apropiere. Puțină lume știa că fusese încă înainte de cel de-al doilea război mondial un poet de succes, sub al său *nom de plume* Simion Stolnicu. De fapt acela era numele acordat lui de către Eugen Lovinescu în cercul *Sburătorului,* în care fusese primit cu căldură în 1926 (avea doar 21 de ani). În paginile revistei omonime el va fi prezentat de Hortensia Papadat-Bengescu ca autor ce interesa nu doar prin cele două poezii publicate (*Faur* și *Funerarii de toamnă*) ci și prin alte creații ce urmau să fie găzduite într-un volum de debut. Acesta a văzut lumina tiparului destul de târziu, în1933 și avea să poarte un titlu incitant, preluat din astronomie: **Punct vernal**. A doua carte i-a apărut în 1935, cu un titlu trimițând de data aceasta nu în înălțimile solare ci în adâncimile culturii mediteraneene. Se chema **Pod eleat** și chiar dacă nu-i convoca în stihuri pe Zenon ori pe Parmenide se concentra spre un pod definit drept „*unghiu spart în infinit / Ca-n faustiana pentagramă*". Un pod „*beat de-ncremeniri inumane*" și „*pod al sinuciderii, pod fără dare*", „*pod al berlinelor și al pavanelor*". Poetul îl invocă la un moment dat pe faimosul arhitect Apolodor căruia îi cere să-i zidească în piept „*cicluri sfârșind cu vorba «stele»" spre-ai potoli un „chin centrifugal*".

G. Călinescu, care nu-i avea la inimă pe moderniștii mentorați de E. Lovinescu, avea să-i denunțe „delirul neologistic" fixat în „ermetizarea și mallarmeizarea printr-o gramatică dificilă". Aceasta fără a nu-i recunoaște „vocația, vizibilă în versuri miracol" precum aceste „*pătrate negre, pătrate albe, / Cuprinse-n conul unui lampadar / Surâdea inflorescență de galbe/ Reginei albe, reginei negre, / Șahului de smoală, șahului de var*", strofă ce deschidea *Tamburina valahă* din **Punct vernal**. Peste ani, cel ce figura în **Istoria** călinesciană alături de Stolnicu la capitolul *Dadaiști, suprarealiști, ermetici*, Vladimir Streinu, îl va „reabilita" în ediția de la *Minerva* (1973), demonstrând că în lirica confratelui său apar elemente cu adevărat novatoare. Căci „în perspectivă istorico-literară, am putea vorbi de o nouă ipostază lirică, în care byronismul poeților noștri din secolul trecut se combină de data aceasta cu unele elemente moderne din Edgar Poe în același timp, gestul protocolar și oarecum galant cu care se vorbește în împrejurări funebre, sarcasmul romantic intervenind în plină desfășurare emotivă și

ușoară teatralitate lirică din **Punct vernal** aruncă mai toate premisele ce vor înflori repede în poezia lui Emil Botta din **Întunecatul April**".

Amintita ediție, alcătuită de profesorul Simion Bărbulescu, ce se intitula **Șerpuiri între lut și torțele de aur** cuprindea – pe lângă poeziile din cele două volume antume – și o generoasă selecție din opera nepublicată a autorului. Din numeroasele variante, îngrijitorul ediției s-a străduit să aleagă „textul cel mai realizat estetic care să fie considerat de bază, netrădând intențiile poetului".

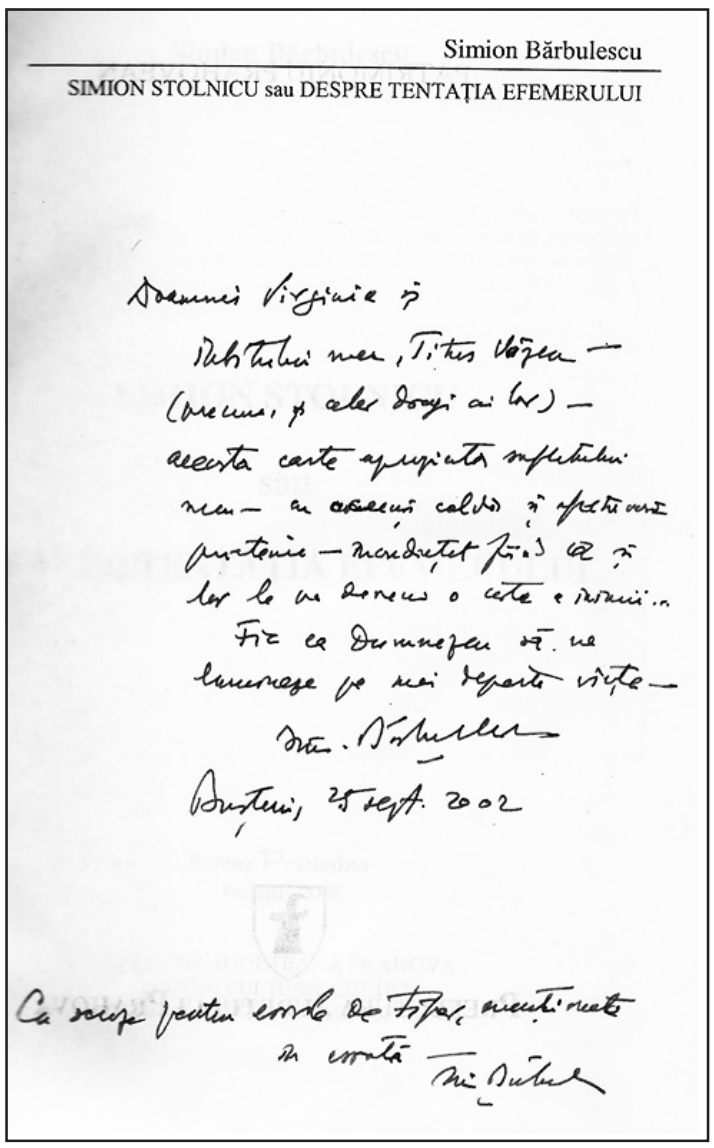
Am primit acest op masiv, de peste trei sute cincizeci de pagini chiar de la acest bun prieten de familie, cu această dedicație: „*Doamnei Virginia și prietenului Titus Vîjeu – pentru marea dragoste față de ciudatul Simion Stolnicu – cu deosebita afecțiune a îngrijitorului ediției, omagiu. Simion Bărbulescu, Bușteni, 1974".*

Rareori mi-a fost dat să întâlnesc un devotament atât de robust față de opera unui confrate. Poate condiția lor de dascăli de provincie ce trebuiau să facă față zi de zi ignoranței și chiar brutalității autorităților îi apropiase în timp. Supraviețuind nefericitului poet din Comarnic, criticul literar cultivat și plin de energie a salvat practic manuscrisele acestuia și le-a pus în valoare cu varii ocazii. Postumele aveau să fie retipărite în seria *Poeți români contemporani* la editura *Eminescu* în 1998 „cu întreg aparatul critic de rigoare și corectarea erorilor de lecțiune strecurate în ediția din 1973, cum și a celor de tipografie (nu puține !)".

(continuare în pag. 5)

(urmare din pagina 4)

Prietenul Sim i-a dedicat și o monografie: **Simion Stolnicu sau „Tentația efemerului”** (editura *Premier*, Ploiești, 2000). Spera să-i poată publica și un roman autobiografic, **Madona Angelicata**, păstrat în arhiva sa. Nu cred că a izbutit să o facă, între timp harnicul cercetător și profesor din Bușteni părăsind și el această lume.

Simion Bărbulescu

SIMION STOLNICU sau DESPRE TENTAȚIA EFEMERULUI

Doamnei Virginia și
Domnului meu, Titus Vâjeu —
(precum și celor doi ai lor) —
această carte apărută mișelului
meu — cu aceeași caldă și afectuoasă
prietenie — mărturisită fiilor ei și
lor le va dovedi o carte a romînului.
Fie ca Domnezeu să ne
binecuvinteze pe mai departe vieți —
Sim. Bărbulescu
Bușteni, 25 sept. 2002

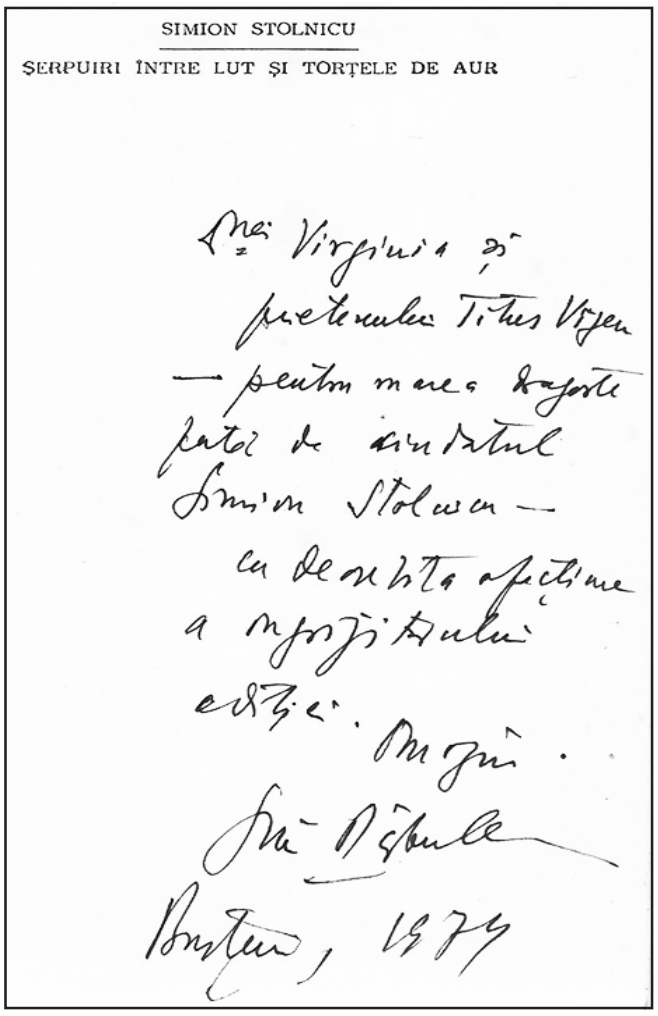
Ca scuză pentru erorile de tipar, amănunțite
și ortografice
Sim Bărbulescu

Mi-l amintesc la volanul Trabantului său, botezat Rosinanta, ca o recunoaștere a faptului că trăia împreună cu Marta, soția sa, în lumea pură a lui Cervantes. I-am vizitat nu o dată la Bușteni, mai întâi în vila din strada Traian, unde l-am cunoscut pe Mihai, fiul lor extrem de talentat și prea timpuriu dispărut, apoi în apartamentul de bloc din Cezar Petrescu nr. 4. La rândul lor nu ne ocoleau la București ori la Breaza și, de fiecare dată, gândul lui se îndrepta aproape automat către poetul straniu ce cânta la vioară, picta și-și așternea gândurile pe hârtia îngălbenită. Prin anii ’50, când profesorul Bărbulescu a identificat în colegul Alexandru I. Botez pe acel poet interbelic numit Simion Stolnicu, acesta l-a implorat pe mai tânărul său coleg să nu-l divulge. Se temea probabil pentru faptul că fusese omologat ca poet aparținând „literaturii burgheze” și care se afla deja sub observația autorităților comuniste. Sau că funcționase în timpul războiului ca secretar al Teatrului din Odessa, oraș sub autoritate militară românească. Imediat după război Aurel Ion Maican, regizorul ce fusese numit în funcția de director fusese denunțat ca „jefuitor” și anchetat de sovietici. Nici românii n-au stat cu mâinile-n sân în cuprinsul Tribunalelor poporului și l-au pus și ei sub acuzare. Absolvit de vină, a fost invitat să intre în rândurile noului Partid Comunist de unde, evident, avea să fie exclus la primele verificări.

Oricum, omul cu motoreta, pe care-l vedeam cercetând atent cărțile din librăria doamnei Soare, fusese în tinerețea sa *cineva*. Nu degeaba Eugen Ionescu, fostul său coleg de la Sfântul Sava îl socotea „printre eventualii aștri”. Absolvise Facultatea de Litere și Filosofie cu o licență în franceză, italiană și istoria artei iar în vara ce a urmat examenului final (1938) făcuse o călătorie de studii la Paris și Dijon. Eleganța vestimentară, vizibilă într-o fotografie de epocă (costum impecabil, cămașă albă bine călcată și pălărie de cea mai bună calitate) marca lipsa de complexe față de exigențele europene interbelice, în primul rând față de cele din Hexagon.

Când l-am întâlnit eu, la începutul anilor ’60 aborda mai degrabă stilul proletar al momentului, tocmai pentru a se pierde în mulțimea anonimă a noii Românii Populare (devenită după 1965 România Socialistă).

Acele „sistole și diastole” ale istoriei despre care scria undeva Elie Faure și-au avut în viața și scrisul poetului răsfrângerea sub chipul atenuat al „șerpuirilor”. Nu întâmplător opera sa postumă va dobândi – potrivit dorinței sale – genericul **Șerpuiri între lut și torțele de aur**. Chiar și limpezirea sensurilor poetice se va produce în timp sub semnul acesta al unor glisări pe care eu le-aș numi mai curând „serpentine” pentru fi mai aproape de eleganța limbii franceze pe care o admirase nespus. Ignorând în fapt noile comandamente literare ale epocii, Simion Stolnicu își va recalibra mesajul în poeme din ce în ce mai limpezi. În *Prețul* nu va ezita să opună autorului de modă nouă, aflat în slujba „cauzei colective” imaginea scribului etern: „*Poetul pare-un clovn urcat pe catalige / Când stâlpi de vis arcați pe străzi cu bustu-n cer, / Îl țin, reclama unui circ stelar s-o strige / Lumilor de la gleznă, ce-l vor doar Gulliver...*” Departe de „*puternicii zilei pe care-i visezi*”, campați într-un „*Olimp de noroi*” poetul e tot mai preocupat de întâmplările vieții. Dispariția mamei, alături de care trăise în anii de profesorat de la Comarnic i-a prilejuit scrierea uneia dintre cele mai frumoase evocări lirice: „*Aș reda frunții tale adormite / Marea fără naufragii a câmpiei, / Pretutindeni candele de nave / Să descoasă de pe chipul tău / Semnul / Vastelor pâcle de toamnă. / Soarele-n amurg s-ar opri / Doar pe fața ta / Și lui, redată, / Ai lumina / Ca un ulm unde-odinioară / Tu și eu, copilul, ne-am oprit / Când oracolele șesului / Se frământau... / Din ceas în ceas, / Poate, ultima-mi spusă / I-aceasta din jale, / Ultima culegere de snop / Din holda stelelor / Și aruncare-a lui / În brațele tale pururi deschise / Spre umbra mea din urmă!*” (*Elegie inutilă*).

SIMION STOLNICU

ȘERPUIRI ÎNTRE LUT ȘI TORȚELE DE AUR

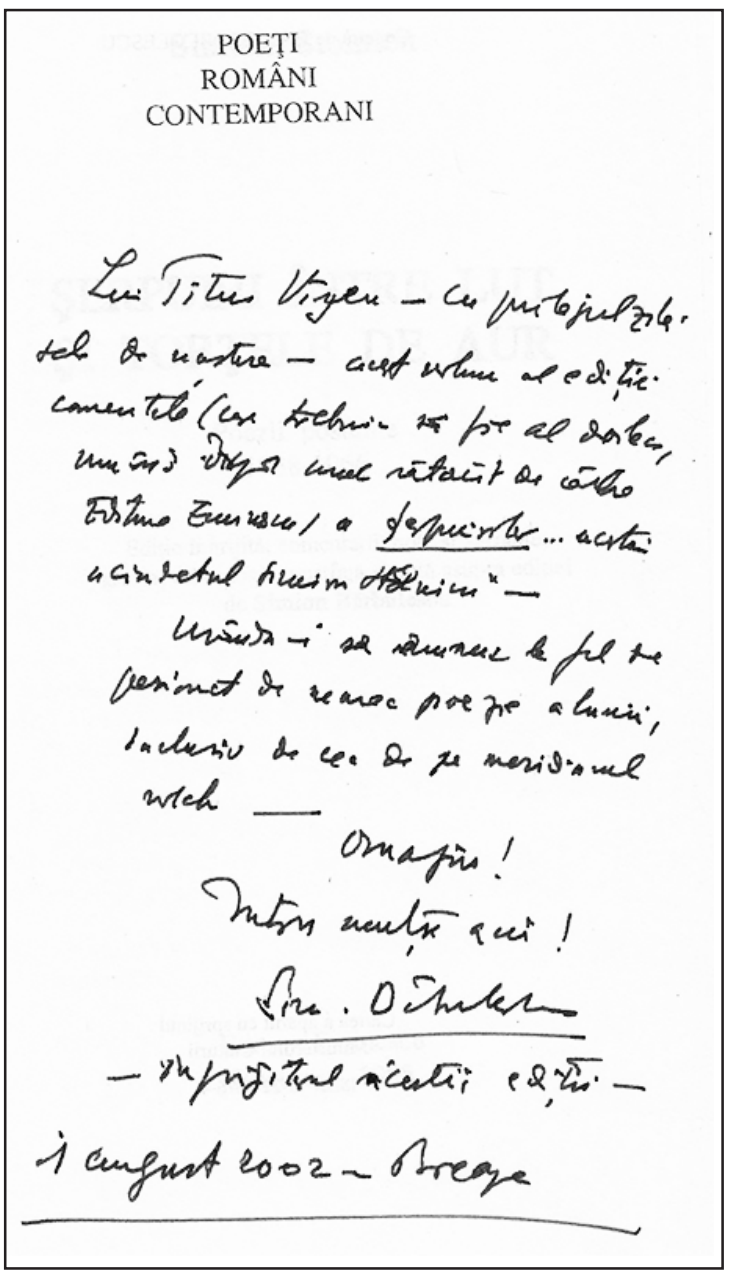
Doamnei Virginia și
prietenului Titus Vâjeu
— pentru marea dragoste
față de subsemnatul
Simion Stolnicu —
cu deosebită afecțiune
a mărturisirii
ediției.
Mărțișor.
Sim Bărbulescu
Bușteni, 1979

În pofida eforturilor cuprinzătoare ale profesorului doctor Simion Bărbulescu, însumând ani de lucru și viață, poezia lui Simion Stolnicu a rămas (încă) necunoscută publicului cititor de poezie.

Într-o țară ce se pretinde (și chiar e într-un fel) francofonă ar merita pomenită poezia în limba franceză a lui Siméon Stolnic (grafierea galică a numelui său de poet) din *La chanson contre la chanson*. Unele piese, precum *Souvenir de Bourgogne* („*C ‘était la belle saison / c ‘était à Dijon...*”) ar merita puse pe muzică, Altele, precum *Au tombeau de Baudelaire*, *Au poète des Fleurs du Mal*, *A maître Villon* sau *En relisant Verlaine* fixează efigii lirice impresionante unor celebri înaintași galici.

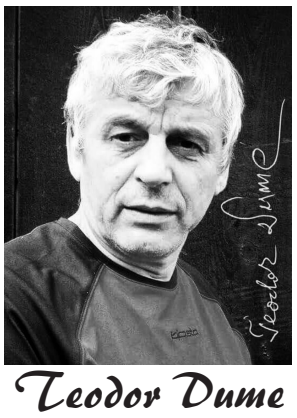
Evident, nu știam nimic din toate acestea atunci când îl văzusem coborând întâia oară de pe modestul biciclu cu motor pentru a pătrunde, discret și ușor timorat în încăperile librăriei. Nu știam că era unul din poeții preferați cândva ai lui Eugen Lovinescu, pe care Stolnicu l-a surprins admirabil într-un poem ca acesta: „*Colos ca trup, dar, fluture pe-o carte / Afla ce strună sună-n lira ta! ? Trăia pictând-o pe Nausica / Și-n critică murea scriind pe-un „foarte” / Și ca Socrate nins, el contempla / A tinereții-mbobociri deșarte ! / Uitate-adesea-n amforele sparte / Criticu-afla pe «via Appia»./ Și totuși de-i cîntai despre vreo muză / De pension cu piersici și pomeți, / Maestrul harnic (anticii mai scuză ?) / Trezea din grav somn secoli de poeți / Să te asculte. Parcă și meduză / Trezea și myceniene statui, vieți !*”

Vizitele mele în librăria din centrul orașului au încetat practic în toamna lui 1966 când am plecat la facultate. Când m-am întors, în vacanța de iarnă, el nu mai era. Am aflat că murise cu o lună mai înainte, în noaptea de 27/28 noiembrie ca urmare a unui stupid accident domestic: asfixierea cu gaze din pricina unei sobe defecte și că fusese înmormântat la Bănești (practic un cartier al Câmpinei) alături de mama sa Ecaterina, evocată cu drag într-unul din ultimele sale poeme...

POEȚI
ROMÂNI
CONTEMPORANI

Lui Titus Vâjeu — cu prețuirea
tot de vastră — acest volum al ediției
comentate (cu tehnica ei pe al dorbea,
uneori dăgos unui rătăcit de către
Tristan Tzara) a Șerpuirilor... acestui
a cărții Simion Stolnicu" —
Urându-i să rămână la fel de
pasionat de marea poezie a lumii,
indiferent de cea de pe meridianul
nostru —
Omagiu!
Mulți sănătoși ani!
Sim. Bărbulescu
— împrejurul aceștii ediții —
1 august 2002 — Breaza

Teodor Dume

Teodor Dume (n. 04.04.1956, Luncasprie, Bihor) locuiește în Oradea, este poet, editor, jurnalist, fondator, director, redactor-șef al mai multor reviste de cultură, în prezent director/fondator al revistei „Extemporal liric". Este membru al Uniunii Scriitorilor Europeni (USE), membru al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Quebec, membru AJRP – Asociația Jurnaliștilor Români de Pretutindeni, cu sediul în Montreal/Canada, membru fondator IRJ&MMA – International Romanian Journalists & Mass-Media Association, cu sediul în Los Angeles, CA, U.S.A, membru fondator al WARM – Asociația Mass-Media Românilor din Lume, cu sediul la Londra/UK, membru în Consiliul Onorific Internațional Rețeaua Literară, membru de onoare „Lira 21", membru de onoare „Confluențe lirice" etc. Prima carte îi apare la editura Litera, în 1985, *Adevărul din cuvinte*, cu o prefață de Gheorghe Grigurcu, după care publică aprox. 30 de cărți, între care: *Strigăt din copilărie* (1994), *Moartea, un fluture alb* (2015), *Vitralii pe un interior scorojit* (2016), *Colecționarul de răni* (2017), *Devoratorul de umbre* (2018), *Cineva mi-a răpit moartea* (2018), *Quand les ombres traversent la rue* (Editions Stellamaris/Franța, 2019), *Dumnezeu, tăcut ca o lacrimă* (2020)**,** *Ultima noapte cu tata* (2021), *Interogatorii critice* (2021), *Crucea mea, o lacrimă* (2021). Despre opera sa, au scris: Gheorghe Grigurcu, Ana Maria Tupan, Daniel Corbu, Marius Chelaru, Ionel Bota, Nicolae Mareș, Daniel Mareș, Daniel Luca, Mioara Bahna, Cezarina Adamescu, Remus V. Giorgioni, Florin Mugur, Jean-Paul Gavard-Perret (critic, Franța), Atila Racz (scriitor, Irlanda), Boldiș Viorel (scriitor, Italia), Veronica Pavel Lerner (scriitor, Canada), Ionuț Caragea, Angela Nache Mamier, Gheorghe Apetroae, Viorel Horj, Lucian Velea etc. Numărul cărților publicate de Teodor Dume, activitatea sa constantă pe rețelele on line, arată un autor cu multă determinare și implicare în actul literar-cultural înțeles ca un mod de manifestare a personalității, a efervescenței spirituale concretizate în poezii, aforisme, articole de critică literară etc. Poezia lui Teodor Dume are multe fațete, străluciri și adâncimi surprinzătoare: uneori sobră și densă, dar și evanescentă respirând un existențialism patetic, alteori problematică înțelepțindu-se în contrageri axiomatice, dar și cutremurată din când în când de strigătul violent-disperat al celui ce sesizează lucid esența tragică a vieții, într-o realitate ireversibilă, dar deocamdată, singura accesibilă. (**Victoria Milescu**)

ULTIMA NOAPTE CU TATA

nu am aflat niciodată de ce tata
plângea în somn și de ce
își ținea mâinile sub cap în aceeași poziție
noapte de noapte
poate că mamei i-a șoptit
înainte de a stinge lumina
când îi cosea buzunarele
găurite de timp
de câte ori îi săream la gât
seara înainte de culcare
lăcrima și
în răstimpul dintre lacrimi
mă strângea în brațe
dar niciodată
nu mi-a spus te iubesc
îi tremurau mâinile și vocea
ori de câte ori
încerca să-mi vorbească și
deseori își schimba vorba
cu o întrebare
ai mâncat…

în ultima seară când ar fi trebuit
să-l văd cu mâinile așezate sub cap
avea mâinile încrucișate peste piept
și dormea
dimineață când am dat fuga la patul lui
să-l trag de mustață ca de fiecare dată
mama m-a așezat pe genunchi
mi-a luat capul între palmele ridate de timp
m-a privit în ochi și mi-a șoptit ca și când
tata și-ar fi continuat somnul
tatăl tău s-a dus să-l întâlnească
pe Dumnezeu
și mi-a dat de grijă să-ți spun că tu
îi vei ține locul

CA ÎNTRE TATĂ ȘI FIU...

astăzi tot ce vreau Doamne e
să stau de vorbă cu tine
ca între tată și fiu
nu o să întreb nimic despre cei
care se vând pentru câțiva bănuți și
nici despre lucrurile care nu există
dacă ți-aș cere să-mi spui
de ce mor oamenii
mi-ai răspunde
că sunt muritori
dacă te-aș întreba de ce
nu-i înveți să moară
mi-ai răspunde că tu
le-ai dat viața
și că
viața trebuie să-i învețe
când și cum...
dar cu tata ce-ai avut ?
s-a dus într-o dimineață devreme
să stea de vorbă cu tine și
nu s-a mai întors
de atunci mama
în fiecare zi
își punea șorțul
și-i gătea de prânz
ochii îi erau ca doi nori încărcați
din când în când își ștergea fruntea
brăzdată de griji și lăcrima
prin colțul buzelor apăsat de durere
scăpărau milimetric cuvintele care ne făceau fericiți
„vine tata, s-o fi dus ca să vadă ce-o mai fi pe dincolo",
apoi își cufunda capul în pumni și suspina

ai mai îmbătrânit și tu și tata
ați spart cerul și prin crăpătura aceea
ne priveați chiorâș până în ziua
în care mama a adormit pe prispa de pe care
își împreuna mâinile și te ruga să ai grijă de noi
cu siguranță mama e acolo și mă privește de sus
dar tata ?
de ce nu mă strigă tata ?
nu mai am pe nimeni și nici prieteni pe aproape
am mai îmbătrânit și eu
timpul s-a aciuit în crăpătura prispei
e doar un semn
știu că
tata și cu mama au fost cândva pe-aici

e târziu, Doamne !
ține-mă pe genunchi în seara asta
și lasă-mă să o văd pe mama
e tot ceea ce vreau
nu trebuie să mă înveți să mor
tata sau poate mama au o datorie
mai veche față de tine

lasă gestul meu să acopere totul
asta-i tot ce vreau,
Doamne !

PLECĂRI...

fiecare plecare înspre o lume nevăzută
e o lacrimă neplânsă aici
care își așteaptă
împlinirea sub un cer
neatins de ochiul omului

în viața mea
ultima lacrimă neplânsă
a îmbălsămat-o Dumnezeu
pentru atunci când
mă va rupe de pământ
și-mi va așeza chipul
ca pe o icoană
undeva pe o margine de cer
unde vor veni toți orbi
să se închine aceluia care am fost...

FOTOGRAFIA ÎN FORMĂ DE INIMĂ

când m-am privit ultima oară
lipsea ceva din mine
sub cicatricea aceea
rămasă acolo
de ceva vreme
simt furnicături
ultimul război pe care
l-am purtat cu mine însumi
a fost în primăvara în care
mama își rătăcise umbra între
malurile Crișului Repede
dacă mă întrebați ce căuta acolo
o să vă spun:
își căuta pruncii
zi de zi în calendarul lipit
sub fotografia familiei
își nota zilele în care poștașul
uita să-i aducă vești
în cele din urmă a crezut de cuviință
să încuie poarta și să urce
în primul autobuz ce va o duce
înspre capătul lumii
cu Dumnezeu în gând și în suflet și
cu imaginea completă a pruncilor ei
a pornit spre oraș
pe sora mea nu o văzuse
de mai bine de un an
știa că locuise cândva după
blocurile acelea de netrecut
și că o va găsi acolo
împreună cu primul ei nepoțel
ajunsă la margine de apă
l-a implorat pe Dumnezeu
„Doamne, ajută-mă să-mi găsesc fata"
și cum Dumnezeu era ocupat
cu alte treburi cerești
a lăsat-o singură
să lupte cu necunoscutul
de ajuns n-a mai ajuns să-și vadă fata
și nici să mai descuie poarta...
de atunci sub cicatricea rămasă pe suflet
simt furnicături
fotografia de pe peretele scorojit
are forma unei inimi și
plânge la fiecare răsărit al zorilor
să nu mă întrebați
de ce
lăsați-mi puțină liniște
doar atât
cât să-l conving pe Dumnezeu că mama
l-a iubit
și că
mâine ar fi fost ziua ei

DOAMNE, DE CE NU MAI AM TIMP...

acolo unde am vrut să ajung
și nu am ajuns
cineva cotrobăie
sub albastrul decupat
se vede Dumnezeu aplecat peste o carte
zadarnic mă prăbușesc pe genunchi
și-l rog
să-mi spună
de ce nu mai am timp
dâra de nisip din trupul meu
atinge pământul
nu-i bai
printre măruntaiele lui
cerul deschide o rugă
pentru ziua
în care
centrul universului
va trece prin mine

VIAȚA, O MASCĂ CE ȘTIE SĂ ZÂMBEASCĂ...

din tot ceea ce sunt
îmi vor rămâne doar mâinile cu care
o să bat în poarta lui Dumnezeu și
câte ceva din frica de moarte
în rest nu mă tem de nimic...

din vena proaspăt tăiată
a curs moartea
singurătatea și tot
ceea ce ar fi trebuit să curgă
și e atât de frumos când mă ating
și atât de trist când știu că
nu mai sunt și nici nu pot fi
ceea ce am fost
văd cum crește lumina
din ceea ce încă mai sunt
și asta
pentru a-i aminti fiicei mele
că viața e doar
o mască ce știe să zâmbească din când în când
ca și Dumnezeu în zilele de duminica

GÂNDIND LA TATA...

de mult nu-l mai aud pe Dumnezeu tușind
și nici pe tata strigându-mă
să-i duc sus pe acoperiș
o cană cu apă
știu că ultima dată
când
l-am văzut pe Dumnezeu lăcrima
iar lui tata
îi sângerau mâinile și picioarele
i-am strâns picioarele de obrazul meu
și i-am oprit sângerarea
m-a privit lung
ca și când
iar aș fi făcut vreo boacănă
apoi mi-a spus
poate că la noapte
mă va chema Dumnezeu
ca să-i duc o cană cu apă
tu ești bărbat
să nu mă aștepți că
drumul o să dureze o veșnicie...

Luminița Cornea

File de monografie:

O VIAȚĂ SUB SABIE (X)

Nimeni nu mai credea că se va ieși din comunism. Acum, sunt convinsă că nici tatăl meu nu credea. De multe ori ne-am întrebat cum ar fi reacționat tata după 1990, dacă ar fi trăit. Înainte de a muri, nu cred că mai spera să se schimbe regimul. Comunismul domina totul, învinsese totul. O dramă pe care n-avem voie s-o uităm ! Începutul ? Distrugerea elitei intelectuale românești; nu numai cea de la vârful societății care a suferit cumplit, cu demnitate, fără să se plângă, dar și elita intelectuală de la sate, preoții, dascălii și țăranii înstăriți, toți cei care erau respectați în comunitate. Preoții și învățătorii reprezentau figuri proeminente ale satului care dădeau tonul vieții și moralității. Erau modele care trebuiau anihilate. Aceștia împreună s-au regăsit în închisorile comuniste. Se știe principiul biblic : bate-voi păstorul și se va risipi turma. Asta se urmărea: masacrarea elitelor.

Majoritatea celor care au ieșit teferi din infernul închisorilor n-au mai sperat că românii vor scăpa de comunism. Se adaugă teama permanentă. Semnaseră acel „pact" la ieșirea din închisoare, că nu vor spune nimic din ceea ce li s-a întâmplat, din ceea ce au văzut, iar dacă vor spune vor suporta consecințe grave. Și părintele Ioan, pe atunci tânărul învățător Ioan Graure, fusese obligat să semneze un asemenea act. Dar nu a fost numai atât. Toți au simțit că viața lor stă atârnată într-un fir de păr. În orice moment sabia putea cădea asupra lor. Nu știu când tatăl meu a simțit și a știut că este urmărit. Dar a fost urmărit. Informatorii au devenit agenți ai fricii. Prin anii șaptezeci-optzeci, Securitatea avea mulți informatori. În general, se știa că există asemenea informatori, dar nu erau cunoscuți. Nu mai era o problemă – oamenii una vorbeau acasă, alta, cu prietenii, alta, în instituții publice ori la locul de muncă. Nici astăzi, la C.N.S.A.S., nu poți obține date despre informatorii părinților tăi. Ți se răspunde că ÎNCĂ nu se pot da astfel de informații. Nu ne miră, cum nu ne miră faptul că acești deținuți, precum tatăl meu, au făcut închisoare grea (la Jilava, Canal, Poarta Albă) fără a fi judecați. Exista atunci o lege (de cine inventată ?) care le dădea dreptul să-i țină închiși fără proces până la 60 de luni, adică cinci ani. De remarcat că „internările administrative" erau calculate în luni, în timp ce sentințele propriu-zis juridice, la Tribunalele Militare, în ani. Tatăl meu și cei din lotul din care au făcut parte au fost judecați după trei ani și jumătate de la arestare. Tribunalul Militar Teritorial București, cu data de 29.06.1954, l-a condamnat la 3 ani și 6 luni, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale. Însă fusese arestat la 24 februarie 1951 și eliberat la 20 august 1954. În *Codul Penal*, deși s-a schimbat de mai multe ori (în 1948, 1955, 1968), cel mai des folosit era *Articolul 209*, adică „uneltire împotriva ordinii sociale", de fapt un articol-pretext, în care putea fi încadrat oricine, pentru ce a făcut sau nu a făcut.

Judecarea este târzie și bună parte din termenele aflate în verdicte vizau tocmai timpul petrecut în detenție, până la proces. Victime indirecte sunt membrii familiei care sufereau discriminare socială în comunitatea din care făceau parte. Cumplită discriminare socială suferea deținutul eliberat care era privit în societate ca un lepros. Așa se explică hotărârea tânărului Ioan Graure de a se preoți în Ardeal, departe de locurile natale, cum am specificat în episoadele anterioare.

Memoria umanității se găsește în arhive și în biblioteci.

Scriitorul Romulus Rusan, un luptător entuziast împotriva comunismului, a realizat o adevărată și profundă radiografie a comunismului. Astfel, între anii 1948-1952, afirmă Romulus Rusan, au avut loc zeci de mii de arestări în rândul militanților din linia a doua a partidelor politice, precum și al tinerilor din aceste partide care acționau în clandestinitate. Au fost zeci de mii de arestări ale unor elevi, studenți, muncitori și țărani care făceau parte „dintr-o puzderie de organizații anticomuniste". După aceeași mărturisire, „*a urmat epopeea Canalului Dunăre-Marea Neagră care a început la sfârșitul anului 1949, considerat fiind de conducerea comunistă, de Gheorghiu-Dej și Ana Pauker, un mormânt al burgheziei românești*" (Romulus Rusan, *Cronologia și geografia represiunii comuniste în România. Recensământul populației concentraționare, 1945-1989*, Fundația Academia Civică, București, 2007, p. 23-24.)

*

Gândul că uitarea nemiloasă adusă de trecerea timpului va șterge o serie de nume, de fapte, de situații trăite cândva la o incandescență maximă, mă determină să încerc să fixez câteva amintiri. Este vorba de amintiri trăite de mine sau auzite, transmise de cei mai bătrâni.

Mi-l amintesc bine pe străbunicul meu Petre Vișan, bunicul matern al tatălui meu, născut la 6 august 1881, în Oinacu, unde și-a trăit traiul până în anul 1967. Părinții lui au fost Ene și Voica, născuți cam prin 1860. Voica a fost, se pare, nepoata turcului Voicu Islam, care, după desființarea raialei turcești din Giurgiu (1821), s-a stabilit în Oinacu, îndrăgostit fiind de o preafrumoasă româncă, fată din sat, bunica Voicăi, cu care a format o familie și s-a încadrat în comunitatea satului. Piatra lui de mormânt, pe care este săpat un fes, se vede încă în cimitirul din Oinacu, lângă crucile de piatră ale membrilor familiei Graure.

Peste Petre Vișan au trecut multe nenorociri. La șase ani rămâne orfan, tatăl lui fiind omorât de un consătean, Ilie Giurgiucă (Tîrlică). La opt ani este băgat slugă la Ion Giurgiucă (Marțafoi). În prima zi de slugărie, „ca încercare, m-a bătut cu biciul peste picioare", după cum povestește nepoților, prin anii 60, când avea 80 de ani. Slugărește, până la 21 de ani, la opt stăpâni. În anul 1902, la 21 de ani „trage sorț pentru armată." După ce trage la sorț, nu se mai bagă slugă. Se căsătorește. După aproape un an de la căsătorie, în 1903, pleacă în armată, la Galați, la grăniceri. În 1905, la Giurgiu, se „liberează".

Povestea vieții lui Petre Vișan nu se oprește. În anul 1913, este concentrat, ia parte la război, trece în Bulgaria. În 1914, desconcentrat. În 1916, iarăși concentrat, merge în Marele Război, n-a uitat „unghiul morții". L-a ajutat Dumnezeu să scape din ghearele morții și vine acasă în 1919. Găsește familia distrusă: trei copii morți din patru. Casa absolut goală ! În timpul războiului, bulgarii trecuseră de câteva ori Dunărea și jefuiseră casele gospodarilor. De teama bulgarilor, fiica Dobrița (mama tatălui meu) nu se îmbrăca în haine bune (poate nici nu avea), ci rămăsese în zdrențe. Harnic, și-a pus gospodăria pe picioare, muncind cu vrednicie. Pe Dobrița a căsătorit-o cu Ilie Graure, gospodar cu stare, fruntaș în sat, care a apreciat frumusețea și hărnicia viitoarei soții, deși era săracă.

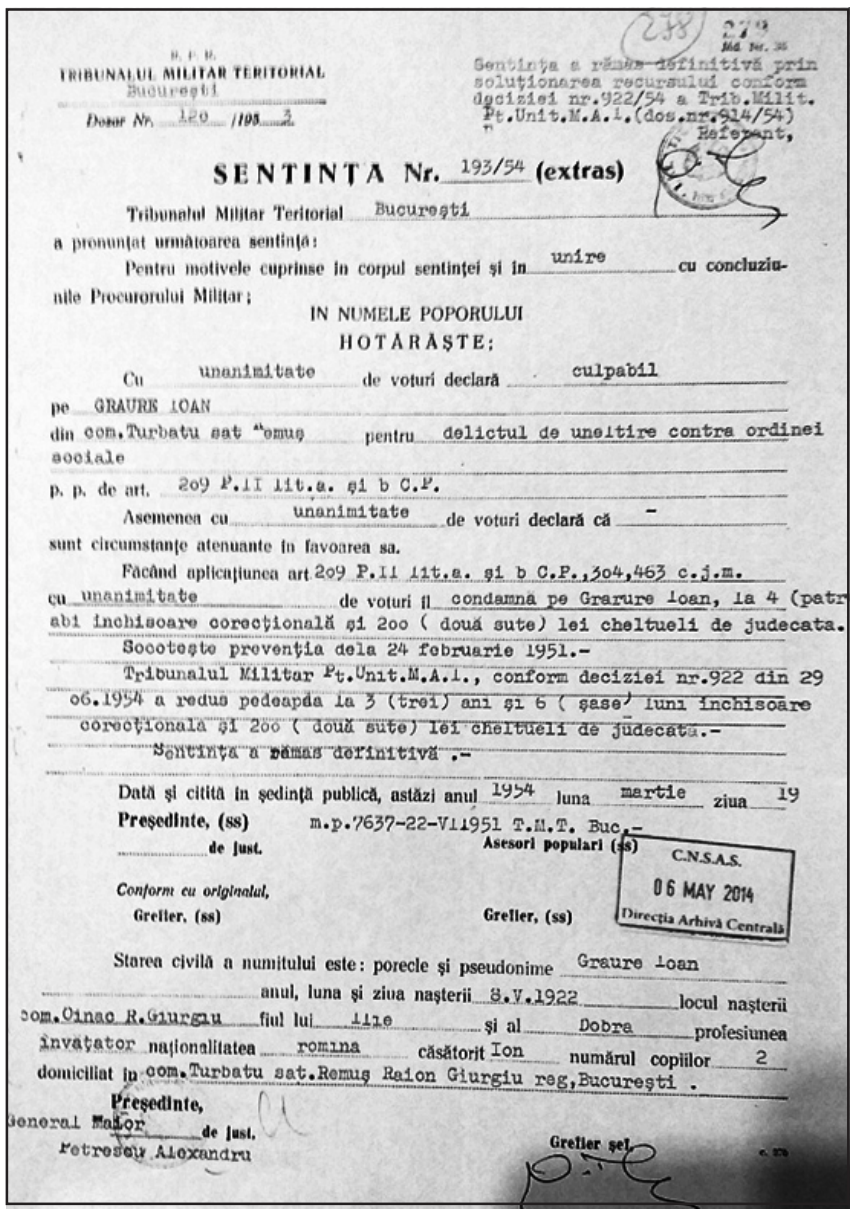
(Va urma)

Tinerii căsătoriți Ioana și Ioan Graure, Giurgiu, 1948

Preotul Ioan Graure cu soția Ioana, Giurgiu, 1964

TRIBUNALUL MILITAR TERITORIAL
București
Dosar Nr. 120 /195 4

Sentința a rămas definitivă prin soluționarea recursului conform deciziei nr.922/54 a Trib.Milit. Pt.Unit.M.A.I.(dos.nr.914/54)
Referent,

SENTINȚA Nr. 193/54 (extras)

Tribunalul Militar Teritorial București
a pronunțat următoarea sentință:
Pentru motivele cuprinse în corpul sentinței și în unire cu concluziunile Procurorului Militar;

IN NUMELE POPORULUI
HOTĂRĂȘTE:

Cu unanimitate de voturi declară culpabil
pe GRAURE IOAN
din com.Turbatu sat "emuș pentru delictul de uneltire contra ordinei sociale
p. p. de art. 209 P.II lit.a. și b C.P.
Asemenea cu unanimitate de voturi declară că -
sunt circumstanțe atenuante în favoarea sa.
Făcând aplicațiunea art.209 P.II lit.a. și b C.P.,304,463 c.j.m.
cu unanimitate de voturi îl condamnă pe Grarure Ioan, la 4 (patr
abi închisoare corecțională și 2oo (două sute) lei cheltueli de judecata.
Socotește prevenția dela 24 februarie 1951.-
Tribunalul Militar Pt.Unit.M.A.I., conform deciziei nr.922 din 29
06.1954 a redus pedeapsa la 3 (trei) ani și 6 (șase) luni închisoare
corecțională și 2oo (două sute) lei cheltueli de judecata.-
Sentința a rămas definitivă .-

Dată și citită în ședință publică, astăzi anul 1954 luna martie ziua 19
Președinte, (ss) m.p.7637-22-VII951 T.M.T. Buc.-
de just. Asesori populari (ss)
Conform cu originalul,
Grefier. (ss) Grefier, (ss)

C.N.S.A.S.
06 MAY 2014
Direcția Arhivă Centrală

Starea civilă a numitului este: porecle și pseudonime Graure Ioan
anul, luna și ziua nașterii 8.V.1922 locul nașterii
com.Oinac R.Giurgiu fiul lui Ilie și al Dobra profesiunea
învățator naționalitatea romina căsătorit Ion numărul copiilor 2
domiciliat în com.Turbatu sat.Remuș Raion Giurgiu reg,București .

Președinte,
General Major de just.
Petrescu Alexandru
Grefier șef.

Sentința de judecată, 1954

Florentin Popescu

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XXVIII)

Între topos și atopos

Nicolae Grigore Mărășanu, alături de Fănuș Neagu, în „mireasma de izmă sălbatică” de la Mărașul Brăilei

Parcă mai ieri îl vedeam și-l auzeam risipind cascade de metafore, zâmbind ori râzând sănătos, gata să mângâie ori să șfichiuie în cuvinte un prieten, un coleg ori pe oricine altcineva care intra în raza de acțiune a radarului său, cel căruia nu-i scăpa nimic sau aproape nimic din jur.

Cu o bucurie de a trăi și de a se bucura de toate ale lumii, el întruchipa omul luminos de la câmpie, omul în ființa căruia își aflau locul lanurile de grâu foșnind în arșița verii, dar și ninsorile liniștite din Bărăganul altădată cutreierat de dropii.

Cine cunoaște cât de cât literatura română a ultimelor trei-patru decenii își dă seama numaidecât că în acest foarte scurt crochiu nu este/nu poate fi altcineva decât Fănuș Neagu, poate cel mai original și interesant scriitor pe care l-a dat Brăila culturii naționale.

Nu pot spune că i-am fost un apropiat, deși drumurile ni s-au intersectat în câteva rânduri și tot în câteva rânduri m-a gratulat în stilu-i caracteristic (în treacăt fie pus, într-una din cărțile mele am scris despre asta), eu, rămânându-i, cum s-ar zice (totuși !) un admirator de la distanță, ca mulți alții.

Un apropiat, însă, i-a fost lui Fănuș Neagu un brăilean cunoscut și apreciat și el în lumea literară: Nicolae Grigore Mărășanu, poet, prozator și publicist venit în lumea condeierilor tot din ținutul brăilean, mai exact spus de la Mărașu, o localitate din Insula Mare a Brăilei (care, de altfel, îi „populează” întreaga lui operă de până acum, fie că este vorba de poezie, de proză ori de evocări).

Și fiind, așadar, Nicolae Grigore Mărășanu un apropiat al celui care ne-a dat fermecătoarele povestiri, venise și vremea ca el să ne ofere o carte „Cu și despre Fănuș Neagu”, cum precizează pe pagina de gardă a volumului cu pricina (*Izma sălbatică*, subtitlu: *Eu ascult, văd, miros și povestesc lumea*, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, București, 2019).

Semnatarul lucrării mi-a dăruit cu întârziere un exemplar, lectura mea coincizând cu împlinirea unui deceniu de când Fănuș Neagu nu mai este printre noi (24 mai 2011 – 24 mai 2021), cronica de față (și chiar cartea în întregul ei putând fi considerate – de ce nu ? – și un omagiu adus marelui scriitor, brăilean și național totodată.

Bine ales, subtitlul (care, se înțelege, reprezintă o zicere a lui Fănuș Neagu) sugerează atât substanța operei cât și aderența totală a prozatorului la toate ale vieții și lumii din preajma lui.

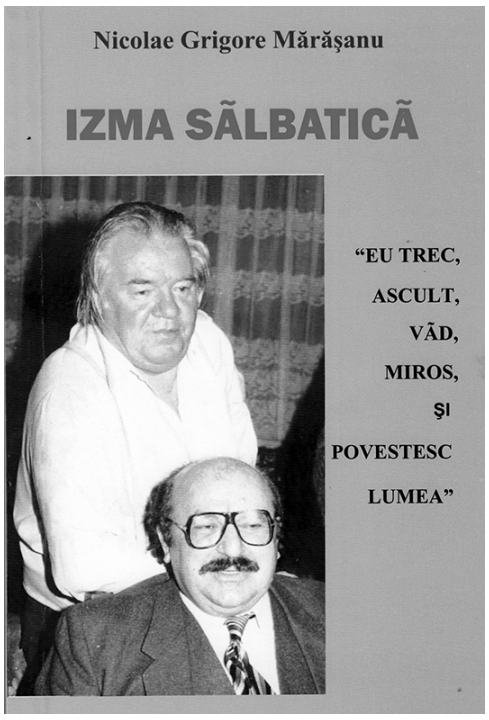
Încă din primele pagini Nicolae Grigore Mărășanu cată să ne introducă în universul fănușian afirmând: „Povestitor prin excelență, romancier, poet, dramaturg, polemist redutabil, de stirpe argheziană (vezi *Punți prăbușite*), cronicar sportiv, director de teatru, academician, boem și rebel, om cu un ales cult al prieteniei, Fănuș e o halucinație de care, trăind-o nu vrei să te mai desparți. Iar lumea romanelor lui este de asemenea unică în vraja ei, spectacol fascinant care a impus un stil inconfundabil, creat dintr-un logos ce se revendică în tăria, dar și în semantica lui, din început de lume”.

Ubicuu, trăind și mișcându-se printre scriitori și artiști ca la el acasă, autorul nuvelei *Ningea în Bărăgan* și al atâtor alte fermecătoare narațiuni, Fănuș Neagu a avut mulți prieteni și nu întâmplător unul din volumele lui se cheamă nici mai mult nici mai puțin decât *Cartea cu prieteni*.

Dintre toți acei numeroși prieteni, numai unul, însă, a scris și a tipărit o lucrare despre el și literatura pe care ne-a lăsat-o, despre acest om și scriitor atât de original și de fermecător. El, Nicolae Grigore Mărășanu ni-l aduce din nou aproape pe Fănuș Neagu, despre care se poate spune că a fost „un om spectacol”, dublând scriitorul de mare originalitate.

Cunoscându-l îndeaproape pe Fănuș Neagu, însoțindu-l pe acesta în călătoriile lui prin Bărăgan, prin Vrancea (ca să nu mai spunem de București), Nicolae Grigore Mărășanu a reușit să ne dea imaginea vie și complexă a omului – un „unicat” printre confrați și nu numai printre ei.

Deși are și o componentă serioasă de sentimentalism, de căldură și de empatie față de „personajul” adus acum la rampă, cartea cuprinde și judecăți lucide și obiective, fiindcă într-un loc citim, între altele: „... în cazul lui Fănuș aș mai adăuga un motiv al crizei receptării: renumitul cult al prieteniei, farmecul, magia de rapsod a autorului, el însuși operă fascinantă în locvacitatea sa, au estompat cumva interesul pentru propria scriitură. Și astăzi, la unele simpozioane se alunecă ușor în anecdotică, întâmplări cu scriitorul și mai puțin se discută opera. Oare autorul și-a mistuit propria operă ?”.

Nu știm dacă Nicolae Grigore Mărășanu își va fi notat undeva, de-a lungul vremii, idei, gânduri, mărturisiri auzite de la personajul său (și până la urmă asta nici nu mai are importanță), însă cele inserate acum în paginile memorialistice nu sunt numai seducătoare, ci și foarte valoroase pentru viitorii, virtualii exegeți ai scriitorului. Și iată, într-un loc Fănuș Neagu însuși mărturisește: „Eu trec, văd, ascult, miros și povestesc lumea. Simbolul e un fir de iarbă, un fulg de zăpadă, un arbore. Și mai ales un gând din copilărie... Mă gândesc că eu, până acum, mi-am furat de cel puțin cincizeci de ori copilăria”, iar în altul, invitat să vorbească la școala gimnazială care-i poartă numele, se confesa copiilor de acolo: „Viața m-a învățat că după cuvintele mamă, tată, acasă, grâu, speranță, să scriu Dunăre, Carpați, Marea Neagră, câmpie, colind, durere, soră, frate și cu litere de-o șchioapă, Învățător și Profesor. De altfel toate la un loc alcătuiesc nominativul omenie.

Noi, la Brăila, ținem pe umerii Dunării nemărginirea iubirii de neam, suntem tălmăciți cu nemurirea grâului, a salcâmilor și a pelinului, suntem ai zărilor sacralizate de vifor și arșițe, ai cailor, năvoadelor, ai Kirei Kiralina, suntem stăpânii vărsării Munteniei în Moldova, Dobrogea și Transilvania. Pentru că aici a apărut, prima oară în România „Luceafărul” lui Eminescu. Dumnezeu ne acoperă cu măsura întregii iubiri. Copiii noștri au fața scăldată-n dulceața vântului din Austru, mânia clădită în viscolele aduse de Crivăț, frumusețea culeasă din fosforescența ploilor de stele. Pe malul Dunării, la Brăila, a fi înseamnă a iubi: femeile, viața, munca, tradiția, norul, îndrăzneala, melancolia, zările, cântecul, bătaia vâslei, sălciile, plopii, cadența fluviului, culegerea trandafirilor din grădina Maicii Domnului, aventura spre toate punctele cardinale, triumful corăbiilor pe toate oceanele lumii.”.

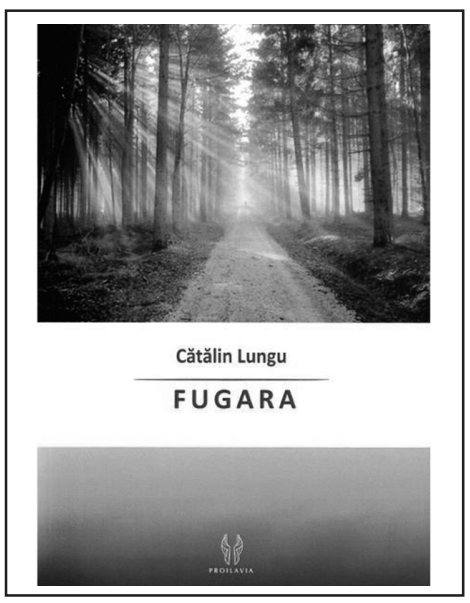
Rememorându-și lumea dintr-un roman, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (devenit într-un timp și piesă de teatru jucată pe o scenă bucureșteană), Fănuș se confesează: „Frumoșii nebuni cântă dragostea, libertatea și răzvrătirea. Adică viața. Paginile scrise atunci se păstrează ca fumul în crestătura icoanelor potrivite sub candela Timpului. Sunt de zăpadă albastră, de Dunăre neistovită și umblă-n ele sănii alungite de crivăț, duhul legendelor și al gerului care încleștează Bucureștii la margini de Orient și lângă inima binecuvântată a tinereții și a femeilor.”.

Nicolae Grigore Mărășanu ne prezintă un Fănuș Neagu în mai multe ipostaze, la diferite vârste și în varii împrejurări. Iată-l, bunăoară plimbându-se prin lanurile Stațiunii experimentale Brăila: „Fănuș umblă prin grămezile de grâu și așa cum e, mare și blond, pare, în asfințitul sângeriu și fierbinte, un uriaș bob de grâu, o movilă de grâu care a făcut picioare și umblă ca o nălucire pe Insulă”. Peste ani în patul de suferință, la ultima întâlnire, N.G. Mărășanu îl vede cu totul altfel și notează cu amărăciune: „Fănuș cel uriaș, cel ce era în stare să înghită dintr-o sorbire o Dunăre de Zghihară albă și seacă, vinul preferat la o saramură de somn de Brăila, cel jovial cu prietenii ce îi făceau plăcere, cel necruțător cu răii și mediocrii, cel fandăcsit ca o cobră pe tocuri înalte în fața fetelor frumoase, căutând locul de unde ar putea la o adică să muște, omul acesta al tuturor plăcerilor lumii, mi se înfățișa acum într-o ființare de mag purificator prin asceză, spaimă nemărturisită și tainică rugă”. Iar ceva mai la vale adaugă: „Cu Fănuș se încheie o mare poveste, una dintre cele mai fertile etape ale literaturii române de după cel de al doilea război mondial”.

Facsimile ale unor texte inedite semnate de Fănuș Neagu și încredințate prietenului Nicolae Grigore Mărășanu, un comentariu a cercetătorului brăilean Viorel Coman pe marginea operei scriitorului, consemnarea unor evenimente consacrate personajului cărții, notații de jurnal și nu în ultimul rând tristețea că opera lui Fănuș Neagu nu este studiată și popularizată atât cât ar merita, ca și nostalgia unor vremuri în care scriitorii și literatura în general se bucurau de o binemeritată atenție din partea statului completează sumarul unei cărți scrisă din prietenie pentru un prieten, dar și cu obiectivitate impusă de biografia și opera celui amenințat astăzi, ca și alte mari personalități, să intre într-un con de umbră.

...PERSONAJ PRINCIPAL FEMININ...

Carmen FOCȘA

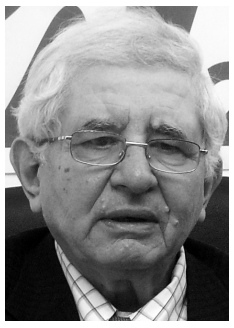

După volumul „În vremea dropiei”, prozatorul Cătălin Lungu se dovedește și în „Fugara” (Editura Proilavia, Brăila, 2017), consecvent în a-și plasa acțiunea într-un spațiu geografic păstrător al exotismului unei lumi vetuste, pe când Brăila era pașalâc turcesc. Titrate precum povestiri de sine stătătoare, capitolele alcătuiesc un roman de aventuri, care se susține prin dinamismul acțiunii, prin plasticitatea dialogurilor și, desigur, prin însuși faptul că autorul își asumă dificila misiune de a plasa în rolul principal un personaj feminin. Situațiile par izvorâte din condeiul inspirat al unui „mâzgălitor de hârtie”, devenit, la un moment dat, el însuși, personaj al paginilor sale, plasate la granița dintre real și imaginar, în care totul este posibil: „Cer, Dunăre, Bărăgan... Martorii creației, atributele libertății, fermenții devenirii. În preajma lor, orice jug poate deveni binecuvântată cruce”(Cetatea).

Narațiunea este pigmentată cu schimbări neașteptate de cadru, de situații, prezența elementelor de basm – Ecaterina cere sfatul porumbelului asupra direcției ideale în care să pornească la drum – drame (moartea bătrânului Ioan), atitudini și deveniri surprinzătoare (Ecaterina devine protectoarea propriului agresor, după ce, desigur, învins, devine inofensiv). Chiar dacă pare ușor neverosimilă, intervenția forțelor benefice în viața personajelor imprimă o luminozitate aparte, făcând oarecum previzibil finalul cu happy-end care anunță „sorocul unui nou început.”

Un asemenea roman – altminteri o poveste agreabilă, demnă de transpunere cinematografică, poate răspunde cerințelor spirituale ale adolescenței, dar și disponibilităților cititorilor versați, în a evada într-un univers dominat de o lume desprinsă din cărțile de istorie, restituită zilelor noastre grație culorilor care o recompun.

„UNIVERSITĂȚILE MELE" (IX)
Nevăzut, necunoscut

Neagu Udroiu

Pe ușa Agenției Naționale de Presă am intrat relativ târziu. Robotisem între timp în redacții de presă scrisă, la Radioteleviziune. N-am primit cu entuziasm această invitație și una-două tot dam să plec. Eșec total. Voi rămâne legat de Agerpres aproape două decenii… Bună parte din acest timp în calitate de director general. Și am părăsit-o cu sincer regret.

De unde venea neaderența mea la firma de care am rămas atât de legat ? Regulile casei statuau lucrul în echipă, prin urmare produsul de agenție nu purta semnături individualizante. Trudeai o viață fără a ți se ști de nume. Nevăzut, necunoscut. Pe când colegii de breaslă își vedeau articolele semnate în ziare și reviste. Cei ajunși la Radio erau ușor de descifrat de locatarii din cartier de la o poștă. Nu mai zic de norocoșii acroșați de Televiziune, urmăriți prin stații de troleibuz pentru a fi comparați cu ei înșiși, știuți de pe micul ecran. Pornind de la această repartizare a norocului în meseria noastră, mi-am permis o glumă în fața unei audiențe în fața căreia mă adresam ca invitat special. Plecam de la o zicere răutăcioasă care circula între zidirile noastre de la „3o3". Mulțime de fete, mulți cavaleri. Vorba era așa: „Dacă mama are două fete, pe cea frumoasă o trimite la Universitate, cealaltă urmând a intra la Politehnică". Precizând că eu m-am căsătorit în timpul facultății cu o colegă de cămin, am încercat să evidențiez dificultatea ca agenția de știri să reprezinte neapărat o atracție. Divagam eu pe subiect: dacă mama are o singură fată, sigur o va stimula să ajungă la Televiziune; dacă are cumva două, pe cea din urmă o va îndruma spre Radio; o a treia va ajunge într-o redacție de ziar ori revistă; abia de s-ar întâmpla în familie o altă aspirantă la jurnalistică, neavând încotro, ar urma să pornească lipa-lipa pe cărare spre ușa agenției de știri. Cu consecințele de rigoare…

Agenția de presă a apărut grație unei revelații tehnologice: nașterea telegrafului. Se întâmpla pe la mijlocul veacului trecut. Îi fusese simțită nevoia cu mult înainte, dar atunci i-a venit sorocul. La Austerlitz, Napoleon avea alături un specialist, Chappe, care îi transmitea printr-un sistem semnalizator similar celui utilizat la calea ferată comunicate fel de fel. Dorința de a ști ce i se întâmplă și ce hotărăște suveranul. (Subiectul comunicării în epocă se cunoaște: din tunurile câștigate în acea bătălie parafată prin soarele de la Austerlitz va fi turnată o coloană care, plantată în mijlocul unei piețe din Paris, va aminti de ce au fost în stare cei plecați pe front. Mamele, se spune, nu au ridicat nicicând ochii pentru a privi monumentul din Piața Vendomme, le-ar fi actualizat durerea provocată de despărțirea pentru totdeauna de fiii plecați în tranșee…)

Revenind la telegraf și goana stârnită de el pentru a-i găsi rapide și benefice întrebuințări. Transmiterea la distanță a informației de interes public a avut mare căutare. Negustori de profesie au împânzit Europa cu firme specializate în producerea de știri despre te miri ce. La Paris a apărut Agenția Havas. La Londra, frații Reuter au înființat agenția cu același nume. La Berlin s-a pus la punct Agenția Wolf, la Roma instituția s-a numit Stefani.

La București prima care a pus piciorul a fost Havas. Ne pomenește de ea însuși Eminescu, rabotnic la o gazetă nu prea fățoasă, dar aliniată la cerințele vremii. Avem indicii că acest oficiu dâmbovițean s-a numit o vreme Agenția Havas a României. O va înlocui, prin semnătura lui Petre Carp, pe atunci ministrul nostru de externe și Eric Schaffer, acesta reprezentând Biroul Imperial și Regal de Corespondență Telegrafică din Viena, devenit după analize temeinice partenerul în epocă. Se vor alătura acestei înțelegeri încă doi combatanți pe tărâmul știrilor de presă: Continental Telegraphen Companie din Berlin și Reuters Company Ltd. din Londra. Așa intră pe lista instituțiilor furnizoare și receptoare de știri Agence Roumaine, pe românește Agenția Română. Știm și numele întâiului director – M. Brăneanu. Știm și persoanele – români ori străini – care s-au ocupat de bunul mers al lucrurilor. Între cei cu merite deosebite trebuie neapărat menționat H. Stahl, implicat și ulterior în organizarea agenției naționale. Stahl era stenograful numărul Unu al țării, el gestiona înregistrarea dezbaterilor din Parlament și orientarea textelor către presă. Scotea și o primă revistă de specialitate, consultată de mine la Biblioteca Academiei. Urmașii săi s-au făcut cunoscuți, fiecare în domeniul său: sociologul H.H. Stahl, scriitoarea Henriette Yvonne Stahl, căsătorită niște ani cu Petru Dumitriu, cel cu „Drum fără pulbere". (Mi s-a întâmplat să-l întâlnesc la Rio de Janeiro pe H.H.H. Stahl, cum bănuiți, fiul lui H.H. Alături de mine era medicul delegației oficiale din care făceam parte. Acesta i-a mărturisit că l-a asistat medical pe tatăl său în ultimele clipe de viață. Subit, bărbatul din fața noastră a îngenuncheat și i-a sărutat mâna…)

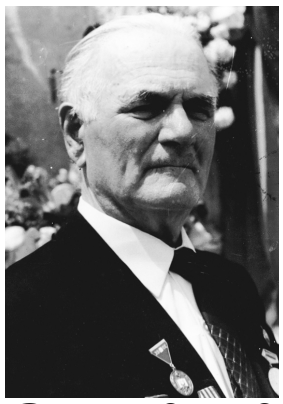
O pagină cu strălucire aparte în cronica agențiilor de știri de la București a reprezentat-o RADOR. Aceasta s-a născut după război, prin colaborarea unor oameni cu simț practic. În fruntea listei era George Gafencu, strălucit pilot peste tranșeele Primului Război Mondial, legat prin inițiative directe de apariția și susținerea unor gazete. Va deveni ministru de externe, apoi ambasador la Moscova (era acolo când cu aplicarea Pactului Riebbentrop-Molotov). Între asociații săi la începutul de drum al Agenției ORIENT-RADIO (prescurtat RADOR) îi găsim pe doctorul I. Cantacuzino și pe vestitul inginer Dimitrie Leonida. Agenția, creată în 1921, va fi sufocată de evenimentele postbelice. În 1949, pe structura sa (își amenajase un sediu propriu lângă Palatul Telefoanelor) se va întemeia AGERPRES. Ultimul director RADOR a fost Șerban Voinea, fiu al soției lui H.H. Stahl, o alsaciană venită în România. Acesta, social-democrat din familia lui Constantin Titel Petrescu, va fi trimis de noile autorități ambasador în Elveția. Făcea parte dintr-o garnitură de intelectuali de stânga trimisă să probeze apetența altora pentru realitățile din România. Așa au ajuns Simion Stoilow la Paris, Vianu la Belgrad, Ralea la Washington, Macovescu la Londra, Grigore Moisil la Ankara.

AGERPRES a funcționat o bună bucată de vreme pe baza colaborării cu TASS și agențiile din celelalte state din Estul Europei: Tanjug (Belgrad), MTI (Budapesta), CTK (Praga), PAP (Varșovia), ADN (Berlin), BTA (Sofia).Treptat, frontierele conlucrării internaționale s-au deschis,devenind transcontinentale.

Când eu am ajuns în agenție nu mai erau decât puține nume coborâte dinspre Rador sau din presa interbelică. Îl pot cita pe Goe Iliescu, tip înalt, jovial, totdeauna cu țigara în mână – și în gură – mereu dispus să te încurajeze în pauzele lungi și dese cu scene decupate din Săridarul adolescenței sale, pe cărările căruia se lățăiau regește nume de tot felul: Graur, Socor, Sadoveanu, Brunea-Fox, Sebastian. Nae Dăscălescu, și el un condei de demult exersat în treburi de agenție, știa să ne umple timpul cu istorisiri de pe la începutul anilor 50. Colaboratori-vizitatori se numeau George Călinescu, alți academicieni de renume. Dintre meseriașii alături de care am lucrat, scot în față pe cel care m-a primit ca director general: Ion Cumpănașu. Avea darul de a te convinge că pagina caligrafiată de tine este cel mai bun produs ce se va scoate. Îi pot așeza alături pe cei, nu puțini, care zi de zi se străduiau a te convinge că nimic din ce sugerezi nu rezistă, salvarea ta venind din șansa de a-i copia modelul. Se afirmau ca adjuncți ai săi, fiecare în felul lui, Nicolae Puicea, fost corespondent la Roma și Adrian Ionescu, fost corespondent în Asia de sud-est. Împărțeam, prin rotație, atribuții de organizare și de viză la nivelul întregii agenții cu mai vârstnicii Sorin Strujan, un veteran în instituție, Constantin Prisecaru, fost corespondent la Praga, Victor Stamate, fost trimis special la Havana și mai târziu Victoria Iliescu, provenită de la catedră. Șefi de compartimente ori ocupanții fotoliilor din imediata apropiere, cu multă experiență și un cuvânt de spus în mersul treburilor: Gheorghe Sprințeroiu, Mircea Datcu, Petru Uilecan, Nicolae Vanvu. În desenarea actualității internaționale, prin valorificarea agențiilor de presă străine recepționate direct – numeroase acum și extrem de diverse – făceau o muncă de invidiat Ștefan Zaides, Constantin Țintea, Simion Morcovescu, Petru Petra, Adalbert Toth, Venera Anghel, Aurel Dumitrescu, Silvia Donciulescu, Ștefan Nicolae. Erau ușor de remarcat cei cu diverse stagii la post în străinătate – Florea Țuiu, Rică Ionescu, Mihai Coruț, Constantin Oprică, Constantin Benga, Ion Badea, Constantin Amariței. Deosebit de diversă era plaja funcțiilor exercitate. Un rol de greutate revenea cunoscătorilor de limbi străine risipiți prin compartimente specializate. Reprezentam și din acest punct de vedere o adresă de invidiat.

Te simțeai tot timpul într-o sală de clasă unde fiecare avea ceva să-ți spună. Nimic mai simplu să-i ignori .Cu atât mai dificil să stai tot timpul cu ghiozdanul pe genunchi și deși luat cu treburile cotidiene să nu bagi seamă la imensa șansă de a te alege cu câte ceva chiar în orele de agitație…

Literatura, cititorii, critica

Pro.f. Ion D. Carbarău

Literatura bună formează tezaurul neprețuit ce l-a putut da inteligența și simțirea omului.

O carte bună, scrisă cu talent și sinceritate de sentiment este o comoară pentru sufletul cititorului. Ea îl ridică în sferele înalte ale imaginației și îl descătușează într-un fel oarecare de nevoile vieții materiale. Dar cartea bună apare rar de tot, pentru că și creatorii ei se întâlnesc foarte puțini în câmpul literaturii.

Literatura aleasă, aceea în care se află suflet și autoritate morală, fiind darul marilor scriitori, nu se bucură de o mai bună circulație în mâinile cititorilor. Ba, de cele mai multe ori, unii o neglijează, nu le place, ei spun că autorul cutare face filosofie prea multă, că ideile și sentimentele exprimate cu toată puterea lor creatoare nu se înfățișează pe placul lor.

Ne trebue extraordinarul, fantasticul, grotescul etc., fapte care să impresioneze și să răstoarne ceea ce s-a zidit până acum în morală. Aceste păreri le au de obiceiu cititorii nepregătiți sufletește. Sunt apoi unele temperamente incorigibile care dau goană după ceea ce s-a scris alături de regula morală.

Morala ! Biata morală ! Mereu biciuită de atâtea fapte urâte pare că se resemnează într-un colț al vieții. Ea trăește singură, mulțumită că, deși nu e luată în seamă, totuși guvernează lumea.

Al treilea factor care are un rol de căpetenie în literatură este critica. Dacă este vorbă că e nevoie să discutăm asupra acestei probleme, apoi trebue să spunem că critica nu se face de nimeni în chip obiectiv.

Criticii cu talent, care nu scriu nuvele sau romane, sunt îndrumătorii spirituali ai cititorilor. Și atunci când nu scriu cum ar trebui despre o lucrare literară, nu fac altceva decât să înșele uneori lumea.

Ei prezinta opera literară în mod subiectiv, exprimându-și impresiile lor cât mai atrăgător și cititorul de bună credință cumpără cartea cu poezii sau romanul, iar după lectura scrierii rămâne uneori desiluzionat în ce privește fondul. Un exemplu edificator. Romanul d-lui Ionel Teodoreanu – „Lorelei" – a apărut în ediția a II-a. Scriitorii spun că este un foarte mare succes de librărie. Se poate. Dar nu acest lucru ne interesează mai întâi, ci succesul moral realizat prin publicarea și citirea romanului. Putem spune că în societate succesul moral al romanului este același cu succesul de librărie ? Credem că nu. Și iată de ce.

Prezentarea romanului de critică a fost făcută la început cu multe elogii, de unde a rezultat apoi și succesul material pentru autor.

N-am citit romanul la prima apariție. Am căutat să mă informez de la cei care l-au citit, oameni de bun simț și să vedem apoi ce judecată își face, despre valoarea operei, critica. L-am citit apoi ca să mă informez direct. Nu pot spune că lectura m-a mulțumit. Criticii literari, e drept, se deosebesc în păreri și în impresiile ce și le fac despre o scriere literară, dar asupra înțelegerei conceptului de lucrare bună trebue să fie de acord dacă adevărul este bătător la ochi.

Dl. Șerban Cioculescu spune despre romanul d-lui Ionel Teodoreanu următoarele: „Ceea ce este însă inadmisibil este convenționalismul situațiilor: profesor-elevă, soră de caritate-pacient, care denotă o lipsă fundamentală de măsură și de gust... D. Ionel Teodoreanu nu simte falsitatea acestor procedee." R[evista] F[undațiilor] R[egale], p. 655, martie 1936. Alt exemplu. Dl. Eugen Lovinescu a publicat două romane din ciclu Eminescu: „Mite" și „Bălăuca". Autorul intenționează să ne descrie viața romanțată a marelui Eminescu. N-am citit romanele. Dl. E. Lovinescu din mare critic devine mare romancier. Vreau să zicem un fapt de bun simț, că cititorul este păcălit adeseori de critici și de critica așa cum este făcută de cerberii scrisului.

Aveam de gând să fac un sacrificiu și din toată sărăcia mea să cumpăr cele două romane. Două puncte de sprijin aveam la îndemână. Întâi era autoritatea critică consacrată a d-lui E. Lovinescu și al doilea faptul că eroul romanelor este figura poetului Eminescu.

Hotărârea mi-o făcusem. Citisem apoi în Revista Fundațiilor Regale din februarie curent o dare de seamă asupra romanului „Bălăuca" scrisă de dl. Vladimir Streinul care, printre altele, spunea: „Compozitat ingenios (romanul n.a.), scris artistic și lipsit de *maniera* stilului, ultimul roman al d-lui Lovinescu este opera unui romancier cerebrat (?) pentru care istoria literară suplinește invenția epică, lucrare cu planurile principale de viață atacate radical de o inaptitudine intuitivă, dar roman de nedesmințite frumuseți epizodice." (p. 433)

Vedem aci o apreciere lăudabilă asupra autorului și operei sale. Dar iată un ghinion. În ziarul „Universul" din 24 februarie 1936 se publică recenzia „O răzbunare originală a democrației" de dl. Al. Cazaban, în care romanul „Bălăuca" este criticat obiectiv, nu de critic, ci de dl. E. Lovinescu, fiindcă sunt citate pasagii luate din cuprinsul romanului care pun în evidență valoarea literară a scrierei.

Am citit de mai multe ori expunerea d-lui Cazaban și nu-mi puteam închipui că dl. Lovinescu poate să scrie așa cum și-a scris romanul.

Apoi Eminescu, acel mare naționalist, care iubea neamul mai mult decât viața, discutând cu evrei birjari despre poezia sa, ori compunând versuri sentimentale cu totul copilărești, ni se pare că e o profanare a memorii marelui poet.

Cele arătate de d. Cazaban privitor la romanul „Bălăuca" m-au decepționat și mi-au schimbat hotărârea de a-l cumpăra. Sunt cititori pasionați care, din puținul ce le prisosește, se lipsesc de multe lucruri în gospodărie și cumpără romane din acestea, îndrumați fiind de mențiunile criticilor. Cititorul este înșelat. Cartea nu i-a plăcut și cine poartă vina ? Romancierul ? Da. Criticul ? Da. Ambii sunt vinovați, fiindcă unuia îi lipsește talentul, iar celuilalt înțelegerea justă a operei literare. Nici unul nu exprimă cu sinceritate simțirea și cugetarea ce o au.

Invazia romanului în literatură este întocmai ca o boală molipsitoare. Oricine vrea e scriitor. Un gând misterios îl duce din subiect în subiect și astfel ajunge autorul a multe romane ca și cum a fi mare scriitor ar însemna să ai cât mai multe romane celebre.

Romanele celebre (!) sunt apariții de moment și mor imediat după ce s-au născut. În literatura noastră contemporană avem un exemplu clasic în ce privește arta scrisului. Dl. Alexandru Brătescu-Voinești, marele nuvelist, a scris foarte puțin, dar cu atâta pricepere și talent literar încât s-a impus criticii ca o mare autoritate literară. Prin urmare, critica literară este responsabilă de toată literatura rea ce se scrie în ultimul timp.

Un critic spune „Da", iar altul „Nu", dar când o bucată literară e rea și adevărul acesta sare în ochii cititorilor înșelați de un „Da", de ce nu se spune „Nu" de la început ? Dacă criticii nu se gândesc la ceea ce trebue să fie permanent în opera literară – moralitatea și frumusețea, ei nu prea fac critică, ci înșeală buna credință a cititorului.

Sentimentalismul critic nu are ce căuta în literatura critică, iar cine umblă după doi iepuri nu prinde nici unul. Poet și critic în același timp este numai creatorul genial, care niciodată nu e mulțumit de opera sa, avid să meargă cât mai departe pe drumul perfecțiunii, care i se pare că n-o poate ajunge.

Bolintin Vale, 26 martie 1936.

(*Text inedit extras din colecția de manuscrise a prof. Ion Carbarau aflată în curs de publicare la Editura Sud.*)

Nicolae Scurtu

NICOLAE IORGA ȘI ASOCIAȚIA ISTORICILOR ROMÂNI

Biografia celui mai însemnat istoric din toate timpurile, al celui mai prolific cărturar și, evident, al celui mai complex intelectual, pe care ni l-a dat spațiul românesc, Nicolae Iorga (1871-1940) continuă să înregistreze noi și nebănuite completări.

studiilor istorice la noi, este de cea mai mare importanţă
ca să se facă cu această ocazie un număr însemnat de comuni-
cări. Colegii noştri polonezi au insistat în repeţite rânduri
exprimându-şi dorinţa ca istoricii români să participe la
acest congres în număr cât mai mare.

In consecinţă şi spre a putea la rândul meu informa
pe de o parte Comitetul internaţional al Ştiinţelor istorice
iar pe de altă parte biroul Congresului din Varşovia, vă rog
să binevoiţi a-mi trimite de urgenţă titlul comunicării pe care
intenţionaţi să o face la Varsovia, fie că aţi participa la
Congres, fie că această comunicare ar fi depusă de către unul
din participanţii efectivi.

Imi permit cu această ocazie să vă amintesc de
propaganda pe care unii interesaţi o fac în străinătate pentru
a prezenta pe intelectualii români ca inferiori celor din alte
ţări. Este deci o nevoe de ordin patriotic şi politic ca
România să fie cât mai strălucit reprezentată. In speranţa că
veţi fi de acord cu noi în această privinţă, aşteptăm răspunsul
Domniei Voastre.

Vă rog să primiţi, Domnule Membru, asigurarea
sentimentelor mele colegiale cele mai distinse.

PREŞEDINTE

N. Iorga

SECRETAR

G. Oprescu

Nicolae Iorga - facsimil

Dascăl excepțional și organizator desăvârșit al vieții culturale românești, Nicolae Iorga a înființat și coordonat activitatea științifică a Asociației Istoricilor Români, una dintre cele mai prestigioase instituții naționale.

În componența *Asociației Istoricilor Români* s-au regăsit istorici și cercetători ai tuturor disciplinelor auxiliare ale vieții sociale, culturale și materiale din spațiul național.

O epistolă, necunoscută, trimisă istoricului literar Nicolae Cartojan (1883-1944), din 1932, se constituie într-un succint, dar cuprinzător program de activitate și de pregătire pentru Congresul internațional de Științe Istorice, care va avea loc în răstimpul 21-28 august 1933, la Varșovia.

Nicolae Iorga solicită și insistă ca să participe la această întâlnire științifică, de prestigiu european, un număr important de istorici, spre a demonstra nivelul și temeinicia cercetărilor românești.

Profesorul, cărturarul și istoricul *total* Nicolae Iorga surprinde, cu finețe, orice nuanță pe care propaganda străină o face despre intelectualii români, considerându-i „inferiori din alte țări. Este, deci, o nevoie de ordin patriotic și politic ca România să fie cât mai strălucit reprezentată”.

Nicolae Iorga s-a identificat cu *istoria românilor* și de aceea trebuie, în chip absolut, *citit, recitit, restituit* și creată o *Catedră N. Iorga*, unde să predea cei mai învățați istorici. Locul acestei catedre ar fi chiar la București.

*

[București, 22 aprilie 1932]

Domnule Membru,

Am onoare să vă informez că Adunarea Generală a Asociației Istoricilor Români întrunită la 20 aprilie 1932 în localul Institutului Sud-Est European, la convocarea d[omnu]lui profesor N. Iorga, Președinte al Comitetului Istoric Român, a desemnat prin vot, în locul vechiului Comitet al cărui mandat expirase, pe următoarele persoane pentru a face parte din noul Comitet Istoric Român:

Președinte: d[omnu]l profesor N. Iorga.

Vicepreședinți: d[om]nii profesori Al. Lapedatu și Ion Nistor

Membri: d[om]nii profesori G. Brătianu, Scarlat Lambrino, Constantin Marinescu, P.P. Panaitescu.

Secretar: d[omn]ul profesor George Oprescu

Cenzori: d[om]nii profesori Ioan Andrieșescu și Romulus Cândea.

Cenzori supleanți: d[om]nii Vladimir Dumitrescu și Radu Vulpe, docenți universitari.

Aducându-vă la cunoștință formațiunea noului Comitet, îmi permit să vă atrag atențiunea asupra următoarelor:

1. Că pe viitor adresa oficială a Comitetului Istoric Român este: Institutul Sud-Est European, 1, Str[ada] Banul Mărăcine.

2. Ca membrii făcând parte din Asociația Istoricilor Români se obligă să trimită anual o cotizație de 200 lei. În consecință, vă rog să binevoiți a adresa prin mandat poștal sau altă formă cotizația domniei voastre, la adresa de mai sus.

3. Al 7-lea Congres internațional al Științelor Istorice se va ține la Varșovia de la 21-28 August 1933. Pentru ca istoricii români să se prezinte în mod demn de dezvoltarea studiilor istorice la noi, este de cea mai mare importanță ca să se facă cu această ocazie un număr însemnat de comunicări.

Colegii noștri polonezi au insistat în repetate rânduri exprimându-și dorința ca istoricii români să participe la acest congres în număr cât mai mare.

În consecință și spre a putea la rândul meu informa pe de o parte Comitetul internațional al Științelor Istorice, iar pe de altă parte biroul Congresului din Varșovia, vă rog să binevoiți a-mi trimite de urgență titlul comunicării pe care intenționați să o faceți la Varșovia, fie că ați participa la Congres, fie că această comunicare ar fi depusă de către unul din participanții efectivi.

Îmi permit cu această ocazie să vă amintesc de propaganda pe care unii interesați o fac în străinătate pentru a prezenta pe intelectualii români ca inferiori celor din alte țări.

Este, deci, o nevoie de ordin patriotic și politic ca România să fie cât mai strălucit reprezentată.

În speranța că veți fi de acord cu noi în această privință, așteptăm răspunsul domniei voastre.

Vă rog să primiți, domnule membru, asigurarea sentimentelor mele colegiale cele mai distinse.

PREȘEDINTE
N. Iorga
SECRETAR
G. Oprescu

[Domnului profesor universitar Nicolae Cartojan]

Notă: Originalul acestei epistole inedite se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

ÎNSEMNĂRI DESPRE VICTOR I. BRĂTULESCU

Unul dintre cei mai apropiați și fideli colaboratori ai lui Nicolae Iorga este, desigur, și Victor Brătulescu (n. 11 noiembrie 1899, Podul Doamnei, com. Clejani, jud. Vlașca – m. ianuarie 1976, București), profesor, doctor în filosofie, specialist în istoria artei vechi românești și autorul câtorva prețioase cărți, printre care se detașează *Miniaturi și manuscrise din Muzeul de artă religioasă* (1939).

Există în biblioteca familiei Victor Brătulescu o bogată corespondență primită de la Nicolae Iorga, precum și de Ecaterina Iorga, soția istoricului, care clarifică și întregește imaginea acestor oameni cu totul neobișnuiți.

Epistolele pe care le public acum, necunoscute, sunt trimise doamnei Ecaterina Iorga (1878-1941) și se constituie într-un „fel de jurnal”, în care Victor Brătulescu îi comunică unele știri privitoare la activitatea lui Nicolae Iorga și firește unele reacții ale celorlalți colaboratori ai marelui cărturar.

Impresionează în aceste destăinuiri luciditatea, onestitatea și, mai ales, evidențierea faptelor și întâmplărilor, cum s-au petrecut, fără ca autorul să intervină cumva.

Nu întâmplător Nicolae Iorga i-a încredințat discipolului său câteva «funcții» de specialitate în *Comisiunea monumentelor istorice*, întrucât avea mare încredere în pregătirea și în corectitudinea sa morală.

*

[București], 28 septembrie [1]927

Mult stimată doamnă,

Am înscris pe Valentin în clasa a VI-a reală și am rugat pe unul din secretarii Liceului Sf[ântul] Sava să ceară actele de la Mihai Viteazul, pe cale oficială.

Mie nu mi le putea încredința, deși ar fi vrut s-o facă d[omnu]l Roman[1]. Școala începe luni 1 oct[ombrie].

Am fost și pe la rectorat să iau al doilea exemplar vizat de rector, pentru candidatura d[omnu]lui Iorga, după cum mă rugase d[omnu]l Cihodariu, n-a fost însă gata; totuși mi-a arătat registrul în care era înscrisă candidatura domnului profesor și a d[omnu]lui Mândrescu[2].

Titulescu nu s-a înscris până acum. E vorba să se retragă, dacă n-a fi și asta vreo manevră.

Alăturat trimit și cererea pentru dreptul de autor cuvenit d[omnu]lui profesor, dacă n-a făcut altă cerere, o semnează pe asta și o dau eu d[omnu]lui Alesseanu[3].

Am scris și d[omnu]lui profesor că d[omnu]l Motru a întrebat luni, acasă la dumneavoastră, dacă vine la București, sâmbătă, pentru vot. Pentru că e bine să fie aici.

Cu deosebit respect,
Victor Brătulescu

P.S.

D[omnu]l Pop[4] a primit scrisoarea dumneavoastră și cu toate că nu mai era nici un loc, l-a înscris îndată ce i-am prezentat cererea.

Aștept să intru la Consiliul permanent pentru a vedea ce a făcut cu aprobarea pentru cărțile de Istorie ale d[omnu]lui profesor.

29 septembrie 1927

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

Am aflat de la Consiliul permanent că lucrările de *Istorie* ale d[omnu]lui profesor sunt aprobate pentru acest an și numai dacă va fi nevoie, prin decembrie, vor fi trecute din nou la tabloul de aprobări pentru cărți didactice.

Pentru o adresă oficială din partea Ministerului Instrucțiunii cred că e necesară o hârtie din partea d[omnu]lui profesor, prin care să întrebe ministerul în ce condițiuni este însărcinat să lucreze *Istoria Școalelor.* Poate fi și o scrisoare personală pentru d[octo]rul Angelescu[5].

Cu toată stima,
Victor Brătulescu

*

București, 21 septembrie 1933

Prea stimată doamnă Iorga,

Sâmbăta trecută am fost înștiințat de Farcaș[6] că domnul profesor ar dori să mă vadă, dar cum el mă zoria să plec a doua zi sau cel mai târziu luni, am socotit ca mai întâi să pun la cale treburile ce am în legătură cu însărcinările mele și cu dorințele domnului profesor și apoi să pornesc la drum.

Sperăm să venim duminică cu o parte din familie.

Am trecut de mai multe ori pe acasă și am aflat de consemnul dat lui Chioreanu. El respectă consemnul cu sfințenie și a impus aceasta și vizitatorilor nocturni care și-au schimbat sălașul, mutându-se la Ploiești, pe cât am auzit.

Se pare că din cauza soției lui Barbu[7] care, obraznică din fire, a declarat că va trece peste Comisie cu sprijinul d[omnu]lui profesor, d[omnu]l Drăghiceanu[8] a scris d[omnu]lui Iorga despre îndrăzneala aceasta, protestând oarecum.

Asupra manevrelor și răscolirilor lui Barbu și ale companiei, probabil, că stăruie scrisoarea de mai sus, de care veți mai afla multe.

Totul este ca domnul profesor să nu se supere de neplăcerile cauzate de foștii slujitori ai Președinției, învățați a intercepta scrisori străine și a copia tot ce au socotit că le va putea folosi ca arme de lovit.

Introduși cu același scopuri la Comisiune și demascați la timp, amestecă în toate acțiunile lor necinstite numele d[omnu]lui profesor, întinându-l.

Nu v-aș fi scris de toate acestea dacă n-aș fi crezut că înainte de orice, dumneavoastră trebuie să aveți cunoștință de toate pentru a da sfatul cel bun domnului profesor.

Binevoiți a primi, mult stimată doamnă Iorga, omagiile mele prea respectuoase.

Victor Brătulescu

Notă: Originalele acestor epistole, inedite, se află la Biblioteca Academiei Române din București.

NICOLAE CREVEDIA ȘI REVISTA „VIAȚA LITERARĂ” – NOI CONTRIBUȚII –

Bibliografia poetului, prozatorului, publicistului și traducătorului Nicolae Crevedia (n. 24 noiembrie 1902, Crevedia Mare, jud. Giurgiu – m. 5 noiembrie 1978, București) se impune a fi elaborată de un cercetător literar, profund cunoscător al literaturii române interbelice.

E necesar să precizez, că poetul și prozatorul Nicolae Crevedia a fost, timp de cinci decenii, o prezență din cele mai active în presa literară și nonliterară din Capitală și provincie.

O relație specială a stabilit, încă de la început, cu revista „Viața literară”, pe care a condus-o, cu talent, pricepere și discreție poetul și memorialistul I. Valerian în răstimpul 1926-1938; 1941.

În paginile acestei valoroase publicații întâlnim pe Nicolae Crevedia cu un însemnat număr de epigrame, poezii, recenzii, traduceri, note și precizări de istorie literară ce se cuvin a fi semnalate, adunate și, evident, *restituite*.

Câteva epistole trimise lui I. Valerian (1895-1980), încă necunoscute, conțin informații și precizări despre începuturile sale literare și, mai ales, despre unele colaborări și polemici ce merită să fie cunoscute.

Nicolae Crevedia a fost un excelent cunoscător al limbii și literaturii bulgare, din care a tradus poezii, poeme și proze de o reală valoare estetică și, care, finalmente, l-au impus ca pe un strălucit interpret al construcțiilor și sintagmelor lingvistice specifice acestei limbi slave.

Remarcabile, sub multiple aspecte, sunt epistolele lui Nicolae Crevedia, care s-a impus, în lumea literară, prin distincție, eleganță și discreție.

*

București, 27 aprilie [1]926

Stimate domnule redactor,

Vă trimit și eu o duzină de epigrame, parte adresate vecinicului „Cincinat”, parte altor personalități literar și artistice, pe care, de altfel, îi prețuiesc mult, cu rugămintea d[e]-a alege din ele pe cele care ați crede de cuviință că ar merita lumina publicității în mult apreciata *Viața literară*.

Primiți, pe lângă stima mea, și mulțumirile pentru bunăvoință,

N.I. Car.[9]

(Pseudonimul adevăratului meu nume: N.I. Christescu-Crevedia, student, str[ada] Lizeanu, nr. 37, Loco)

Bine ar fi să se păstreze aceste manuscrise ! ![10]

P.S.

Aveți din parte-mi, se-nțelege, toată libertatea d[e]-a le îndrepta pe unde ați crede de cuviință. De altă parte, vă spun că ale mele sunt scrise mai înaintea celor câteva apărute în revista d[umnea]voastră și care s-ar părea că ar avea oarece asemănări de temă cu câteva din ale mele, cu toate că diferă mult și în ceea ce privește fondul și în ce privește forma. (Mă gândesc la cele cu „Cincinat”).

Nu știu dacă comit o imprudență, spunându-vă că dacă le primiți pe acestea, vă voi trimite și alte duzini !

*

[București], 23 martie [1]928
Ora 5½ dinspre ziuă

Iubite maestre,

N-am dormit de trei zile. Mi-e imposibil să vin la tipografie înainte de a închide ochii câteva ceasuri. Voi veni în timpul dejunului, pe la 14. Sunt nebun de nedormit.

Aș dori ca să nu-mi tai sau să-mi modifici în vreun fel cele scrise despre amicul d[umi]tale *Dianu*[11]. De altfel, să știi că părerea mea curată e cea scrisă acolo. Ca și a d[umi]tale, cred. Și mai ales că apare sub *semnătura mea.*

„*Mișcarea umanitară*” a lui Simona Basarab – Carbasca am hărtănit-o așa, întâi pentru că și ea, la *Cronica revistelor și cea literară* te-a făcut harcea-parcea, cât și pe d[omnu] Lovinescu cu întreg *Sburătorul*; și al doilea, pentru că, chiar dacă nu se-ntâmplau cele de mai sus, tot așa aș fi scris. Îți voi mai spune eu ceva.

Al d[umi]tale... somnoros,
N. Crevedia

*

Stary-Sacz, 19 iunie 1934

Dragă maestre,

Poimâine, 21 iunie, îți trimit un articol, poate chiar două pentru V[iața] l[iterară]. Unul dintre ele va fi despre Ioanidi Nicodin.

Dacă răspunde Cluj[12], rog nu le mai publica prostii, care m-ar angaja la alt răspuns !

Abia am ajuns aici. Sunt foarte obosit. Azi am fost și la înmormântarea lui Pieracki, ministrul omorât. Altfel, aș fi scris chiar azi articolul.

Salutări dragi,
Crevedia
P.S.

Adresa mea până la 1 iulie: N. Crevedia, journaliste Obáz P.W. obok Stary-Sacz, Polonia.

[Domnului I. Valerian, *Viața literară*, Strada Agricultori, Nr. 78, Bukaresztie – Rumănya].

*

Stary-Sacz, 22 iunie 1934

Iubite domnule Valerian,

Iată articolul despre care ți-am scris de-aici. Aș prefera să-l pui pe undeva prin pagina a I-a și cu literă cursivă.

Rog pe d[omnișoa]ra Malciu[13] să-i facă atent corectura. Spune-i, te rog, sărutări de mâini și mulțumiri.

Ți-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ai trimite și mie *Viața literară, Poste-restante, Varșovia, N. Crevedia, journaliste.*. Sau s-o rog tot pe d[omnișoa]ra Malciu ?

Eu mă înapoiez în țară abia pe la 17 iulie și, vezi, sunt curios s-o citesc.

Cum te-am rugat, dacă vine ceva de la Cluj, nu le publica toate prostiile lor, fiindcă m-am speriat cu atâtea polemici.

Dacă trimit spre publicare vreo scrisoare în care afirmă că m-au dat în judecată, n-o publica decât *dacă-ți dovedesc într-adevăr că au introdus acțiune*, căci e prea posibil s-o spună numai așa de formă, ca să mai amețească opinia publică.

Eu stau aici până la 1 iulie, după aceea plec la Varșovia, Vestul Poloniei și mă înapoiez prin Viena, Budapesta, Praga.

Te rog să primești dragostea și salutările mele prietenești,
N. Crevedia

P.S.

Era să-ți mai trimit un articol *Despre cavalerism*, dar m-am lăsat păgubaș. Însemna să apăr indirect o cauză personală și nu mai vreau s-o fac !

Notă: Originalele acestor epistole, inedite, se află în biblioteca poetului I. Valerian din București.

---

[1] Ion Roman, profesor și director al Liceului „Mihai Viteazul” din București.
[2] Simion Mândrescu (1868-1947), profesor de germană la Facultatea de Litere din București. Istoric literar și comparatist.
[3] Teodor Alesseanu (1875-1935), director administrativ al Casei Școalelor.
[4] Ștefan Pop, profesor, publicist și director al Liceului „Sfântul Sava” din București.
[5] Constantin Angelescu (1869-1948), doctor, profesor și Ministrul Instrucțiunii și al Cultelor.
[6] Ioan Farcaș, secretar al profesorului Nicolae Iorga. Autorul unei cărți despre *Momente din viața profesorului N. Iorga în chipuri și mărturii scrise* (1942).
[7] Barbu Theodorescu (1905-1979), istoric literar și bibliolog. Secretar al profesorului Nicolae Iorga.
[8] Virgil Drăghiceanu (1879-1964), arheolog și cercetător al monumentelor arhitectonice. Secretar al Comisiei Monumentelor Istorice.
[9] A semnat și N.I. Car. în revista „Viața literară” și în alte publicașii.
[10] I. Valerian a păstrat toate manuscrisele colaboratorilor săi de la revista „Viața literară”.
[11] N. Crevedia, [Despre romanul „Viața minunată a lui Anton Pann” de Romulus Dianu și Sergiu Dan] în *Viața literară*, 3, nr. 79, sâmbătă, 24 martie 1928, p. 4, col. 1–2. (*Revistele*).
[12] Trimiterea se face la polemica lui Nicolae Crevedia cu Marta Rădulescu.
[13] Grig. Malciu, poetă și eseistă. Secretara revistei „Viața literară”.

Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

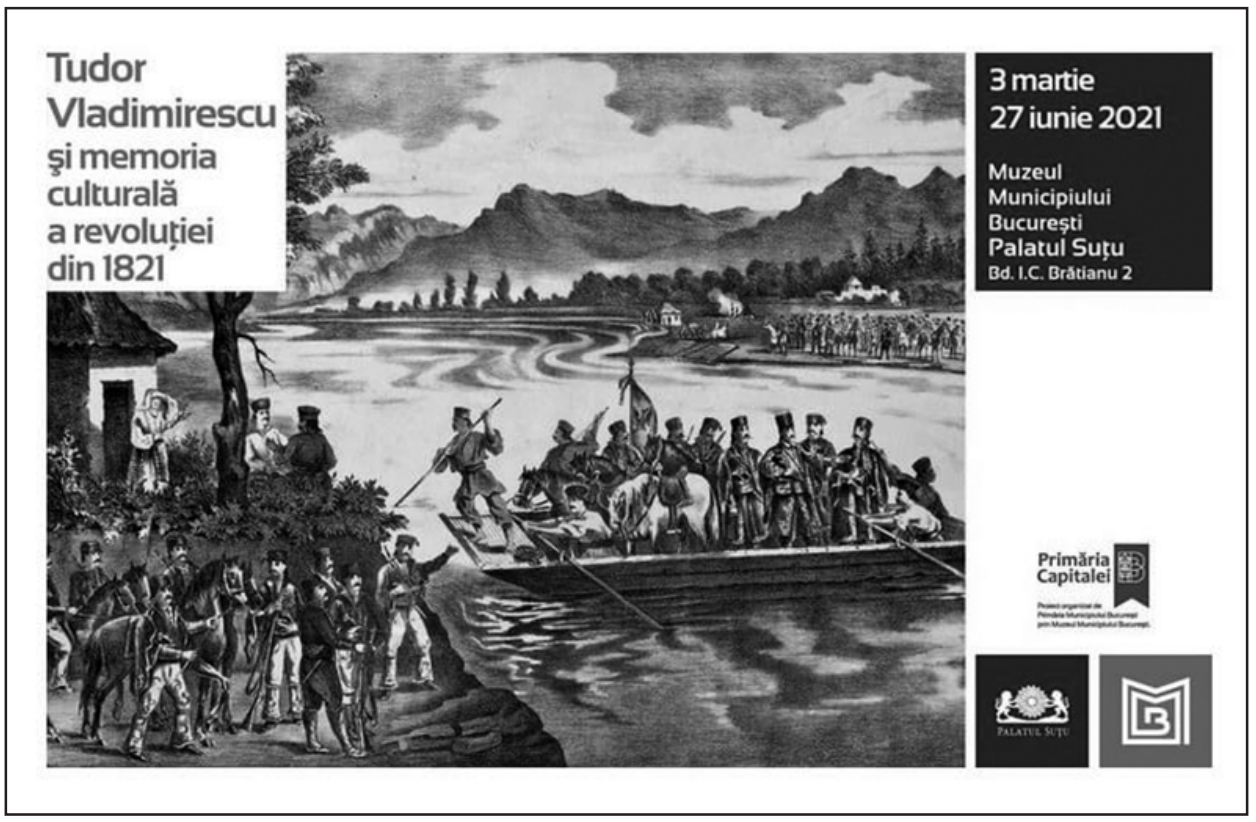
„Cântece pandurești”

În 2021, se împlinesc 200 de ani de la Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu. Într-una din cele două săli de muzică ale „Casei memoriale Anton Pann” din București, parte a Muzeului Național al Literaturii Române, descoperim imnul pandurilor, „Mugur, mugur, mugurel”, pe versurile episcopului Ilarion al Argeșului, cu muzica potrivită după un „glas” bisericesc chiar de Pann, inegalabil strângător al cântecelor „de lume” în fagurii cărților lui. Imnul, prelucrând un cântec popular de obidă împotriva ciocoilor, a fost compus de Ilarion cu ocazia festivităților de la înscăunarea lui ca episcop, la care slugerul Tudor a fost prezent (Tudor Nedelcea, „Biserica Ortodoxă și Revoluția lui Tudor” în „Curier”, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”, Dâmbovița, An VIII, nr. 1 (14)/ 2001, Târgoviște, p. 10): „Mugur, mugur, mugurel,/ Mugur, mugurel,/ Ia fă-te mai măricel,/ Mugur, mugurel,/ Că ne-am săturat de iarnă,/ Mugur, mugurel,/ Și de greutăți în țară,/ Mugur, mugurel./ Bate-i, Doamne, pe ciocoi,/ Mugur, mugurel,/ Cum ne bat și ei pe noi,/ Mugur, mugurel,/ Când ciocoiul e-n putere,/ Mugur, mugurel,/ Ne strivește în picioare,/ Mugur, mugurel./ Ne înjură ca pe boi,/ Mugur, mugurel,/ Și ne tunde ca pe oi,/ Mugur, mugurel,/ Din câmpia românească,/ Mugur, mugurel,/ Piere floarea vitejească,/ Mugur, mugurel./ Căci ciocoiu-nveninat/ Mugur, mugurel,/ Unde prinde tot stârpește,/ Mugur, mugurel./ Floarea, iarba nu mai crește/ Mugur, mugurel,/ Căci e chin și-amar de noi,/ Mugur, mugurel”.

Tudor Vladimirescu de Theodor Aman

În cadrul expoziției „Tudor Vladimirescu și memoria culturală a Revoluției din 1821", curatoriată de Roxana Coman și deschisă între 3 martie și 27 iunie 2021 la Muzeul Municipiului București, admirăm portretul „Domnului Tudor”, pictat de Theodor Aman în 1873. Eroul, înduioșător de tânăr, aflat la marginea taberei pandurești, cu mâna dreaptă în șold și stânga pe sabia încovoiată, privește înnegurat în depărtări, poate la moartea ce-l așteaptă: „Tudor, Tudor, Tudorel,/ Dragul mamii voinicel !/ De când mama ți-ai lăsat/ Și olteni ți-ai adunat,/ Pe ciocoi să-i prinzi în gheară/ Și s-alungi grecii din țară,/ Mult la față te-ai schimbat/ Și mi te-ai întunecat !/ Spune, maică, ce te doare,/ Că m-oi face vrăjitoare/ De alean să te descânt,/ Să calci vesel pe pământ./ – Alei, maică ! alei, dragă !/ Curând visul mi-l dezleagă,/ Că știi, maică ? am visat/ Buzduganu-mi fărâmat !/ Sabia-mi cea bună, nouă,/ Am visat-o ruptă-n două;/ Pușca mea cea ghintuită,/ Am visat-o ruginită !/ Maică ! pistoalele mele,/ Le-am visat fără de oțele./ Apoi înc-am mai văzut/ Șarpe galben, prefăcut,/ Ce purta coarne de țap/ Și creastă roșie-n cap./ El avea ochi vânzător/ Avea grai lingușitor/ Și mă tot ruga mereu/ Să mă duc la cuibul său./ – Ba, ferească Dumnezeu,/ Să nu te duci, fătul meu,/ C-acel șarpe veninos/ E vreun dușman ticălos,/ Vreun hoț volintiraș,/ Și la inimă vrăjmaș./ – Maică, măiculița mea,/ Cum să scap de cursă rea ?/ Căci un glas prevestitor/ Îmi tot spune c-am să mor./ – De-ai să mori, drăguțul meu,/ Facă ce-a vrea Dumnezeu !/ Dar să știi tu de la mine/ C-un român voinic ca tine,/ Pân’ ce cade, pân’ ce moare/ Calcă șerpii în picioare,/ Căci de-un șarpe-nveninat/ I se iartă un păcat !”

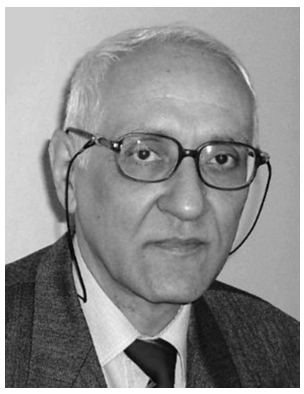
Versurile cântecului de mai sus, publicate de Vasile Alecsandri în „Revista română” din iunie, 1863 (p. 308) și incluse, sub titlul „Visul lui Tudor Vladimirescu”, în volumul-tezaur din 1866, *Poezii populare ale românilor*, conțin o prevestire funestă transmisă oniric, motiv străvechi pe care-l știm din epopeea sumeriană: „Noaptea trecută am avut iarăși un vis, prietene ! Cerurile gemeau și pământul răspundea. Eu am stat dinaintea unei ființe groaznice: fața-i era întunecată ca neagra pasăre a furtunii. S-a năpustit asupra mea cu pintenii unui vultur și m-a țintuit cu ghearele sale până când m-a înăbușit. Apoi a făcut în așa fel, încât brațele mele s-au preschimbat în aripi acoperite cu pene. Și-a întors privirea către mine și m-a dus spre palatul zeiței Irkala, Regina Întunericului, spre lăcașul din care nimeni, odată intrat, nu se întoarce nicicând, pe calea din care nimeni nu mai revine” („Povestirea lui Ghilgameș”, p. 69-125, în *Tăblițele de argilă. Scrieri din Orientul antic*, Traducere, Prefață, Cuvinte înainte și Note de Constantin Daniel și Ion Acsan, Editura Minerva, București, 1981, p. 99).

Revenind la cântecele „zaverei” de la 1821, visul funest – un „semn de moarte” consemnat frecvent în corpusurile etnografice dedicate „riturilor de trecere” – apare cel puțin în alte două variante, publicate de Gh. I. Neagu („Folclor din Câmpia Dunării”, în *Folclor din Oltenia și Muntenia*, vol. IV, Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 334-335) și Ion Nijloveanu („Poezii populare de pe Argeș și Olt”, în *Folclor din Oltenia și Muntenia*, vol. II, Editura pentru literatură, București, 1969, p. 675). În varianta Neagu, mama lui Tudor îi conturează fiului sortit morții un portret de erou tragic: „Tudor, Tudor, Tudorel,/ Dragul mamei voinicel,/ Când pe buruian zăceam,/ Ursitoarea-o auzeam/ Că vei fi, mamă, voinic,/ Spaimă pentru venetic;/ Că vei fi, mamă, om drept/ Ca inima mea din piept;/ Și vei fi, mamă, om mare,/ Cum n-a fost nimeni sub soare,/ Dar ursita mai spunea/ Că te paște piaza rea,/ Firul vieții ți-o curma,/ Cerul s-o cutremura,/ Pământul cu stelele,/ Gura cu blestemele”.

Denumirea „cântece pandurești” îi aparține lui C. D. Aricescu, primul care documentează Revoluția de la 1821 (în *Acte justificative la istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, Tipografia Chitiu [Chițu] și Teodorian, 1874, la Nota nr. XII, intitulată „Cântece pandurești”, p. 29-31, apar 6 texte, cu mențiunea autorului: „Reproducem fragmente din câteva cântece ale pandurilor din tabăra lui Tudor, după cum ne asigură Cioranul [Mihai Cioranu] și alți panduri din acea oștire, cari încă trăiesc prin Gorj și Mehedinți”). Cu ocazia Conferinței „1821-2021. Bicentenarul Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu”, organizate *online* pe 14 și 15 mai, 2021 de Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române din Craiova, am citit sau recitit cele 21 de mărturii folclorice lirice despre Tudor Vladimirescu, „cântece pandurești” grupate de Pavel Ciobanu în volumul IV al monografiei sale, *Plaiul Cloșani* (Centrul Creației Populare Mehedinți, Drobeta Turnu Severin, 1996, p. 261-282).

Asemenea creații ne pot ajuta să înțelegem, printre altele, adaptarea tiparelor poetice populare pentru a contura un portret eroic particular. „Tudorel din Vladimir/ Ce-a scăpat țara de bir”, „De amar și de greu chin,/ De ciocoi și de venin” șade „supărat,/ Nebăut și nemâncat/ Culcat pe frunza de fag/ Cu pistoalele sub cap./ Sunt unse cu untdelemn/ Să bată bine la semn/ Și cu seu de căprioară/ Pe cine-o lovi, să moară”. Dar: „Capul i se arvuni/ Și el mult nu mai trăi./ Și-a dat sânge pentru noi/ Să ne scoată din nevoi”; „Mult mă mir, Doamne, mă mir,/ De Tudor din Vladimir./ Că ciocoii l-au trădat,/ Și la greci că mi l-a dat./ Și-apoi verde busuioc,/ Tudorel fără noroc,/ Dușmanii te-au hăcuit,/ Și pe noi ne-au pustiit,/ Să trăim tot amărât,/ Și cu funia de gât”.

„În Valahia mică, peste Olt, mulți cred că Tudor Vladimirescu, șeful pandurimei de la 1821, n-a murit, și îl așteaptă să se întoarcă la munți, ca să mai organizeze o nouă goană de greci și de ciocoi, vânduți la străini” (nota lui Vasile Alecsandri la versul 18: „Veni-va badea Tudor” al doinei „Mehedințeanul”). Pe când istoricii mai dezbat motivațiile și oscilațiile politice ale conducătorului Revoluției de la 1821, folclorul îl așează în rândul eroilor nemuritori.

Nicolae Constantinescu

Basme de autor

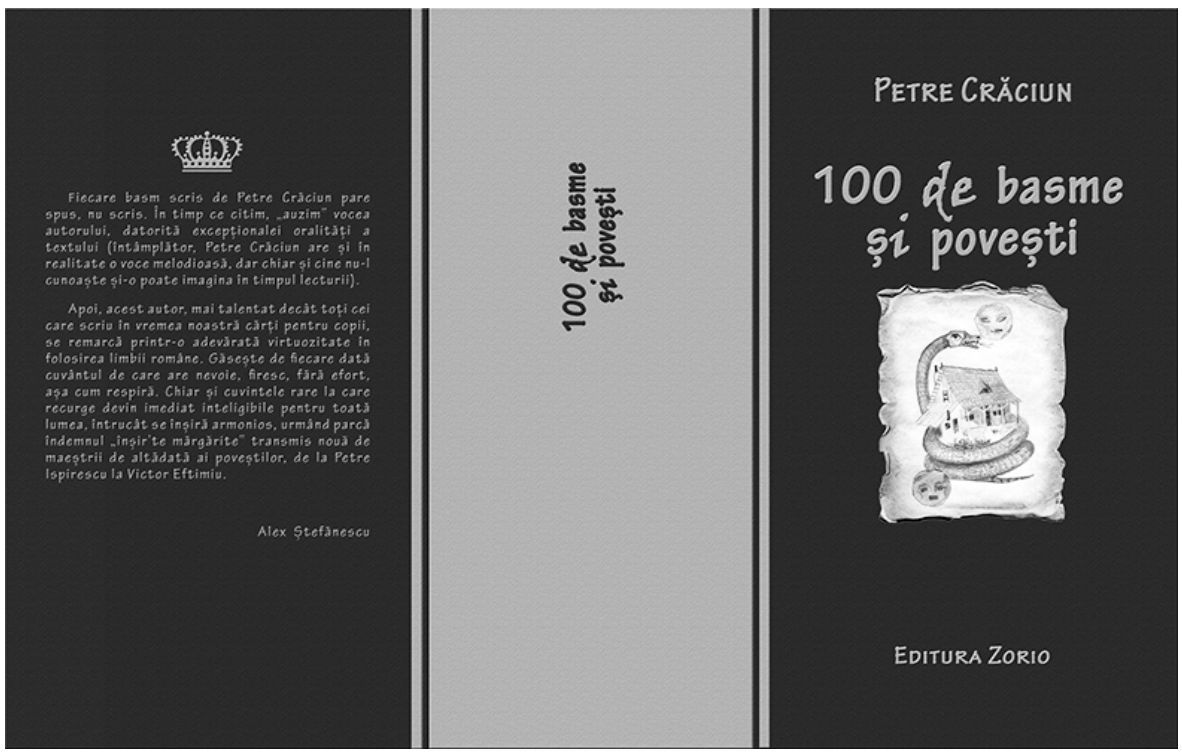
Originar din Giurgiu, absolvent al Facultății de Istorie a Universității din București, editor și animator cultural, colaborator la diferite posturi de radio și de televiziune, cineast, scriitorul Petre Crăciun și-a făcut un nume în calitatea sa de autor de literatură pentru copii. În această ipostază a primit, în anul 2016, pentru romanul său *Cu Andersen în Regatul Poveștilor*, Premiul Uniunii Scriitorilor, al cărei membru este.

Scriitorul a debutat cu un roman (*Cureaua cu ținte,* 1995), a continuat cu eseuri (*Cuvânt dinlăuntru*, 2001), cu poezii (*În spatele oglinzii*, 2003) și a optat, decisiv, pentru zona literaturii pentru copii, publicând volumele *Floarea înțelepciunii și iarba puterii* (2002), *Basme* (2013), *Basme pentru familia mea* (2014), *Cartea basmelor* (2017), *Povești din Țara Copiilor Fericiți* (2016), *100 de basme și povești. Odaia Fericirii* (2020), nefiind, deci, un necunoscut, un nou venit în câmpul literaturii, ba chiar, am putea zice, este un „veteran", în raport cu vârsta cititorilor săi predilecți, aflați la vremea școlarității. Ceea ce nu înseamnă că scriind *literatură pentru copii* (altminteri un segment important al literaturii în general), scriitorul îi exclude din rândul cititorilor săi pe cei maturi; dimpotrivă, cred că îi are și pe aceștia în vedere, adresându-li-se și lor, fie și în calitatea acestora de transmițători, mediatori între scriitor, autor al textului scris și cei care nu știu, încă, să citească (părinți, bunici, unchi și mătuși, doamna educatoare de la grădiniță, frații, surorile mai mari).

Constrâns de rigorile economiei de piață, scriitorul este și propriul său *public relation manager*, își promovează creațiile cum poate mai bine, merge în școli, colaborează la posturi de radio și de televiziune, fiind o persoană activă pe piața cărții, susținut de aliați de nădejde, precum criticul literar Alex Ștefănescu, care vorbește și scrie cu simpatie despre opera scriitoricească a contemporanului său (Vezi „Texte care încântă și educă", prefață la volumul *Cartea Basmelor* (2017), cuprinzând primele 50 de narațiuni asemănătoare cu basmul, scrise de Petre Crăciun, text reluat și în deschiderea volumului *100 de basme și povești. Odaia Fericirii* (2020), cuprinzând, acum, 100 de astfel de creații, din cărțile publicate și un mare număr de inedite.

La începutul lunii aprilie crt., a avut loc, la Biblioteca Academiei Române, un *workshop* despre cel mai recent volum al scriitorului Petre Crăciun, între invitați aflându-se doi etnologi de prestigiu, un academician și un profesor universitar emerit, o mare poetă, autoare, între altele, de poezii pentru copii, oficialități ca directorul B. A. R. și directoarea Bibliotecii Județene Giurgiu. Ceea ce a atras atenția folcloriștilor-comentatori a fost insistența cu care autorul își numește creațiile „basme" și „povești", având în minte, foarte clar, distincția dintre una și cealaltă, spre deosebire de Petre Ispirescu, de exemplu, părintele culegerilor de basme populare, care își intitula celebra sa colecție *Legende sau basmele românilor* (1882), mărturisind, poate, o imprecizie terminologică, proprie începuturilor cercetării științifice a narațiunilor populare la noi, sau o confuzie taxonomică, datorată acelorași începuturi.

Ca specii distincte, *basmul* și *povestea* sunt tratate de basmologul Ovidiu Bârlea *separat* în *Mică enciclopedie a poveștilor românești* (1976), în care se acceptă opiniile lui B. P. Hasdeu și Lazăr Șăineanu după care în *poveste* „nu se întâmplă nimic miraculos sau supranatural", în opoziție cu *basmul* în care „supranaturalul constituie un

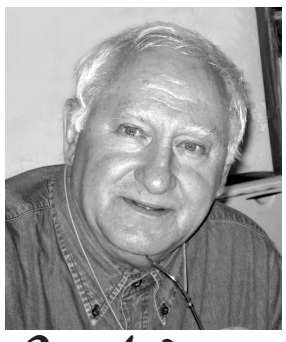
element esențial". Să notăm că în titlul cărții lui Ovidiu Bârlea, *povești* are un sens extins la tot ceea ce se povestește, narațiune, relatare, comunicare, ca în locuțiunea „a sta în povești" = „a sta de vorbă", „povestim și noi", pe un altul, dintr-un cântec maramureșean, horinca îl face „de poveste", adică este dat ca exemplu negativ, fiind „povestit în sat, că am băut și iar îs b(e)at".

În terminologia engleză (americană) de specialitate se încearcă a se face o distincție între *fairy-tales*, „povești cu zâne", după zisa lui M. Eminescu, calchiind, poate, franțuzescul „conte de fées" sau germanul „Märchen", și *folk-tales,* „povești populare", „o narațiune în proză, tradițională, ficțională, despre care se zice că circulă oral", dar termenul se aplică și poveștilor scrise, „literary fairy-tales", basmelor „de autor", „culte" (Vezi Ion Șerb, *Antologia basmului cult*, 2 vol., 1968). Dar mă îndoiesc dacă folcloristul Ion Șerb, plecat dintre noi de ceva vreme, ar fi selectat sau nu pentru antologia lui vreunul dintre basmele scrise și publicate de Petre Crăciun. Mai de grabă **nu**, pentru că antologatorul reține un număr de basme de autor, clasice (Alecsandri, Eminescu, Creangă, Slavici, Delavrancea), cărora le caută rădăcinile populare, folclorice, posibilele modele orale, reținute în colecții de culegători de la Petre Ispirescu la Ovidiu Bârlea sau I. Oprișan.

Or, în narațiunile lui Petre Crăciun putem să găsim, eventual, „fragmente", motive, scene din basmul popular tradițional, dar niciodată un anumit tip de basm, transformat, după niște legi proprii, de scriitor, într-un basm de autor, a cărui paternitate nu poate fi atribuită altcuiva decât scriitorului, cu o identitate proprie, cu un stil care „este omul însuși", original, inimitabil.

Ce drumuri poate să apuce scriitorul, creatorul de basme culte ?, mă întrebam la un moment dat (Vezi Nicolae Constantinescu, *Basme de Crăciun. Și de alții ...*, revista „Cultura", nr. 455, 6 februarie 2014, republicat în volumul *Cultura antropologică. Studii, cronici, comentarii,* 2016, p. 145-149). Poate, dacă e genial, să respecte întrutotul *canonul, schema, șabloanele, structura* basmului popular și să dea un basm absolut original, personal, dar despre care poți să juri că este popular și să-l judeci ca atare, ca în cazul basmelor sau poveștilor lui Ion Creangă. Sau, dimpotrivă, să imite caricatural ori parodic basmul popular, cum a făcut . L. Caragiale, ca să rămânem la clasici. Sau, în fine, să-și aproprieze „gramatica", „morfologia" și „sintaxa" și „lexicul" basmului popular, dar să le folosească într-o manieră personală, cum a făcut, de exemplu, Al. I. Odobescu în cele două basme din *Pseudokynegetikos*, sau poate, schimbând ceea ce este de schimbat, cum face Petre Crăciun în basmele și poveștile adunate în volume. Întâi, că scriitorul renunță deliberat la formulele îndătinate ale basmului, acele „mărci formale neambigue" cu care ne-a obișnuit basmul popular („A fost odată ca niciodată, pe când ..." și „Am încălecat pe-o șa ..." ori „La soare te puteai uita, dar la dânsa, ba !") și atât de adecvate funcțional basmului-basm, înlocuite cu pseudo-formule, ținându-l pe cititorul-ascultătorul de basme scrise într-un univers cât de cât cunoscut lui, nu neapărat familiar, comun, ca în viața de zi cu zi, ci cumva *altfel*, atins discret de aripa neobișnuitului, fantasticului, fabulosului, miraculosului.

Narațiunile scrise de Petre Crăciun au alte repere spațio-temporale, personajele „bune" sunt de cele mai multe ori oameni obișnuiți, copii sau tineri, de multe ori săraci, dar buni la suflet, harnici, cinstiți, recunoscători, purtând nume comune oamenilor de pe la noi, Mihai și Ancuța, Maria și Andrei, Tudor, Vladimir, Petruț, ajutați în momentele grele de însoțitori cu puteri supranaturale, precum Balaurul cel beteag, care îi ajută să ajungă, după trecerea unor „încercări" dificile, la finalul fericit, specific basmului tradițional. Încercarea, într-un exercițiu didactic, de a-i face pe copii să povestească basmele lui Petre Crăciun, nu va duce, în niciun un caz, la crearea unor noi variante ale acestora. Ele vor rămâne, în carte, neschimbate, așa cum le-a imaginat și le-a pus în pagină scriitorul. Sunt, repet, niște basme culte, de autor, care îmbogățesc literatura română cu pagini originale, de mare frumusețe, adresându-se, în egală măsură, minții și sufletului, celor mici și celor mari.

Don Andreiță

„Întâlnirea cu un om deosebit este un mare privilegiu pe care Dumnezeu ni-l dăruiește”

Motto:
La lină fântână
Unde-i apa bună
(vechi cântec popular)

O carte despre prieteni și prietenie este un catehism de viață. Un manual cuprinzând lecții practice cu mesaj inclus. Cărți cu/despre prieteni s-au scris – aș zice, riscând – dintotdeauna. Ele au vechimea prieteniei umane, chiar dacă atunci, demult, nu aveau chipul și structura celor de mai încoace, din timpurile moderne. Coincidențe socotite uneori magice îi întâlneau pe oameni rezonând pe aceeași lungime de undă. Amintesc un singur exemplu, din antichitate, din cartea „Despre viețile și doctrinele filosofilor”, de Diogenes Laertios care, deși a trăit cu 600 de ani mai târziu decât cele relatate, a lăsat posterității informații importante despre filosofii antici. Platon – cunoscut, în general, ca filosof, dar care, la tinerețe, a scris și poezii, fapt mai puțin cunoscut – tocmai voia să se prezinte, conform obiceiului grecesc, la un concurs (a nu se uita agora, ea însăși un spațiu al confruntărilor). În acel moment, s-a întâmplat să asiste la o cuvântare a lui Socrate, în fața teatrului lui Dionysos – eveniment care i-a schimbat viața și destinul. Zice Diogenes Laertios: „Din momentul acela, având vârsta de douăzeci de ani, a devenit elevul lui Socrate”. Pe de altă parte, tot Laertios consemnează, validând ceea ce afirmase mai devreme: „Se mai spune că Socrate a văzut în vis, pe genunchii lui, un pui de lebădă, căruia îi crescuseră deodată aripile și zbură în sus, după ce scosese un sunet puternic și dulce. Ziua următoare, Platon se prezentă ca discipol și Socrate recunoscu în el lebăda din vis”. Prietenia dintre cei doi, cu urmările ei faste, a intrat și-n cărți. Platon însuși – a cărui filosofie este prezentată sub formă de dialoguri – are un foarte important dialog ce poartă titlul „Daimonul lui Socrate”.

Timpul a trecut, fenomenul a evoluat, prietenia și-a găsit frumoasă înzidire în cărți cu/despre prieteni deveniți eroi; adică oameni/semeni cu obiceiuri de eroi – autentice modele nu doar de admirat, ci și de urmat. Cultura română este un depozitar de aur, un fond principal de înțelepciune, în ceea ce privește cartea cu și despre prieteni. Între inițiativele mai timpurii, aș aminti gestul lui Iacob Negruzzi, cel care, împreună cu Petre Carp, Titu Maiorescu, Vasile Pogor și Theodor Rosetti, pune bazele societății „Junimea” și ale revistei „Convorbiri literare”. Era, deci, cât se poate de îndreptățit să scrie cartea „Amintiri de la Junimea”, societate despre care spune că „a fost o lecție de viață și o stare de spirit: aceea care îi însuflețea pe tinerii de vârste între vreo 20 și 30 de ani”. Cam în același timp, George Panu scrie și el o carte asemănătoare, „Amintiri de la Junimea din Iași”, realizând câteva portrete celebre: Maiorescu, Eminescu, Creangă, Pogor, Alecsandri, Carp.

Venind mai aproape, în timpul contemporan, se impun câțiva scriitori, laici, dar și clerici, cu volume peste care nu se poate trece, în tema abordată, de maximă valoare pentru istoria literaturii române, pentru cultura română. Aș sublinia, mai întâi, un nume cu totul special: pe cel al clericului Valeriu Anania (devenit Arhiepiscop și Mitropolit, dar și membru al Uniunii Scriitorilor din România) autorul unei cărți esențiale, „Rotonda plopilor aprinși”, în care sunt evocate personalități cultural-artistice pe care le-a cunoscut, într-o perioadă sau alta a vieții sale: Tudor Arghezi, Gala Galaction, Vasile Voiculescu, Lucian Blaga, Marin Preda.

Un laic atașat de Biserica noastră Ortodoxă este poetul, eseistul, traducătorul și gazetarul de elită Al. Cerna Rădulescu, autorul volumului „Arbori din țara promisă”. Secretar de redacție la revistele „Biserica Ortodoxă Română” și „Ortodoxia”, consilier de presă patriarhal, colaborator apropiat al Patriarhului Justinian Marina, marele gazetar a fost arestat în anul 1949 ca dușman al regimului comunist. Numai intervenția curajoasă a Patriarhului l-a scos din pușcărie; acesta s-a adresat telefonic – și acuzator – primului ministru Petru Groza: „Repetata lovitură a oamenilor mei cei mai apropiați dovedește și pentru un orb că ținta atacurilor sunt eu însumi”. În cartea amintită – o combinație originală de memorialistică, istorie și critică literară – Cerna Rădulescu face portretele câtorva personalități cu rol important în formarea sa: Liviu Rebreanu, Nicolae Iorga, Tudor Arghezi, Gala Galaction, precum și ale altor personalități bine cunoscute de el: Petre Pandrea, Constantin S. Nicolăescu-Plopșor.

Urmează un pluton de scriitori mult mai apropiați de memoria noastră, a căror iscusită pană a lăsat mărturii valoroase despre prietenie și prieteni, îndeosebi tot purtători de cuvânt frumos. Amintesc trei dintre ei, cu mare trecere la cititori. Virgil Carianopol – cel pe care menestrelul Tudor Gheorghe l-a urcat în cântec („Dunăre dacă n-aveam / Jiul Dunăre-l făceam”) – publică în anul 1973 volumul „Scriitori care au devenit amintiri”; în 1982, volumul II – iar în 1999, post-mortem, volumul complet (revăzut și adăugit) într-o ediție îngrijită de către fiica sa, sensibila poetă Virginia Carianopol. Vine la rând, fie și cronologic (dar nu numai) scriitorul-academician Fănuș Neagu, magicianul cuvântului, cu volumul „Cartea cu prieteni”, în 1979, cu multe reeditări, completări, adăugiri – a cărui măiestrie portretistică este de neîntrecut. Îl secondează, în 2003, Mircea Micu, cu umorul lui ardelenesc, autor al cărții „Întâmplări vesele cu scriitori triști”.

În această companie se înscrie domnia sa **Timotei Aioanei**, cu recentul volum, ***„Amintiri așezate în rama prieteniei”, 2021***. Cartea este aidoma unui cadran solar (a se revedea ceasul dacic-calendar de la Sarmizegetusa Regia, din Munții Orăștiei !) având în centru, bornă principală, o familie, în jurul căreia rotesc, pe diferite orbite ale prieteniei, dar străbătute de un fir călăuzitor comun, mai multe efigii încrustate în bronzul timpului. O saga pornind de la o familie, decantată în semeni aflați în contact de admirație cu aceasta. Este vorba de familia Ilisei, bine cunoscută de autor: preotul Ilie Ilisei-tatăl și scriitorul Grigore Ilisei-fiul – cu accent puternic asupra fiului. O familie de veche și nobilă stirpe moldavă, trăitoare pe-o *gură de rai*, cu urice în Mălinii poetului Nicolae Labiș și-n Fălticeni, tezaurul spiritual ce-a dat țării 16 academicieni, 12 generali, 60 de doctori în Știință și Cultură – orășel cu care face corp comun satul Rădășeni, de aceeași inconfundabilă virtute (și-n care s-a născut însuși autorul cărții).

Scriitorul Timotei Aioanei se dovedește a fi un cronicar bine așezat în jilțul vorbei, fără grabă – *căci cuvântul din poveste înainte mult mai este* – dar și fără zăbavă. El pornește la drum cu o lecție a lui Arghezi bine stăpânită: „Puțini sunt oamenii ce-au învățat să prețuiască prietenia”, răspunzând, ecou peste timp, unei alte înțelepciuni, a magicianului Gabriel Garcia Marquez care, cu o experiență greu de atins în ceea ce privește cunoașterea naturii umane, concluziona: „Prieten este cel care atunci când îți întinde mâna, îți atinge inima”. Minunată zicere, căreia românul îi adaugă o specifică notă personală: scriitorul Timotei Aioanei face parte din cinul monahal, fiind Episcop al Bisericii Ortodoxe Române – amprentă resimțită în tot ceea ce se petrece în carte. În însăși alegerea prietenilor, domnia sa recunoaște, mărturisind: „Întâlnirea cu un om deosebit este un mare privilegiu pe care Dumnezeu ni-l dăruiește”.

Preotul Ilie Ilisei este surprins în două ipostaze esențiale: acasă, la Mălini (satul natal) cu prilejul botezului fiului său Grigore, având ca nași familia de învățători-prieteni Profira și Eugen Labiș, legănat în brațe de cel ce avea să devină port-drapelul unei generații de poeți, Nicolae Labiș. Cealaltă ipostază, pe care autorul o numește „râvna pentru Casa lui Dumnezeu”, se petrece la Fălticeni și se întinde pe o perioadă de 30 de ani. Chemat să slujească la Biserica Fălticenii-Vechi – cunoscută și de viitorul mare povestitor Ion Creangă, pe când urma Școala de Catiheți din Fălticeni – găsește lăcașul în avansat proces de degradare (ploua înăuntru, țiuia vântul pe la ferestre, se scorojeau zidurile). I-au trebuit ani de trudă dăruitoare pentru a-l scoate la lumină. „Credincioșii din parohie și cei care l-au cunoscut – notează admirativ autorul – își amintesc de felul cum muncea în biserică și-n curtea ei, alături de preoteasa Nadejda”. La capătul acestei munci, „biserica era cea mai curată și mai frumoasă din Fălticeni”, la a cărei (re)sfințire a slujit noul Mitropolit al Moldovei de atunci, Teoctist Arăpașu (viitor Patriarh). Când totul a intrat pe făgașul firesc și luminos, preotul Ilie Ilisei continua să nu aibă tihnă și răbdare: „Venea uneori în zorii zilei să deschidă biserica, pregătea totul pentru slujbă, iar în sezonul rece aprindea și focul în sobe, cu două-trei ceasuri înainte de începerea slujbei” – ilustrând, chiar și prin acest umil exemplu, cealaltă „mare virtute a părintelui: smerenia”. Smerenia, calitate superioară modestiei care, nici aceasta, modestia, nu se găsește la tot pasul – și pentru care, adeseori, se plătește vamă grea, după cum ne asigură autorul: „Viața lui a cunoscut numeroase mâhniri, iar drumul său a dus uneori pe buză de prăpastie”. Și e necesar să ne amintim, acum și aici, o zicere a lui Grigore Vieru: „După iarbă, cel mai des călcată în picioare este modestia”.

Pe scriitorul Grigore Ilisei – „Vlăstar al unui preot de pioasă amintire… crescut la umbra bisericii, în dulcele cânt al psaltichiei și în simfonia neîntrecută a clopotelor” – scriitorul Timotei Aioanei l-a cunoscut de mult și profund: „Dintre anii pe care domnul Ilisei i-a trecut în drumul vieții, vreo 40 i-am admirat încă de pe când eram copil”, ajungând astfel la o sublimă constatare/concluzie: „Am bucuria să mărturisesc că domnul Grigore Ilisei urcă cu înțelepciune scara (Sfântului Ioan Scărarul) care duce întru negrăitele frumuseți ale netrecătoarei împărății”. În urcușul său spre desăvârșire, tânărul Ilisei ia cu sine, merinde de suflet, bogata zestre de acasă: „Pe toate acestea, legate de Fălticeni și de altarele care-l ocrotesc, scriitorul Grigore Ilisei le va avea la suflet. Chemarea și iubirea pământului natal zămislesc adeseori pagini care se citesc mai întâi cu sufletul”. Pentru ca mai târziu, când ești însetat, să le găsești la „loc sigur”, spre a putea „să bei apă din izvorul cu apă bună” – și să mergi, reconfortat, mai departe. Căci – subliniază autorul-companion: „Există în viața fiecăruia dintre noi chemarea de a ne întoarce la izvoare și, mai ales, la izvorul cu apă bună”. Cu alte cuvinte, vorba nemuritorului cântec popular românesc, „La lină fântână / Unde-i apa bună”. Adevăr pe care arhiereul-scriitor îl extinde ca investigație, concentrându-l, apoteotic/ecleziastic, în înaltul adevăr dumnezeiesc: „M-am bucurat să întâlnesc la Fălticeni mulți oameni iubitori de frumos, care așteaptă întotdeauna întoarcerea scriitorului acasă, precum cerbul se întoarce la izvoarele apelor, după cum frumos vorbea psalmistul: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeule” (Psalmul 41,1). Și scriitorul se întoarce acasă – adică în locul despre care marele Sadoveanu mărturisea: că *la Fălticeni a băut din apa curată a sufletului românesc*; se întoarce fizic, ori sub o formă sublimă și originală: „Într-o discuție avută recent cu scriitorul Grigore Ilisei i-am mărturisit convingere că lucrarea „Fălticeni – mon amour” (al cărei autor este – n. n.) se cuvine a fi așezată în casa fiecărui băștinaș”.

Există și unele similitudini – firești, desigur – între scriitorul Grigore Ilisei și scriitorul Timotei Aioanei: preocuparea/pasiunea de a scrie despre semeni, despre prieteni. Pe când lucra la TVR Iași (unde a fost și director, după Revoluție) Grigore Ilisei realiza o emisiune intitulată „Divanul cu prieteni”. A urmat o carte, „Divanuri duminicale” – și, mai nou, „Chipuri pe pânza vremii”; „o adevărată frescă a unei epoci”, apreciază scriitorul-prieten Aioanei.

Un capitol special al cărții se intitulează „Prieteni ai familiei Ilisei”, în care sunt prezentați, selectiv, câțiva apropiați ai acestei familii-matrice, personalități în diferite domenii ale artei și culturii. Secvența se deschide cu o colegă de condei, talentata scriitoare și publicistă Doina Cernica, de la ziarul „Crai nou” din Suceava – și ea venind dintr-un loc sacru românesc: Vama Bucovinei – pe care autorul o vede ca pe o „lumină dintr-un chivot de slove”. Argumentând: „După primele articole semnate Doina Cernica, am căutat mereu scrierile ei și am remarcat, într-atât amar de vreme, o sensibilitate sufletească mai rar întâlnită, aș putea zice atipică pentru lumea în care trăim”. Concluzia se impune de la sine: „Doina Cernica a fost și este, prin scrierile sale, o mărturisitoare a Bisericii în viața cetății…”.

În legătură cu pictorița octogenară Iulia Hălăucescu – „Doamna acurelei românești” – se precizează că „lasă în urmă sute, poate mii, de picturi, în care a presărat frumusețe, culoare și iubire”. Îi ține companie de atelier imaginar Dan Hatmanu, „un pictor cum n-au fost mulți”; care „A avut legături cu ierarhi, preoți, monahi, a călătorit pe la mănăstiri, a poposit în mijlocul obștilor și a ascultat învățând și din experiența părinților săi, învățători din Ținutul Hârlăului, de la care a deprins dragostea față de Dumnezeu și de țară, față de istoria pământului românesc, de cultură și adevăratele valori”.

Patriarh al Fălticenilor, în egală măsură al artei românești, sculptorul Ion Irimescu, este cercetat de autor încă din tinerețe: „pe când era student la Academia de Arte Frumoase… a pictat Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Oprișeni și a realizat un valoros basorelief, cu scena Adormirii Maicii Domnului, la intrarea în Biserica „Adormirea” din Fălticeni”. Ar fi multe de spus despre acest *Centenar-plus* – iar autorul le spune, cu măiestrie și căldură. Decupez un citat, cu semnificație profundă: „Îmi mărturisea într-o discuție admirația pentru Biserică, vorbea despre credința părinților săi, Petru și Maria, amintea de mănăstiri în care-și petrecuse odinioară vacanțele. Chiar în verile ultimilor ani, a poposit câteva zile la mănăstirile Agapia și Văratec”.

Închei această panoplie cu prieteni ai familiei Grigore Ilisei cu filologul-academician Constantin Ciopraga, cel ce mărturisea cu evlavie: „Stau în fiecare dimineață câte un ceas la taifas cu Dumnezeu”. Cercetându-i viața și opera, autorul valoroasei cărți dezleagă *enigma*: „Legătura academicianului Ciopraga cu Dumnezeu și Biserica are rădăcini adânci. Părinții lui, oameni simpli și evlavioși din Pașcani, i-au sădit în suflet dintru început un dor după desăvârșire. Rugăciunile începute în casa părintească le-a continuat până în ziua din urmă. Așa se explică taifasul cu Dumnezeu, câte un ceas în fiecare zi”,

Iată-ne la sfârșitul unei cărți despre care aș spune – parafrazând cele spuse de autor în legătură cu volumul „Fălticeni – mon amour”, de Grigore Ilisei: această carte se cuvine a fi așezată în casa fiecărui cititor.

Condeiul din mâna scriitorului-arhiereu Timotei Aioanei este unul de sorginte nobilă, aureolat de har divin.

Dan Elias la războiul de țesut aripi

Șerban Codrin

Poeți ai sudului (XVIII)

Poezia unei epoci privită prea de aproape îți oferă cele mai ciudate peisaje, bineînțeles, demne de Kafka, nicidecum de Sadoveanu la vânătoare de cocoși sălbatici. Astfel, o poetesă guralivă și vindicativă din târgul lui Urzi(ceni) îmi trimitea, cu niște ani în urmă, indignate poezioare despre corupția instalată cu arme și muniție la primăria locală, adică de pe strada alăturată. După o vreme a tăcut. Întâmplător, am devenit martorul, pe scara unui bloc din localitate deja pomenită la o scenetă de înaltă critică și savoare literară: un ins oarecare și candidata la fotoliul poetic cărau din greu niște coșuri cu un porc dezarticulat, preparat, afumat în șunci și cârnați. Jos, în stradă, un portbagaj își aștepta mărfurile lângă o ambițioasă poetesă bucureșteană, posesoare a unei elitiste poște a redacției. Nenumita poetesă de capitală s-a indignat, luptătoare cu hidra locală a corupției așijderea, iar din două scandalizări, peste câteva zile, avea să fie lansată de-a dreptul până în orizonturile genialității o nouă talentată cu aripi cutezătoare și mujdei de usturoi într-o revistă a USR.

Cu Dan Elias se întâmplă pe dos, adică se încăpățânează să se provincializeze, dar nu bacovian, până la capătul capătului în clocotitul sub soarele de vară târg al Fierbinților fără Las, din Bărăganul ialomițean, unde își asumă pericolul să nu strălucească precum insistenta douămiistă devenită fracturistă de succes și de scandal garantat. În vreme ce scriptoreasa „Elefantului din patul meu", laureată a Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu", Opera Prima, 2008, câte minuni face un porc preparat după carte ai parte !, risipește sau fracturează cerneala la întrecere cu Ioana Bradea, a cărui „Băgău" s-a pomenit iluminat de tiparul, ca o minunăție a feminismului dezinhibat, al însăși Editurii Humanitas, lângă Emil Cioran și Heinrich Zimmer, Dan Elias se străduiește degeaba să demonstreze că printre deconstructiviști și sexiști mai poate supraviețui, vai de lume, câte un poet fără lauri. Nu am la îndemână importantele versuri premiate în numele bietului Mihai Eminescu, respinsul de la Premiul Academiei Române din anul 1887, nici antologia lui Dan Elias nu poate fi găsită decât în câteva pachete acasă la autor, probabil bine ascunse. Așa pățești dacă ești poet, adică „Nimic mai mult": *„Nimic nu va rămâne din noi doi/ Mai mult decât, din pulberi, un șuvoi// Ținându-se În brațe, printre fire/ De iarbă îmbrăcată prea subțire.// Ne-or scormoni în joaca lor zăludă/ Doar greierii, înspăimântați să-audă// Cum se rotesc de nicăieri, întruna,/ Cu vorbe ce-au atins odată luna !"*

Dan Elias a debutat în anul 1994 cu „Umbraria", imprudent, sub zodia unui (anti)Nichita, ca un fel de joc periculos între *„Cine pe cine târăște desăvârșit ?"* Nu contează cine este Nichita, dar deocamdată nu poate fi clintit din șaua poeziei, critica literară veghează cu vigilență pe metereze. Pentru singuraticul poet din Fierbinți-Târg, poezia se umilește să mai păstreze ritm, rime, strofe, ba chiar metafore, a compus vreo 50 de sonete și, sfidător într-o lume a ruinei literare, a inventat o nouă formă fixă de poezie, „elida", preluată de Ion Roșioru în volume întregi, până acolo încât unora pare o invenție a unui alt poet ascuns într-un târg marginal, dobrogean. Poemul „Umbraria" este format din 448 de versuri scurte, numerotate unul câte unul. Uneori apare umbra unui Bacovia treaz, nedrogat, nesaturat de alcool: *„Ninge cu fără de tine;/ ninge încet, repetat; ninge, infirm, aberant; ninge cu fără de tine.// Nu-i albă ninsoarea;/ nu-s fulgi, nu e frig;/ ninge cu fără de tine;/ ninge încet, aberant.// Zăpadă, troiene, nimic;/ o stare pierdută de bine;/ ninge infirm, repetat;/ ninge cu fără de tine."* (418-429)

Fiecare sonet, compus, parodic, cât mai corect la toți nasturii și rimele, este reluat în „oglindă", scuturat de vorbăria de prisos, redus la câteva esențe, aschii, cioburi, cum s-ar spune „deconstruit", risipit, transformat în moloz. Iată Sonetul XXX, dar experimentul poate fi repetat pe orice text din ambele cicluri: *„Repetă după mine cuvintele și lasă,/ Precum corăbii în nemărginire,/ Tot ceru-ascuns de gânduri să respire/ Lumina lui umbrind primejdioasă.// Să meditezi în pace asupra strălucirii/ Celui cu umilință și tămăduitor,/ Iar când înveți tăcerea, să fii învățător/ Cum e norocul sfânt nenorocirii.// Repetă după mine cuvintele la rând/ Întocmai cum mereu au fost rostite/ De cei desculți cu tălpile rănite/ În colțurile stelelor din gând.// Repetă după mine și îți promit să zbori./ M-am dezbrăcat de trup de două ori."* Iar acum, Oglinda XXX: *„Șapte,/ suferințele mele/ îmbrăcate într-o singură haină.// Cuvintele-au vorbit mai târziu/ încercând să mă tămăduiască/ dar numai tăcerea m-a vindecat.// La ce bun trupul/ fără neputința gândurilor ?// E destul de incomod/ să putrezești în genunchi."* Dacă sonetele par cu fața spre un trecut bun de luat la întrebări, oglinzile sunt neliniștite, în orice caz, dezinhibate de complicații prozodice: *„În buzunarele aripilor/ am tot timpul/ un ciot de creion.// Nu se știe niciodată/ când voi fi lăsat/ să scriu direct pe albastru."* (Oglinda XII) *„Primesc prin poștă, zilnic,/ pachete cu tăcerea ta/ învelită-n hârtia pe care/ ți-am scris sonetele.// Cu ele/ mi-am zburat mințile.// Puteai să mă tipărești/ așa cum m-ai cunoscut;/ cu toate cuvintele șiroind."* (Oglinda XVIII) *„Te-ai întrebat vreodată/ la ce s-a renunțat atunci/ când ți-a fost făcut trupul ?/ / Din lutul pulpelor tale/ se puteau modela/ milioane de fire de iarbă !" (*Oglinda XXII) *„Ce să fac/ cu toate aceste chei/ ce-mi ruginesc prin buzunare ?// Deși nici nu întrebi de ele,/ o să-ți las deschise/ ploile de vară/ și câteva toamne.// Până mă-ntorc."* (Oglinda XXV)

Poetul nu trebuie descifrat, interpretat ca un filozof, fie chiar Platon, care folosește mituri pentru a-și prezenta ideile; în ultimă instanță, poetul este un trubadur, un cântăreț fără lăută și tobe, ba chiar un cântăreț de curte, precum Homer, Vergilius, Horatius, prea mulți până la (ultra)Păunescu, în caz contrar, are toate șansele să nimerească în vreun exil tomitan sau să cultive poezia ca pe-un „ocean de amețeli și disperare," iar mai departe: *„Aievea printre valuri niciun semn./ Mă tremură o aripă de lemn/ Prinsă de spate-n cuie curgătoare.// Mi-e trupu-întreg o azimă subțire Prin care flămânzesc cu tine-n gând/ De poftele cuibarelor bătând/ În arborii treziți de-nmugurire.// Spre alte amăgiri, pe mai departe,/ M-așteaptă-n zarea rece pescărușii/ Ca niște neumblate, fâlfâitoare uși,/ Să le deschid definitiv cu-o moarte./ / Cum altfel știți că ar putea să scape/ Dintr-un pian de pulberi, o inimă cu clape ?"* (Deschid) Dan Elias are forța ca, din când în când, să pună în țintă câte un vers genial, lăsându-ne posibilitatea să-l nimerim cu săgeata din arc, ceea ce destul de rar ni se întâmplă și marele vers trece printre noi necunoscut. De-ar avea *trubadurul* nostru talentul de pe scara cu întuneric a blocului din târgul lui Urzi(ceni), alte scandaluri s-ar fierbe în oala de pe marginea vetrei strămoșești !

Decât vorbă multă, diluarea poetului, iată un alt sonet neredus la o „oglindire": *„Îmi curge cer pe mâini de-o veșnicie,/ De când te strâng în brațe de năuc,/ Să-ți pun albastru-n sticlele de suc/ Din fiecare altă galaxie.// Ori, nu-i o zeamă ! Numai picături/ Ce-mi șerpuiesc pe brațele întinse/ Spre cosmice de multă vreme stinse/ Să-mi iei de aripi, îngere, măsuri.// În loc de somn, mă asfințesc de viu/ Cu palma-nori sub tâmpla stângă,/ De unde nici n-o să mă plângă/ Decât în glumă vreun chefliu.// Ori, nu mai pot de-acuma mângâia/ Cu-aceleași mâini pe-altcineva."* (Numai picături)

Dan Elias își asumă cu luciditate depărtarea de un Dumnezeu personalizat și apropierea de natura simbolizată: *„Frunzesc aceeași frunză doi copaci/ ținându-se de mâinile lichide,/ lancheieturi cu semne suicide/ ca zaharul topit în cozonaci.// Guvern de vrăbii și comenzi de zbor/ în adieri de grețuri făcătoare/ de plozi în verde pentru foișoare/ sub scobituri în cerul erbivor.// Și-aici se putrezește-n desfundate,/ abia comise toamnelor momeli,/ cu voluptatea primelor tocmeli/ pe veșnicii de nimeni garantate."* (Frunzesc...)

Azi, poeții nu se mai tranzacționează la bursa valorilor, iar dacă se întâmplă, jocurile sunt discrete, sugerate prin coșuri învelite în ștergare pe scări întunecoase, așa că, domnilor: *„Cum credeți că mi-ar sta cu plete/ de forma unor minarete/ sub care vin să se închine/ lăptoase nopți în submarine ?// Sau de-aș purta pe piept dantele/ din triforiul unor stele/ în zori cu opiu stinse-n pipe ?/ Cine-ar mai vrea să mă risipe ?// Să port papuci din curcubee/ mai mătăsoși ca o femeie/ cu ochii săvârșind dezastre;/ Cum mi-ar veni cu oase-albastre ?"* (Cum credeți...) Rămâne poetului Dan Elias să treacă la muncă fără simbrie, chiar la „războiul de țesut aripi", dinainte știind, cu intuiția dintotdeauna a orbului, că *„pentru siguranța Universului,/ toate fântânile ascund/ câte o bucată de cer.// La nevoie, le putem dezgropa/ și captivele păsări/ vor umple orizontul,"* (Oglinda XXXIX)

Restul este hamletian: *„Numai acest mers pe nori/ în sandalele strâmte/ ale cuvintelor. Numai atât ?"* Da, numai atât.

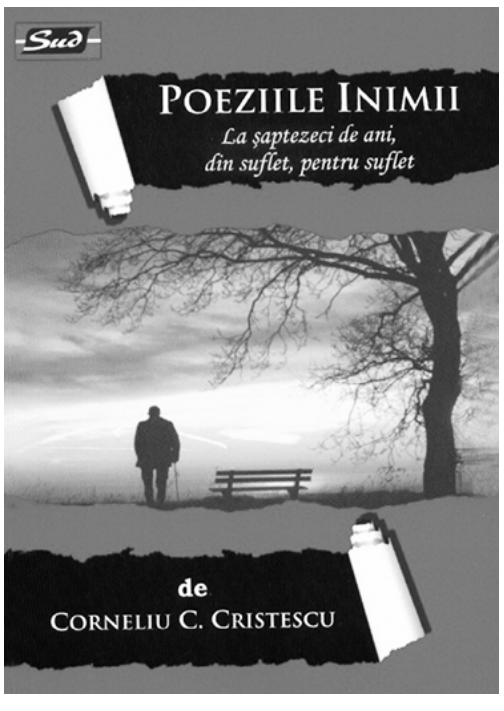
(Dan Elias, „Războiul de țesut aripi", editura Elias Expres, București, 2020.)

VERSURI ȘI SUFLET

Victoria Milescu

Dl Corneliu C. Cristescu își face un cadou la împlinirea unei vârste rotunde. Un cadou numit carte, pe care o scrie cu tandrețe și nostalgie purtând titlul *Poeziile inimii. La șaptezeci de ani, din suflet, pentru suflet*, apărută în 2020, la Editura Sud, o editură tânără din Bolintin Vale, oraș din județul Giurgiu, unde s-a născut și autorul, mai exact la Crevedia Mică. La 70 de ani, dl Corneliu Cristescu își revarsă preaplinul inimii în versuri marcate pregnant de elemente autobiografice, nici extraordinare nici modeste, rememorându-și pe un ton confesiv, fragmente de viață care l-au marcat, privind în urmă nu cu mânie, ci cu înțelepciune și recunoștință față de Creatorul suprem care i-a îngăduit, trecând prin experiențe ușoare sau dificile, să ajungă la un pisc bilanțier. Autorul recuperează melancolic amintiri din tinerețe, întâmplări și etape care l-au modelat, i-au jalonat traseul devenirii, i-au dat capacitatea de a înțelege rosturile lumii și a merge mai departe cu încredere în sine și în semeni. Este un sentimental lucid, care își organizează trăirile, cugetările, considerațiile, după o „inginerie" poetică personală, unde predomină ideea, elementul faptic, observația de prim impact, cu localizări, optând pentru exprimarea simplă, directă, cu miză pe veridicitatea și autenticitatea trăirii. S-ar putea spune, și în cazul său: Câtă candoare atâta realitate, văzută prin mărturisirile dezinvolte, necenzurate: „Trecut e anul șaptezeci.../ Putea să fie ultimul din viață". Fluxul liric al poeziilor sale tradiționaliste, nesofisticate se așează în tiparele prozodiei clasice, întreprindere ambițioasă dar nu lipsită de riscuri. Astfel, există unele inadvertențe de stil, inabilități de ritm și rimă, atrăgând după ele stridențe în armonia firească a versificației, denaturarea sensului unor enunțuri, explicabile prin lipsa de experiență, de exercițiu poetic, fapt scuzabil oarecum pentru autorul nostru aflat acum la a doua lui carte de versuri într-o viață dedicată meseriei de inginer. Și dânsul se poate înscrie ca exemplu al zicerii cum că aproape în fiecare român locuiește un poet care, mai devreme sau mai târziu iese la suprafață, sub presiunea încărcăturii sufletești. Cele trei capitole ale cărții: „Poemele inimii", „Poemele divinității", „Poemele celor duși" acoperă o tematică largă, consacrată, am putea spune: iubirea, credința, curgerea timpului, extincția cu o diversitate de motive și motivații, particularizând aspecte, tipologii, mentalități.

În poeziile de dragoste, datele personale se relaționează cu informații culturale, cu asocieri de fapte și împrejurări din realitatea prezentă sau trecută, implicând ipostaze reprezentative, din perspectiva trecerii anilor. De remarcat este înclinația spre dimensiunea reflexiv-meditativă privind condiția omului, glosând asupra precarității și efemerității ființei umane supusă nu numai unor vicisitudini ale naturii, ci și ale societății în care trăiește etc. Ca mai toți poeții ce cugetă asupra mersului vremii și al lumii și Corneliu C. Cristescu accesează planul spiritual, al credinței, scriind cu emoție și însuflețire poezii despre Dumnezeu, Fecioara Maria, Iisus Hristos, Sfântul Ioan Botezătorul etc. Credința se configurează concret în tradițiile din satul natal, acolo unde sunt rădăcinile, legăturile cu familia personală ori cu cea lărgită, a comunității trăitoare aici. Versurile din recenta carte dezvăluie un autor sensibil, dăruind semenilor tot ce a strâns în suflet de-a lungul a șapte decenii de viață, muncă și iubire, convins că existența noastră pe pământ poate avea și o parte luminoasă, frumoasă.

Strategia amenințării. Secolul XXI – civilizația umană în era ficțiunii și geopoliticii amenințărilor și temerilor induse de atotputernicia dataismului

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*
Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Motto: *„În secolul XXI ficțiunile umane vor fi induse în coduri genetice și electronice, realitatea intersubiectivă va înghiți realitatea obiectivă, iar biologia va fuziona cu istoria. În secolul XXI ficțiunea ar putea foarte bine să devină forța cea mai puternică a Terrei, mai mare ca cea a asteroizilor cu traiectorii aleatorii și decât selecția naturală. Pentru a înțelege viitorul nostru, trebuie să descifrăm ficțiunile care dau sens lumii."* (Yuval Noah Harari, *Homo Deus*, Ed. Albin Michel, 2015)

Cine aduce lumina trebuie să pătrundă în tenebrele întunericului, ignoranței, prejudecăților și temerilor plăsmuite în creuzetul emoțiilor negative care generează boli de natură fizică și psihică. Pentru Hildegarde Bingen, în spatele fiecărei probleme de sanătate, corpul, sufletul, spiritul, formează triunghiul interior care este inseparabil. În cadrul studiilor realizate pe mai mulți pacienți, d-na Bingen a observat că atunci când emoțiile sunt puternice, sufletul se dezechilibrează și întregul edificiu este în pericol. Emoțiile sunt mai degrabă algoritmi biologici vitali pentru supraviețuirea și reproducerea mamiferelor.

Dacă vrem să înțelegem viața noastră și viitorul nostru, trebuie să studiem cu atenție ce sunt algoritmii și cum sunt ei legați de emoțiile noastre, pentru că algoritmii vor domina evoluția vieții pe Terra în secolul XXI.

Conceptul de algoritm este un ansamblu metodic al etapelor pe care le putem folosi pentru a face calcule, a rezolva probleme și a lua decizii. Algoritmul nu este un calcul particular, ci o metodă pentru a face un calcul. Algoritmul care controlează ființele umane operează prin emoții, senzații, gânduri. Creierul a fost considerat până în urmă cu ceva timp o cutie neagră care conține informații ce trebuie decriptate de către specialiștii în neuroștiințe, neurologi, neurochirurgi etc.

Prin apariția noilor tehnologii ale cunoașterii și studiului aplicativ al cuanticii s-a ajuns la concluzia că putem compara creierul cu un computer extrem de complex, având o rețea neuronală bine articulată care poate fi asemuită cu rețeaua neuronală a unui creier artificial conectată la un computer central cu care interacționează. Așadar, creierul este interconectat atât la rețeaua internă de neuroni, care este un adevărat labirint interior, comparabil cu o fiară ce trebuie îmblânzită permanent pentru a fi în armonie, atât cât se poate, cu sentimentele, temerile, spaimele, emoțiile noastre.

Dacă nu reușim să punem ordine în acest război dintre creier și spirit nu vom reuși să ne cunoaștem, să descoperim cine suntem, de unde venim și care este rostul nostru pe acest pământ.

Creierul este în același timp interconectat cu creierul Universului, cu Inteligența Supremă, de la care primește și spre care trimite mesaje sub formă de energie pozitivă sau negativă care influențează evoluțiile „în cer și pe pământ".

Temerile, spaimele, amenințările și efectele lor asupra mișcării lumilor, sunt o adevărată geopolitică a terorii ?

Temerile structurează societățile noastre, crează dezordine și haos care fragilizează țesătura societății și economiei, sunt de asemenea mijloace de creare a unei noi ordini bazată pe manipularea temerilor, și fricilor de tot felul.

Strategia amenințărilor, temerilor, coalizează forțele și le orientează energiile pentru a fi capabilă să înfrunte un inamic fictiv, creat de minți bolnave cu scopul de a domina propriul popor sau popoare. Machiavelli și Hobs au înțeles că temerile, fricile erau la baza întemeierii orașelor și societăților. A avea teamă permite să desemnezi un inamic, chiar și imaginar, care trebuie combătut prin toate mijloacele, dar, pentru a reuși, ai nevoie de o structură care să asigure victoria. Așa a apărut necesitatea înființării unor entități care să apere ordinea și siguranța comunităților umane, din cele mai vechi timpuri și până în prezent, cu adaptările și metamorfozele adecvate.

Se pare că, încă de la creația sa, omului i s-a picurat în ADN gena fricii, a temerii, a amenințării cu pedepsirea sa pentru neascultarea poruncilor și legilor divine care guvernează ordinea Universului.

Marele Creator, Cel Prea Înalt, i-a pedepsit pe Adam și Eva pentru neascultare și curiozitatea lor de a „gusta" din Pomul vieții și al cunoașterii, care le-ar fi dat acces în „clubul nemuritorilor", făcându-i egali cu aceștia, ceea ce nu intra în planurile Marelui Creator, cel puțin la acel moment, întrucât cei în cauză nu erau pregătiți spiritual să înțeleagă tainele lumilor văzute și nevăzute și în plus au încercat să paseze vina de la unul la altul, transferând vina asupra „șarpelui viclean" care i-a amăgit. Ba mai mult, Adam a avut îndrăzneala să atribuie Creatorului vina că a „plămădit-o" pe Eva și i-a atribuit-o drept soție.

A fost un moment cosmic al adevărului că omul, creația iubită, este o ființă imperfectă, schimbătoare, care își dorește autonomie în luarea deciziilor, orgolios și instabil în a respecta Cuvântul Domnului și în a-i fi credincios. Judecata Celui Prea Înalt a fost dreaptă, pedepsind atât pe cei doi făptuitori, dar și pe ispititor care a vrut să demonstreze Domnului că a greșit acordând încrederea și dragostea Sa necondiționată acestor ființe nerecunoscătoare.

Istoria civilizației umane este bogată în asemenea momente de cumpănă, când Cel Prea Înalt a trebuit să pedepsească omenirea pentru neascultare, încălcarea legilor morale ale Universului, abandonarea credinței față de divinitate și închinarea la idoli etc., trimițând asupra Terrei calamități naturale (Potopul, cutremure devastatoare, incendii, erupția vulcanilor, pandemii, crize și conflicte de tot felul), descrise de cărțile sacre ale Orientului și Ocidentului, cu lux de amănunte.

În același timp, Marele Creator a răsplătit cu binecuvântări și binefaceri popoare și persoane care au dovedit iubire necondiționată față de divinitate, credință statornică și viață virtuoasă, devenind repere pentru omenire ca: Avraam, Lot, Noe, Enoh, Moise, Iov etc.

De asemenea, găsim în Noul Testament o serie de momente de cumpănă din viața unor păcătoși, care prin iubirea față de Domnul și Mântuitorul Nostru Iisus Hristos s-au transformat în mărturisitori și apărători ai dreptei credințe, devenind sfinți martiri care au contribuit la răspândirea în lume a învățăturilor Mântuitorului și la convertirea la creștinism a unor capete încoronate, a numeroase popoare și elite spirituale.

Temerile, amenințările de tot felul, acționează asupra psihicului omului vulnerabilizându-l în fața „inamicului văzut sau nevăzut", permițând autorităților, indiferent de regimul politic și sistemul de guvernare, să intervină cu „scenarii" bine ticluite care să asigure controlul și manipularea mulțimilor prin măsuri sporite de supraveghere pentru a cunoaște impactul avut și a multiplica restricționarea drepturilor și libertăților cetățenilor sub pretextul asigurării securității colective și a ordinii civice.

Aceste evoluții s-au resimțit de către fiecare om în zilele noastre odată cu progresul tehnologic și apariția noilor tehnologii care, pe lângă beneficii în toate domeniile vieții materiale au fost însoțite și de noi temeri și amenințări datorate nesăbuinței omului care s-a transformat în ucenicul vrăjitor, folosind știința ca armă de descurajare, dar și de distrugere în masă a rasei umane și a ecosistemului planetar.

Consecințele și efectele temerilor, fricilor:

– Atacă sistemul imunitar și ecosistemul social și planetar;

– Atacă armonia și echilibrul geopolitic, geoeconomic, geostrategic al lumii;

– Atacă și îngrădește libertatea de expresie, împiedică gândirea liberă, creativă, inovantă;

– Manipulează opinia publică prin difuzarea de știri false pentru a produce derută și teroare, amenință reflecția asupra problematicii societății, orientând atenția spre ținte false;

– Încurajează prin măsuri bine articulate menținerea în ignoranță a majorității populației pentru a rămâne captivă jocurilor politice practicate de partide, grupuri de interese nelegitime, ONG-uri;

– Pe acest fond, liberul arbitru de care „beneficiem" încă de la creație nu este decât o iluzie, oamenii fiind conduși prin strategii de management al temerilor, amenințărilor, de către o elită politico-administrativă și instituțională parazitară, coruptă, afiliată la organizații oculte interne și internaționale care promovează interesele marii finanțe și politica corporațiilor transnaționale;

– Înlesnește producerea confuziei și neîncrederii la nivelul societății, ceea ce favorizează un control și o supraveghere atotcuprinzătoare la nivelul populației de către structuri de informații și siguranță națională, deci legitime, dar și de entități oculte aparținând statului paralel.

Niciodată viitorul omenirii nu a părut atât de incert.

În aceste vremuri din urmă se vorbește tot mai mult despre crearea unor arme inteligente care pot modifica comportamentul uman, arme meteorologice care modelează fenomenele naturale sau arme hipersonice dotate cu încărcătura nucleară care în câteva minute pot lansa atacuri devastatoare asupra infrastructurilor critice civile și militare, cu consecințe dramatice asupra ecosistemului planetar și social la scară globală.

Teama izbucnirii unui război nuclear care a dominat perioada războiului rece a revenit în actualitate îndeosebi în zona Orientului Mijlociu și în regiunea Asia-Pacific, teama declanșării unor noi crize economico-financiare, sanitare, alimentare, a apei potabile și a resurselor energetice crează o stare de tensiune și iritare la nivelul guvernelor și instituțiilor cu vocație internațională: ONU, NATO, UE, FMI, OCDE, OMS, OIT (Organizația Internațională a Muncii), care trebuie să gestioneze cu înțelepciune aceste amenințări ce aduc instabilitate economică și politică, adâncesc inegalitățile între țările bogate și sărace, proliferează, inclusiv în țările dezvoltate sărăcia, bolile, declanșează mișcări în masă de populații din zonele sărace sau aflate în conflict, spre țări bogate, într-un cuvânt, grăbesc haosul și Apocalipsa.

Aceste angoase și pericole, care deja domină la nivel planetar primele decenii ale secolului XXI, se transformă în timp record în războaie și conflicte hibride sau atipice, asimetrice, care pot scăpa controlului și aruncă în aer planeta. După cum am văzut, secolul XXI, care va fi dominat de noile tehnologii, fiice ale științei, va fi în permanență sub amenințarea sabiei lui Damocles a științei cunoașterii, a IA și roboticii, producând teamă mai mult decât am visa, întrucât IA a schimbat și va schimba în continuare viața umană în raport cu mașinile, va modela conștiința individuală și colectivă la nivel regional și global în baza unor algoritme.

Dar, aflându-ne în zorii secolului XXI, observăm că omenirea pare a fi încă dominată de temerile ancestrale prin mondializarea temerilor și amenințărilor cu transformarea a tot ce ne înconjoară în marfă de vânzare: apă, aerul, resursele și bogățiile naturale, inclusiv OMUL, urbanizarea (prin crearea mega metropolelor inteligente), mobilitatea profesională și socială, progresul sub toate formele, banul ca mijloc de satisfacere a nevoilor legitime ale omului etc.

Spectrul noilor dezastre îngrijorează lumea și se referă la două categorii: pe de o parte crizele geopolitice de tip nou provocate de hiperterorism, ultranaționalism și fundamentalisme, iar pe de altă parte de atacurile la ecosistemul planetar ca sursă a catastrofelor naturale sau industriale de mare amploare, cu consecințe grave regionale sau internaționale.

Dacă teama este la originea dezordinii și tulburărilor, ea permite de asemenea poporului/popoarelor să se unească în jurul conducătorilor pentru a putea înfrunta împreună amenințările și pericolele cu care se confruntă și a restabili pacea socială, cu toate că ordinea publică nu mai vizează să însoțească cetățeanul pentru a-și atinge aspirațiile cele mai înalte, ci îl protejează mai degrabă de propria mediocritate.

S-a creat astfel un joc constant a cărui regulă este de a găsi anumite slăbiciuni umane, o paradă a dezordinelor și o disoluție a ordinii civile.

Geopolitica temerilor, a fricii. Strategia amenințării.

Între realitate, reprezentările și uzanțele politice, teama este un veritabil obiect geopolitic, prezentându-se sub diverse forme și manifestări, așa cum am menționat mai sus. Aceste temeri și frici devin cronice la începutul secolului XXI și se amplifică de această dată la tineret care a devenit „generația fulgilor de nea", foarte sensibili, nemulțumiți de tot ce-i înconjoară și de condiția lor socio-profesională, lupi singuratici care se simt solidari numai în haita lor, urăsc tot ce este legat de trecut, inclusiv de atașamentul față de părinți, bunici, valori morale și etice, ostili oricărui sistem de guvernare prin lege, însă ezitanți și temători în a-și asuma răspunderi instituționale. Temerile lor sunt de natură spirituală, generate de noile tehnologii, de evoluția rapidă a IA și rețelelor de socializare de care au ajuns să depindă. Drept urmare, s-au multiplicat și diversificat formele afecțiunilor psihice care generează depresii severe, pesimism, tristețe, tendința de izolare, tentativele de suicid etc.

De altfel, întreaga viață a omului s-a aflat și se află sub dictatura amenințărilor și temerilor de tot felul, de când ne naștem și până părăsim această lume, copiii fiind de mici crescuți să fie temători: de Bau-Bau, de Dumnezeu care ne pedepsește când greșim, teamă să nu ne accidentăm, teamă de profesori, de note și examene ș.a.m.d. În tinerețe temerile și fricile sunt mai subtile: teamă de a nu fi acceptat la un loc de muncă sau să nu-ți pierzi locul de muncă, teamă de șefi, teamă că nu ești iubit sau că poți să-ți pierzi iubita etc. În partea finală a vieții temerile sunt de altă natură și mai apăsătoare: teamă de îmbolnăviri, frică de singurătate, teamă că poți pierde pe cei dragi, frică de moarte ș.a.

Deci, a „îmblânzi" efectele acestor temeri, frici, amenințări, care sunt folosite astăzi mai mult ca oricând de către guvernanți, indiferent de sistemul politic, pentru a asigura un control total și supunere oarbă a popoarelor, cred că este nevoie de o educație spirituală încă din timpul școlii, de creare a unei culturi a responsabilității și solidarității civice, de pregătire fizică și psihică pentru situații de șoc ce pot apărea: atentate, cutremure, cataclisme climatice, războaie hibride, inclusiv răspândirea de știri false, alarmante, cultivarea empatiei, milosteniei, într-un cuvânt pregătirea pentru gestionarea inteligenței emoționale și pentru profesia de OM.

Este interesant să înțelegem profunzimea rugăciunii Sf. Efrem, care ne vorbește de existența a patru duhuri rele și a patru duhuri bune, rugăciune pe care să o invocăm zilnic că pe o mantră protectoare:

„Duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert, depărtează-l de la mine, iar Duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și dragostei, dăruiește-l mie slugii tale; Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșelile și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor, Amin."

Analizând și exersând această rugăciune, avem în fața noastră soluția pentru a învinge fricile, adoptând o conduită ancorată în realitățile morale și etice ale societății, indiferent de regimul politic, sistem de guvernare ori zonă geografică, rezistând astfel în fața ispitelor și provocărilor unei lumi aflată în agonie, în care desfrâul, corupția, consumerismul, teroarea s-au transformat în „valori morale", adevărate himere după care aleargă oamenii.

Drept urmare, este bine să privim viața ca pe un dar de mare preț, așa cum este, ca pe o aventură în munți cu urcușuri și coborâșurile sale, cu soare și umbră, cu bucurie și mulțumire pentru tot ce ne înconjoară, pentru binefacerile și binecuvântările trimise zilnic de către Univers.

Să prețuim tot ce avem, să ne însoțim cu oameni veseli, senini, care mulțumesc Domnului pentru fiecare clipă trăită în armonie cu semenii noștri, cu natura și divinitatea.

Concluzii și informații necenzurate:

– Teama de viitorul Inteligenței Artificiale și pericolul ca omenirea să se robotizeze, iar roboții să se „umanizeze", l-a determinat pe Sanctitatea Sa, Papa Francisc I, ca în 2020 (noiembrie) să îndemne credincioșii catolici să se roage ca

(continuare în pag.17)

(urmare din pagina 16)

„progresul în conștiință al roboților și a Inteligenței Artificiale să nu intre în conflict cu ființa umană";

– În 2021, Papa Francisc I a publicat lucrarea „Vicii și virtuți" în care reamintește că Potopul a fost dat de către Dumnezeu pentru a șterge de pe fața pământului civilizația umană care devenise foarte coruptă și destrăbălată, care renunțase la viața virtuoasă, pervertindu-și sufletul la rele și vicii. Sanctitatea Sa pune întrebarea dacă să ne temem de un nou Potop ? Răspunsul său a fost clar: „*Un nou Potop este posibil din cauza încălzirii globale climatice și topirii ghețarilor și se va produce dacă vom continua să mergem în aceiași direcție.*";

– SUA-China continua „parada" amenințărilor și acuzelor reciproce care s-a transformat într-un adevărat război mediatic, deși toată lumea așteptă ca sloganul lansat de noul președinte Biden la depunerea jurământului de investitură „America se întoarce", să „întoarcă" o nouă pagină în istoria relațiilor bilaterale față de cele petrecute în timpul administrației Trump.

Dar, ghinion ! La 27.01.2021, J. Biden a semnat 40 decrete, acțiuni și memorandumuri, acoperind patru crize potrivit șefului sau de cabinet, Ron Klain, referindu-se la dosarele: China, Rusia, Iran, Orientul Mijlociu. Deși lumea s-a schimbat și logica celui mai puternic, de partea căruia este dreptatea, după care a funcționat SUA în perioada unilateralismului nu mai este de actualitate acum când multilateralismul care are drept promotori China, Rusia, India și țările emergente din zona Asia-Pacific și UE, totuși Washingtonul pare să fie rupt de realitățile geopolitice în care trăim și se consideră „îndreptățit" să facă regulile jocului planetar.

Relațiile SUA-China debutează la începutul mandatului noului președinte american sub auspicii tensionate, care ne reamintesc de celebra formulă a lui Raymond Aron cu privire la războiul rece: „**Pace imposibilă, război improbabil**". În 2021, gramatica fundamentală a liedership-ului sino-american este aceea a alegerii între două viziuni concurente.

Președintele Obama reamintea recent că se impune o dezbatere serioasă a acestei probleme, afirmând că: „*Trebuie să ne asigurăm că SUA este o țară care scrie regulile pentru comerțul secolului XXI, dacă nu, China își va asuma acest rol*". Pe de altă parte, președintele Jiping aplică în relațiile cu SUA strategia evocată de al doilea președinte american care zicea că: „*Sunt două maniere de a cuceri o națiune: prin sabie sau datorie*.". Ori SUA este cel mai mare datornic al CHINEI, iar planul de relansare economică de 1.900 mld dolari anunțat de Biden este departe de a rezolva problema, întrucât investițiile planificate urmează un anumit proces până ajung la maturizare.

– China-SUA dans macabru care îngrijorează lumea.

Prima reuniune diplomatică sino-americană care s-a ținut la Anchorage (Alaska) despre care s-a vorbit foarte puțin în presa internațională, a fost marcată de o retorică neobișnuit de dură, reliefându-se, dacă mai era cazul, existența unei concurențe strategice la nivel global care își va pune amprenta asupra evoluțiilor în deceniile următoare ale întregului sistem de relații internaționale, generând noi alianțe cu geometrie variabilă și interese conjuncturale.

Răspunsul Chinei la restricțiile economico-comerciale impuse din timpul administrației Trump și reafirmate de noul președinte american a fost ferm și anume că își va dubla eforturile pentru a încuraja corporațiile multinaționale, inclusiv americane, să se conecteze la piețele chineze în sectoarele tehnologiei de vârf, IT, roboticii și cel al semi-conductorilor și economiei numerice.

Strategia americană sub Biden nu este încă bine conturată și se limitează doar la o retorică agresivă, fără acțiuni concrete, războiul economico-comercial și amenințările cu operațiuni militare în zona Asia-India-Pacific nu impresionează Beijingul, care și-a asigurat o prezență militară aeriană și navală în regiune care îi permite să controleze accesul american în acest areal.

SUA se văd deja în postura unei fantome care bântuie mările și oceanele planetei în căutarea hegemoniei pierdute, cu aliați care cu greu se hotărăsc să-i acorde adăpost. Administrația Biden rămâne captiva viziunii ex. președintelui Obama, desemnându-l pe Kurt Campbell, arhitectul strategiei „pivotul Indo-Pacific", să redeseneze noul concept de abordare a relațiilor cu Extremul Orient. Ori situația actuală a cunoscut o schimbare fundamentală odată cu ascensiunea economică, comercială și militară a Chinei și a noilor aranjamente bazate pe interese comune, realizate cu Japonia, Coreea de Sud, Vietnam, Coreea de Nord, Australia.

Deci viața bate... visul de unilateralism al Americii !

Concluzia care se desprinde din această sumară analiză este că, administrația americană se afla în fața unui test geopolitic major în secolul XXI și anume relația cu China, deci evoluțiile ce vor urma vor avea doza lor de surpriză geostrategică cu mize mari și rezultate incerte.

– Locul Rusiei, între Iran și Turcia, va fi definit de evoluțiile din Orientul Mijlociu Extins. În 2011, când s-a declanșat războiul civil în Siria și în 2017, dată care marchează prima reuniune la Astana (Kazahstan) între Rusia, Turcia, Iran, Moscova a devenit principalul actor diplomatic și militar în Orientul Mijlociu, regiune de unde s-a retras în baza acordurilor de la Malta (dec. 1989), când o nouă reîmpărțire a sferelor de influență între SUA și URSS prindea contur. Rusia a înțeles mai bine decât alții că lumea a devenit multipolară, de aceea caută să profite cu pragmatism de orice ocazie pentru a împinge în prim-planul strategiilor interesele sale, ținând seama, în aparență și de cele ale altora, realizând astfel stabilitatea regimurilor indiferent de natura lor, așa cum a procedat SUA în perioada sa de glorie, când hotăra unilateral soarta lumii.

Relațiile Rusiei-Turciei-Iranului sunt de fapt o lecție diplomatică de multipolaritate, Rusia ducând o strategie defensivă în Mediterana, odată cu consolidarea bazelor sale militare din Siria.

– Președintele francez Emmanuel Macron va lansa la 9 mai la Strasburg organizarea unei conferințe privind viitorul Europei cu ocazia preluării de către Franța a președinției rotative a UE. Politicieni și reprezentanți ai media apreciază această inițiativă drept o „*operațiune politică foarte frumoasă pentru pregătirea campaniei electorale din 2022 și pentru îmbunătățirea imaginii destul de șifonate a președintelui francez, determinată de lipsa de viziune și acțiune coerentă pentru combaterea pandemiei și relansarea economică*". Deja studiile efectuate de experții economico-financiari prognozează o scădere în continuare a PIB-ului și o depășire a pragului de 120% a datoriei publice, iar din septembrie vom asista la creșterea șomajului din zona serviciilor din industria turismului și hotelurilor și nu numai, care anunța mișcări de stradă de mare amploare, proteste din partea sindicatelor și o ruptură politică la nivelul alianței care guvernează țara.

– Internet HALO-F, numit Internetul venit din cer, a apărut în contextul generalizării telemuncii și din nevoia de a avea conexiuni rapide și fiabile. Revoluția declanșată de acest internet este comparabilă cu o veritabilă cursă spre stele care operează în sectorul IT, iar ca imagine cu modul de realizare a vaccinurilor anti-covid. Deja piețele bursiere încep să se agite și să se intereseze îndeaproape de acest subiect, pe scurt piața este în fierbere.

– Rusia testează o nouă armă, capabilă să declanșeze un tsunami radioactiv în largul coastelor americane, știre care generează noi tensiuni între SUA și Rusia și care vine să completeze strategia militară rusească de a pune presiune pe Occident atât prin desfășurarea unor manevre militare complexe și de mare anvergură în Marea Neagră, cât și prin lansarea pe piață a unor noi arme inteligente care vor modifica echilibrul geopolitic și strategic în mările care se aflau până mai ieri sub controlul NATO și SUA. Această nouă armă, ce va fi desfășurată în Artica, este o rachetă cu propulsie nucleară concepută pentru a exploda în largul coastelor țărilor inamice producând tsunamiuri radioactive. În câteva luni Rusia va instala în regiunea Articii racheta Poseidon ZM39, considerată o adevărată Apocalipsă. Pentagonul urmărește cu îngrijorare militarizarea regiunii arctice. Trebuie să înțelegem că acțiunile „belicoase" ale Rusiei se înscriu în strategia de securitate națională, care prevede lansarea periodică de amenințări militare când se dețin informații că SUA și aliații săi europeni sunt în dezacord pe diverse teme de interes geostrategic și geoeconomic.

– America, prin vocea președintelui Biden, a anunțat că recunoaște genocidul practicat de Imperiul Otoman în 1915 asupra populației armene, care a produs peste două milioane de victime din rândul armatei și populației civile. J. Biden este singurul președinte american care a recunoscut acest genocid cu riscul de a afecta și mai serios relațiile și așa tensionate cu Turcia, care a fost supusă unor sancțiuni economice cu efecte grave pentru economie, generând o puternică inflație și o devalorizare dramatică a monedei naționale. Această atitudine a administrației americane cu siguranță va modifica locul și rolul Turciei în cadrul NATO și va marca o apropiere geostrategică de Rusia pentru a asigura un control total în zona Mării Negre și Mării Mediterane.

– Iran-India, parteneri și rivali în marele proiect chinez „Noul Drum al Mătăsii" și viitoarea cale de tranzit pentru mărfurile indiene către Asia Centrală, Rusia, Europa, parteneriat care va cunoaște suișuri și coborâșuri ca urmare a presiunilor ce le vor exercita China, Rusia, Turcia și SUA asupra țărilor aflate pe traseu și care au deja interese economico-comerciale și de investiții în special cu Rusia și China. Este interesant de urmărit aceste evoluții știind că SUA va încerca să stimuleze un conflict militar major între India și China.

– China șochează lumea declanșând o amplă campanie de cumpărare de pe piața internațională a unor cantități semnificative de aur, mărindu-și substanțial depozitul Băncii Centrale. Ce vrea să însemne această nouă inițiativa chineză ? Este o temă ce ar trebui studiată și monitorizată atent de experții în politici monetare și de către BNR. Interesant este că nici până în prezent BNR nu a repatriat aurul depozitat la Banca Angliei și nu este interesată să-și mărească depozitul prin noi achiziții sau prin punerea în valoare a zăcămintelor românești, prin investiții directe în exploatările de aur sau în asociere cu parteneri externi. Rămâne un mister tăcerea vinovată a guvernatorului BNR în această problemă extrem de sensibilă.

– Lumea sub amenințarea dataismului în secolul XXI trăiește agonia trecerii civilizației umane la o nouă etapă a evoluției sale, când omul se unește cu tehnologia, devenind omul hibrid, supraomul dotat cu puteri și calități cognitive și fizice superioare, explorând și călătorind spre alte planete și universuri.

Impactul cu această nouă provocare va fi extrem de puternic în plan psihic și emoțional, încât puțini vor supraviețui acestui ecosistem creat de Inteligența Artificială, care se va transforma într-un mijloc de îmbunătățire a calității vieții rasei umane modificată genetic și a întregii naturi modelată după algoritmi și necesități, dar și într-o armă de distrugere în masă care ar putea fi manipulată în scopuri distructive de către minți bolnave, așa cum de altfel a fost folosită știința în secolul XX.

Recent, șeful GCHO, o ramură a intelligens-ului britanic, Jeremy Fleming a ținut o conferință la Colegiul Imperial „Vicent Briscoe", unde a abordat din perspectiva preocupărilor sale amenințările și pericolele ce stau în fața serviciilor de informații și nu numai pentru securizarea comunicațiilor și informațiilor colectate și aflate în gestiunea organismelor de siguranță națională, armatei și infrastructurilor critice, amenințări care ar veni din direcția unor regimuri autoritare care au devenit jucători globali în mediul numeric internațional, făcând referiri la Rusia și China. Problema este discutabilă, cu atât mai mult cu cât dezvăluirile defectorului Edward Snowden făcute în 2013 au scos în evidență programul de supraveghere globală al SUA prin intermediul NSA (Agenția Națională de Securitate), practicat fără scrupule pentru culegerea de informații confidențiale și spionarea aliaților europeni și nu numai, fie că este vorba de șefi de state și guverne (Franța, Germania), organisme internaționale și regionale, companii și corporații concurente etc. Interesant că Serviciile britanice cooperează activ cu cele americane în cadrul programului de supraveghere globală „Five Eyes", ceea ce arată cât de departe poate merge ipocrizia și manipularea celor care strigă „hoțul", dar sunt cei care folosesc noile tehnologii pentru a-și spori avantajul strategic și menține sub control piețele financiare și bancare, comerțul, inclusiv cel numeric la nivel mondial. Adică SUA și Marea Britanie pot spiona în spațiul cibernetic fără rușine și afectând libertatea internetului, dar dacă China, Rusia, Iranul, Coreea de Nord, sau alte state ori entități private fac același lucru, este o amenințare și un pericol la democrație și la libertatea internetului. De aceea, semnalul lor de „alarmă" nu este credibil și arată panica de a pierde hegemonia în acest mediu virtual, așa cum au pierdut-o în lumea reală.

În oct. 2020, National Security Commission on Artificial Intelligence (NSCAI) recomanda executivului american să se sprijine pe Inter Parlamentary Alliance on China (IPAC) pentru a pune bețe în roate regimului chinez în cursa tehnologică care se joacă între cele două puteri, în sensul de a lansa un lobby puternic pe lângă țările europene și asiatice pentru a îndepărta grupurile tehnologice chineze de pe diverse piețe publice, inclusiv de a refuza oferta G-5. În această uriașă mașină de propagandă și dezinformare, au fost incluse și NATO, UE, ODCE, QUAD (SUA, Japonia, Australia, India), J. Fleming avertizează că: „dacă nu se face nimic, anumiți adversari străini ar putea să amenințe securitatea tehnologiilor viitoare de genul celor folosite în organizarea orașelor inteligente". În acestă manieră J. Fleming a susținut că: „fără acțiune imediată este din ce în ce mai clar că tehnologiile cheie pe care noi ar tebui să ne bazăm proprietatea și securitatea viitoare nu vor fi modelate și controlate de Occident, China propunând deja o schimbare radicală a arhitecturii internetului, fiind susținută de Rusia și parțial de Arabia Saudită.".

Serviciile de informații americane reafirmă într-un raport recent prezentat președintelui că: „Pekinul este principalul concurent strategic care se concentrează pe tehnologii considerate ca fiind esențiale pentru viitorul său militar și economic, inclusiv pe informatică avansată și Inteligență Artificială, cât și pe nevoile tehnice ale comunicațiilor securizate". Emily Taylor, expertă în securitate cibernetică și securitate internațională în cadrul grupului de reflecție „Chathman House" sugerează ca să se construiască un răspuns mult mai diferențiat în condițiile în care există în lume superputeri tehnologice care nu împărtășesc de nicio manieră propriile noastre valori. Aceasta ar presupune: „investiții, creativitate și întărirea propriilor capacități, în condițiile în care informatica cuantică devine uzuală și deschide noi breșe, dar și oportunități în tratarea informațiilor, ceea ce va face caa metodele actuale de cifrare să devină complet inutile".

În concluzie, securitatea cibernetică este o problemă din ce în ce mai strategică, care necesită o abordare la scară națională. Regulile se schimbă de o manieră care nu este totdeauna controlată de către guverne, de aceea trebuie să avem în vedere investiții serioase în apărarea spațiului cibernetic. Fiind o lume interconectată tehnologic prin folosirea Inteligenței Artificiale, sunt convins că se va ajunge la un consens între puterile tehnologice statale și cele private pentru a institui un sistem de reglementare necesar la nivel global, pentru a proteja spațiul cibernetic de intruși răuvoitori care ar perturba ecosistemul virtual, dar și pentru a controla IA care ar putea la un moment dat să ia decizii autonome fără să țină seama de interesele omului.

În încheiere, vreau să subliniez că în secolul XX poporul român, ca de altfel în întreaga sa existență multimilenară, a trăit sub spectrul amenințărilor venite din exterior și amplificate din interior de către coloana a cincia, formată din trădători și conspiratori care prin acțiunile lor anti-românești au creat zavistie și instabilitate politică, decădere economică și amputarea teritoriului național.

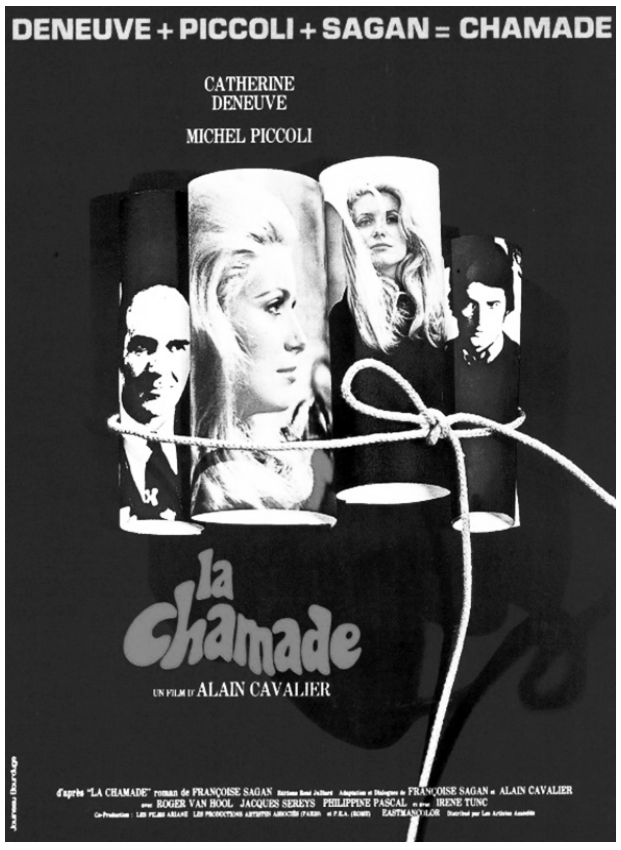
Secolul XXI găsește România la marginea unei Europe arogante și ipocrite care trăiește agonia trecerii la o nouă etapă a evoluției sale, când popoarele au realizat că actuala arhitectură instituțională parazitară trebuie înlocuită cu instituții flexibile încadrate cu un personal redus și format din adevărați specialiști care în mod real să identifice problemele cu care se confruntă cetățenii europeni și să vină în întâmpinarea lor cu soluții realiste și sustenabile financiar. Numai în acest mod se va salva acest proiect politico-economic și militar, tratând cu respect fiecare țară membră a UE indiferent de puterea sa economică, eliminând hegemonia țărilor mai bogate și asigurându-se o dezvoltare armonioasă și prosperă țărilor și regiunilor aflate în dificultate și la un prag de sărăcie și marginalizare socială inacceptabil pentru o comunitate de state europene democratice. De aceea, cred că România bine guvernată de experți în diverse domenii și cu oameni de stat adevărați, animați de dorința de a servi cu cinste și demnitate interesele naționale, ar putea face acel pas decisiv în a-și regăsi sensul pierdut și respectul de sine.

Dragi cititori fideli ai revistei „Sud" vă doresc să vă bucurați de Învierea Domnului și Mântuitorului Nostru, Iisus Hristos, nădejdea și lumina călăuzitoare care prin Maica Sa binecuvatată ne va ajuta și de această dată să depășim greutățile și provocările care ne induc temeri și frică pentru ziua de mâine. Vă îndemn să nu vă temeți de nimic, să purtăm în suflet speranță și credința că nu suntem singuri și că Cel Prea Înalt ne veghează și ne păzește să nu cădem, iar dacă ne mai împiedicăm, ne ajută să ne ridicăm și să ne continuăm lucrarea pentru care am fost trimiși pe această planetă.

Graba și naufragiul inimii

Alexandru CAZACU

Personalitățile rebele au avut un punct de vedere tranșant și adesea critic față de structura socială și morală a claselor sociale dominante din epoca lor. Oarecum aparte în această ecuație s-a dovedit a fi scriitoarea **Françoise Sagan** (cu numele real Françoise Quoirez, pseudonimul Sagan fiind luat din opera lui Marcel Proust) în Parisul anilor șaizeci. Adevărat *enfant terrible*

al literelor franceze, născută la 21 iunie 1935 la Cajarc, în regiunea Occitania, a reușit, încă de la primul roman, „Bonjour Tristesse", apărut pe când autoarea sărbătorea majoratul și până la sfârșitul vieții sale, survenit la șaizeci și nouă de ani, să provoace atât prin scrierile sale, dar și prin maniera în care a trăit intens și provocator. A fost adepta unui stil de viață hedonist, având la activ două mariaje mult discutate (cu un editor cu douăzeci de ani mai în vârstă, respectiv un manechin american) și numeroase aventuri galante, fiind deopotrivă adepta amorului safic, consumatoare rafinată de alcool, dar și dependentă, pentru intervale mai scurte sau mai lungi, de cocaină și amfetamină, mare amatoare de jocuri de noroc în luxoasele cazinouri pariziene sau de pe Coasta de Azur și nu în ultimul rând pasionată de mașinile italiene sport decapotabile. Cărțile sale au avut întotdeauna un succes de critică relativ bun, iar comercial foarte bun. Câștigurile substanțiale însă erau repede epuizate în cercul de prieteni unde generozitatea autoarei devenise proverbială. Supranumită „Mademoiselle Chanel de la littérature", printr-un joc al sorții în urma unui scandal de fraudă financiară în care este implicată, dar și mai multor condamnări pentru deținere și consum de stupefiante, avea să sfârșească în condiții modeste, epuizată de ritmul în care a scris și mai ales a trăit. Cinică, autoarea își redactează singură epitaful unde spune că după debutul considerat scandalos și o viață agreabilă, dar neglijentă, moartea sa nu mai reprezintă un scandal decât pentru ea însăși.

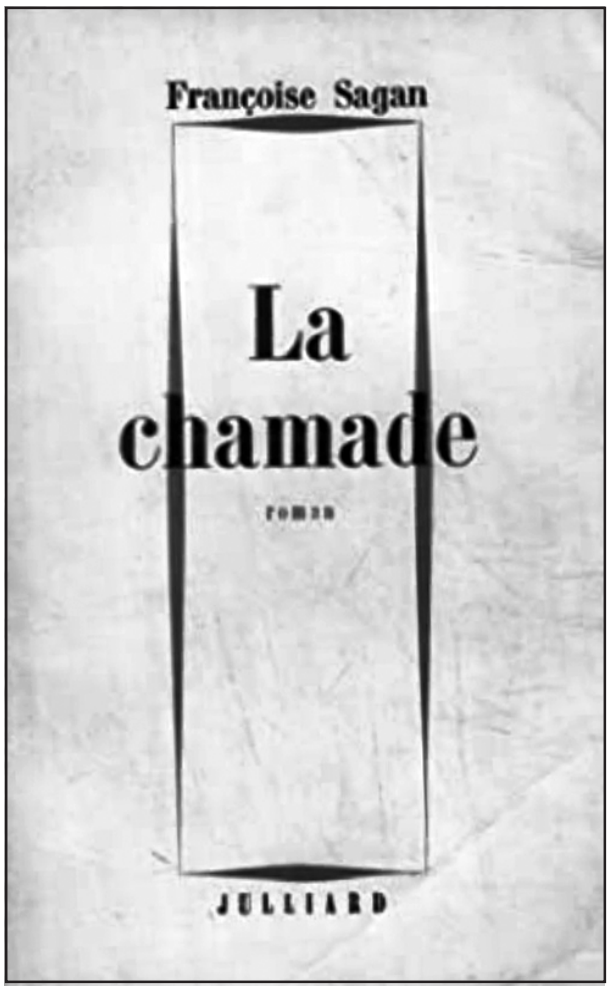
Romane, nuvele, piese de teatru, biografii, scenarii, dar și autobiografii găsim în opera acestei scriitoare unice în peisajul extrem de divers al literaturii franceze de după război. Majoritatea cărților tratează problema relațiilor dintre componenții aristocrației pariziene din anii șaizeci ai secolului trecut. Mediu pe care autoarea îl cunoștea foarte bine. Ambiguitatea sentimentelor, paradoxurile lor, părțile de lumină și umbră care adesea se substituie, maniera de seducție, micile și marile cruzimi ale amanților, tipurile și maniera compromisurilor ce duc la menținerea și creșterea statutului social și personal. Punctul de vedere feminin se ilustrează cu eroine ce aduc în discuție trăiri contradictorii, complicități discrete și chiar drame, prin culisele unei lumi mondene unde luxul, opulența și cel mai bun gust posibil nu pot salva personajele de la marile încercări umane cărora le fac sau nu față. Totul într-un oraș al luminilor postbelic, portretizat cu stil și eleganță, care devine martor și discret confident, însă nu oferă soluții, doar participă la tristețile și bucuriile personajelor pe care pare chiar că le orchestrează.

Romanul „***La chamade***" (Graba inimii), apărut în anul 1965 la editura Julliard și ecranizat doi ani mai târziu de regizorul Alain Cavalier, este reprezentativ atât pentru problematica și mijloacele de abordare ale autoarei, cât și pentru relația avută în subsidiar cu Parisul. Pe durata a trei anotimpuri: primăvară, vară și toamnă, vedem evoluția a patru personaje. Lucille (în film interpretată excelent de Catherine Denuve) este o superbă fată de douăzeci și cinci de ani care își petrece timpul în plimbări cu o modernă cabrioletă prin oraș, făcând cumpărături de la magazine scumpe, planificând vacanțe și bucurându-se de abundența materială oferită de prosperul ei partener, Charles (Michel Piccoli dă viață foarte bine acestui personaj pe ecran), în vârstă de cinzeci de ani, care o iubește și este gata să facă orice pentru ea. Lucille îl respectă, ține la el, dar nu îl iubește. Antoine (jucat decent în film de belgianul Roger Van Hool) este un tânăr editor cu o existență modestă care intră în grațiile bogatei și mondenei Diane, trecută de prima tinerețe (interpretată de fotomodelul Irène Tunc), care la rândul ei se folosește de tânărul amant recompensându-l pecuniar, situație în care Antoine se complace, deși vrea să-și schimbe acest statut. Ambele cupluri își petrec timpul participând la spectacole de teatru chic, concerte de Mozart private, în dineuri mondene asezonate cu whisky, seri de coktailuri în restaurante de primă clasă din cartierele selecte sau din apartamentele imobilelor decorate după ultima modă și inundate de flori proaspete, femei frumoase și bună dispoziție. La un eveniment monden, cele patru variabile ale acestui patrulater epic se întâlnesc, iar Lucille descoperă prin Antoine posibilitatea de a iubi și a avea o viață care să-i permită ieșirea dintr-o bulă a confortului agreabil și lipsit de griji, dar care rimează des cu o singurătate surdă și apăsătoare. Antoine de asemenea privește interesul frumoasei Lucille pentru el drept o nouă șansă de a începe o viață eliberată de compromisul relației cu Diane. Cei doi se îndrăgostesc, rup „aranjamentele" cu amanții lor mai în vârstă (în cazul lui Lucille nu fără ezitări lungi ce au reclamat o vacanță la Nisa) și se mută împreună. Demn de remarcat cum despărțirea celor două cupluri este rezolvată de autoare cu un simț al înțelegerii trăirilor umane și al neputinței în fața înaintării în vârstă. Cei doi părăsiți suferă,

Catherine Deneuve și Françoise Sagan

deși știu că era de așteptat să fie astfel, dar suferă și pentru că știu cine este ales în locul lor. Însă suferința este una demnă, chiar dacă diferită, mai tăioasă în cazul Dianei, mai senină în cazul lui Charles, care chiar este dispus să o ajute în continuare și să o aștepte oricând va dori să revină. Doar că presiunea materială, combinată cu incapacitatea de a ieși din tiparele unei vieți anterioare, face ca Lucille să fie nemulțumită de noua sa viață la scurt timp după ce gustă fericirea unui adevărat *honey-moon* petrecută în compania lui Antoine. Tânăra nu reușește să lucreze opt ore pe zi într-o arhivă unde Antoine îi găsise un post destul de comod și pleacă după numai câteva săptămâni, ne putând suporta să călătorească cu mijloacele de transport ultra-aglomerate, fiindu-i greu să locuiască într-un apartament din blocul multifamilial, cu populație eterogenă și bar la parter, nu poate viziona un film la cinematograful aglomerat de cartier, nu este capabilă să fie rezonabilă cu privire la cheltuirea puținelor resurse de care dispun, iar în plus descoperă că este însărcinată, deși nu își dorește copii. După un avort plătit cu discreție și generozitate de Charles și o discuție francă pe tema viitorului lor comun, Antoine realizează că modul de existență al partenerei sale nu este cel sperat și se distanțează la rândul său de Lucille. Iar aceasta, după o revedere cu Charles și o serată petrecută *comme jadis*, se întoarce într-o dimineață odată cu sosirea toamnei pe o stradă pustie la vârstnicul, dar mereu elegantul și generosul ei protector.

Ediția princeps a romanului

Remarcabilă în coproducția cinematografică franco-italiană este maniera în care Catherine Deneuve, purtând toaletele lui Yves Saint Laurent create special pentru ea (ce o fac să arate impecabil), reușește să redea complicitatea realizată de Lucille cu ea însăși în multe situații și să evite portretizarea unui stereotip și aceasta fără ajutorul dialogului, ci adesea cu o privire în care amestecă culpa trădării cu o anumită bucurie de-a trăi clipa. Un personaj mai complex decât ar părea, care reușește în cele din urmă să-și găsească libertatea într-o dependență de altcineva, dar nu înainte de a se iluziona și încerca altceva.

Scena finală, în care Lucille de la barul aflat la parterul blocului unde locuia împreună cu Antoine îi anunță decizia, iar chelnerița ascultă involuntar conversația, este tulburătoare prin tăcerea lui Antoine și cuvintele ei sincere și patetice.

Michel Piccoli merită menționat pentru întruchiparea unui personaj de calitate, care nu se încăpățânează să câștige neapărat ceva cu orice preț, mai ales contra dorinței sau intereselor altuia, asumându-și statutul, vârsta, dar și poziția socială. Prin discreție și un farmec aparte Piccoli face credibil personajul său, care deși situat în plan secund este foarte important în economia acțiunii.

Imaginea realizată de Pierre L'homme este clară și redă cu voluptate tot ce merită a fi surprins în susținerea scenariului (la care a contribuit Sagan însăși), iar Parisul (aflat în chiar anul în care va fi teatrul manifestărilor studențești) este în această peliculă splendid, *ultima ratio* și dirijorul întregului ansamblu ce pare să dicteze fără complexe și fără milă întreaga poveste. Poveste care astăzi ne apare demnă de recitit sau revăzut pentru eleganța și luciditatea ei.

Dincolo de încercarea de decriptare a sentimentelor bivalente ale unei femei tinere și frumoase sau de analiza unui cuplu monden cu compromisurile sale și viața lui în raport cu lumea high-class-ului unei metropole, rămâne o întrebare cu care Françoise Sagan ne provoacă indiferent de vremuri: Poate fi iubirea suficientă pentru a afla fericirea ?

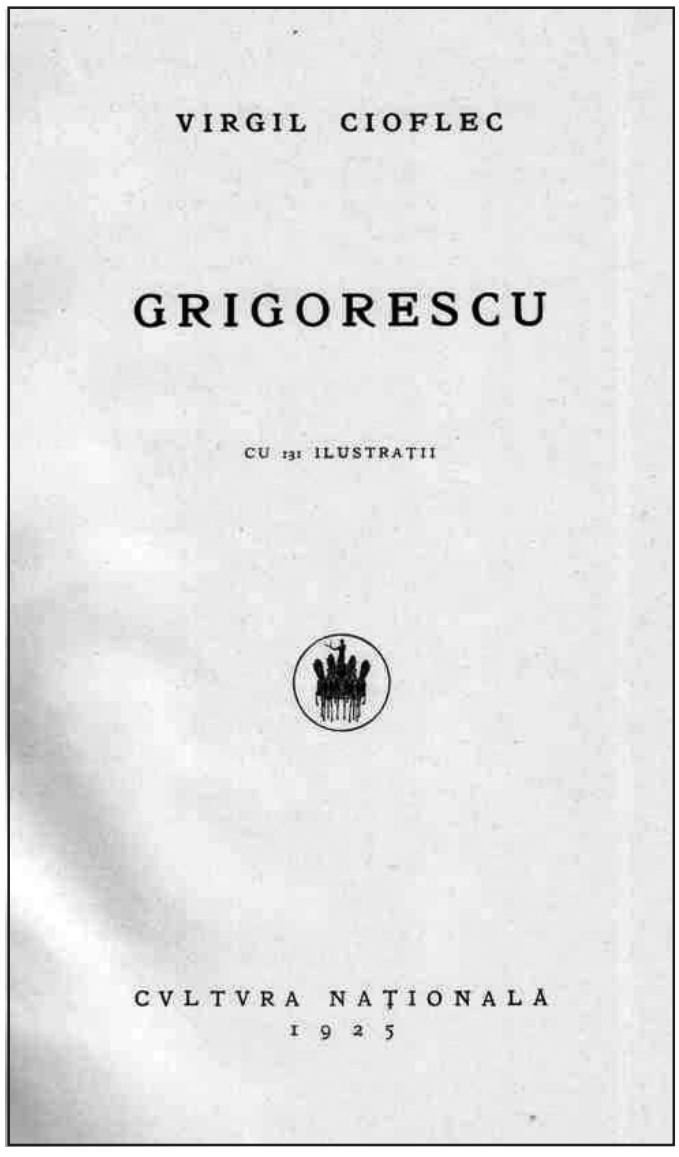
Nu credem că a știut să răspundă ferm nici măcar autoarea, dar cu siguranță romanciera ne propune o introspecție sinceră multora dintre noi, care pot fi sau sunt puși în situația personajelor sale din acest roman. Ne îndeamnă să vedem cât de intactă poate rămâne umanitatea individului atunci când acceptă, chiar și cu onestitate, înfrângerea morală. Cu siguranță se poate supraviețui, însă supraviețuitorul nu va mai fi niciodată cel de dinaintea „naufragiului".

Prietenia dintre Virgil Cioflec și Nicolae Grigorescu

Luminița CORNEA

La început de secol XX, în atmosfera culturală a Bucureștiului dornic de a se remarca între orașele cosmopolite ale Europei, Virgil Cioflec se simte bine între prietenii săi literați și pictori.

Ardelean după tată[1], pasionat colecționar, Virgil Cioflec este, în 1918, director general în Ministerul Cultelor și Artelor condus de Octavian Goga. Personalitate cunoscută în lumea artelor, cu ochi de bun cunoscător, și-a permis, având posibilități materiale, să adune timp de o viață un număr important de lucrări de artă pe care le-a

Foaie de titlu a volumului *Grigorescu* de Virgil Cioflec

donat *Universității „Regele Ferdinand I”* din Cluj, constituind, ulterior, nucleul de bază al actualului Muzeu de Artă din Cluj-Napoca[2].

Înclinația pentru artă, apropierea sufletească față de tinerii artiști plastici se manifestă de timpuriu în sufletul lui Virgil Cioflec. Astfel, în mai multe numere din anul 1905 ale revistei *Luceafărul*, ce apărea pe vremea aceea la Budapesta, Virgil Cioflec publică articole de și despre artă. Ne referim în continuare la nr. 7 din 1 aprilie 1905, unde Virgil Cioflec prezintă *Expoziția „Tinerimei Artistice”* care s-a deschis, la 13 Martie 1905, „*în palatul Atheneului din București*”. La deschidere „*a asistat și M. S. Regina și A. S. R. Principesa Maria. Poetul Cincinat Pavelescu, delegat din partea membrilor so-cietății, a cetit în fața Augustelor vizitatoare*”. Întregul număr este ilustrat cu fotografii după tablourile expuse în expoziție. Virgil Cioflec menționează un fapt meritoriu pentru evidențierea talentelor românești în afara granițelor: *„În afară de organizarea expozițiilor anuale, Tinerimea artistică are de scop de-a participa în grup și la expozițiile din străinătate, astfel că cercul reputațiunii talentelor cari se vor ivi va fi tot mai mult lărgit, în cinstea neamului nostru.”*[3]

Pictorii pe care Virgil Cioflec i-a apreciat cel mai mult au fost Nicolae Grigorescu (1838-1907) și Ștefan Luchian (1868-1916) cărora colecționarul le-a cumpărat lucrări și le-a dedicat două albume-monografii, apărute în anul1924 (*Luchian*) și în anul 1925 (*Grigorescu*). Aceste albume semnate de Virgil Cioflec sunt piese rare, astăzi, în anticariate, iar, atunci când apar, prețurile sunt cele pentru cărți de artă valoroase.

Albumul *Luchian* a fost prezentat de noi în revista „Sud”, nr. 3-4/ 2021. În cele ce urmează, ne vom referi la albumul *Grigorescu*, tipărit în 1925. După cum este menționat în caseta tipografică, această lucrare s-a editat și tipărit de „*Cultura Națională*” în trei mii de exemplare. Reproducerile fotografice a 13 dintre lucrări „*sunt proprietatea dlui profesor Al. Zaharia*”, 40 de lucrări „*executate de dl N. Tzatzu sunt proprietatea dlui Virgil Cioflec*”, iar „*restul reproducerilor în execuția dlui Bermann sunt proprietatea „Cultura Națională”. Clișeele Marvan.*”

Pe ultimele trei pagini ale *Albumului* se află *Catalogul lucrărilor lui Grigorescu*, unde găsim titlurile tablourilor și proprietarul la care se aflau în anul 1925. Astfel, albumul este foarte valoros și din acest punct de vedere. Din cele 131 de ilustrații cu tablourile pictorului, reproduse alb-negru, majoritatea aparțin unor colecții particulare, mai puține aparțin unor instituții, cum ar fi: *Pinacoteca Statului* (15), *Muzeul A. Simu* (6), *Palatul Regal* (2), *Clubul Tinerimea* (2), *Automobil Club* (1). Dintre colecționarii privați numim pe cei care ne sunt cunoscuți și care dețineau la acea vreme un număr mare de tablouri: Virgil Cioflec (12), C. Alessiu (5), Aristide Blank (4), dna Emil Costinescu (3), Barbu Știrbey (2), dr. Iosif N. Dona (2), Ely Berkowitz (2), câte o lucrare dețineau: I.D. Ștefănescu, Cella Delavrancea, dna Spiru Haret, dna Take Ionescu, dna Simona Lahovary, dna N. Cerkez ș.a. Lucrările din colecția lui Virgil Cioflec sunt: *Sf. Constantin și Elena*, *Țigani cu ursul*, *Capete de turci*, *Fecior boieresc*, *Cap de evreu*, *Evreu galițian* (acuarelă), *Studiu*, *Capete de vaci*, *Spre sat*, *La Posada*, *Pe Valea Buzăului*, *Dimineața*.

Prietenia lui Virgil Cioflec cu Nicolae Grigorescu s-a bazat pe aprecierea valorii. Această prietenie l-a adus pe cel dintâi în numeroase ocazii la Câmpina, la casa-atelier a lui Grigorescu, astăzi muzeu memorial. Există mărturii că Virgil Cioflec era unul dintre cei care îl vizitau foarte des pe Grigorescu.

Studiul introductiv sau îi putem spune, fără teama de a greși, monografia artistică publicată în prima parte a Albumului *Grigorescu*, în anul 1925, se bazează, în cea mai mare parte, pe mărturiile și povestirile auzite la Câmpina.

Criticul de artă Virgil Cioflec își începe studiul cu o afirmație categorică, greu de contrazis: „*Fiecare generație privește pe artist într-un anumit fel și își face despre opera lui o anumită părere: fiecare epocă va avea un GRIGORESCU al ei și același Grigorescu, rând pe rând va fi un altul.*” Continuarea este cu două interogații retorice deosebit de elocvente: „*Dacă astăzi pare că interesul pentru opera lui a început să slăbească, să fie oare adevărat că acest pictor n-a fost mai mare decât atâta timp cât s-a putut vorbi și scrie despre el fără destul discernământ critic ? Geniul, intuiția aceea miraculoasă, grația, poezia, farmecul lui Grigorescu n-au fost oare decât iluzia vremelnică a unei epoci de prefacere sufletească prin care a trecut românismul în ultimii cincizeci de ani ?*”

Înainte de a-și începe demersul critic, Virgil Cioflec enunță clar opinia sa precum că „*Acest artist și-a găsit inspirația în chiar ființa poporului nostru*”, după care „*încearcă*” să-i pună în evidență prețioasele calități.

O prezentare a uceniciei copilului și tânărului Nicolae Grigorescu este realizată cu detalii semnificative dar și cu măiestrie artistică de adevărat scriitor. Adevărul este că acest studiu, ca și cel despre Luchian, nu poate fi „povestit”. E necesar a fi citit cu atenție și reținut. După prezentarea experienței obținute de Nicolae Grigorescu prin pictarea unor biserici din cunoscute vetre monahale (Zamfira, Agapia), Virgil Cioflec formulează idei interesante despre rezultatele pictorului în contact cu marii maeștri din celebre muzee ale Europei dar și prin contactul direct cu pictori contemporani prezenți în cunoscutele azi așezăminte ale pictorilor francezi, de exemplu, din satul Barbizon sau din „inima pădurii seculare de la Fontainebleau, unde capătă credința că natura e cel mai limpede și bogat izvor din care trebuie să se adape un artist.”

După opinia lui Virgil Cioflec, în Franța, Grigorescu alege subiectele maeștrilor în mijlocul cărora trăia și își dă seama că „*o artă căreia îi lipsește vigoarea nu poate avea durată*” și în locul liniilor dulci și a armoniilor de culori prea delicate, în locul unei picturi înțelese ușor de toți, realizează „*cu o neașteptată putere*” figura întunecată și severă a *Paznicului de la Chaully*. Înfățișarea paznicului oferită de Virgil Cioflec, având la bază tabloul pictorului Grigorescu, este aceea a unui personaj de roman: „*Chipul fălcos și pungit, cu mușchii feței imobili, trupul masiv în bluză albastră încins peste piept cu solemna leduncă oficială, cu mâinile încleștate pe pistol, Paznicul, privind pe sub sprâncenele dure ca două zăvoare de temniță, e gata să tragă. Înfățișarea aspră este redată puternic și se vede cât de colo că modelul e pădureț și violent. Toată frumusețea pânzei stă în caracterul pe care i l-a dat pictorul.*” Epitetele „chipul fălcos și pungit”, „mâinile încleștate”, „înfățișarea aspră” și comparația „sprâncenele dure ca două zăvoare de temniță” sunt specifice scriitorului în evocarea unui personaj aspru cu semenii, precum un paznic de închisoare.

Locurile mirifice văzute prin Europa, în loc să-l îndepărteze de meleagurile natale, îl determină „*să capete cea mai lucidă conștiință de propria lui naționalitate.*” Din tot ce a văzut în marile muzee, din copiile făcute, din tot ce a studiat și a lucrat, Grigorescu a păstrat doar ceea ce era în armonie cu sufletul lui.

Portret Nicolae Grigorescu, 1874

Astfel, când a scăpat de toate reminiscențele, când a reușit să realizeze acea indisolubilă fuziune între execuția tehnică și subiect și când a ajuns să-și creeze mijloace proprii de expresie, Grigorescu „*devine original și pânzele lui iau un caracter pronunțat românesc*”.

Virgil Cioflec remarcă esențializarea din tablourile pictorului Grigorescu. Astfel în *Seara la Căldărușani*, criticul vede melancolica tristețe, austeritatea monahală, dar și pacea ce stăpânește în asemenea lăcașuri. „*Un călugăr în rasa lungă ce-i acoperă călcâiele suie cucernic cu pași de umbră treptele arhondaricului. Pe pridvor, printre stâlpii drepți ca făcliile, călugării ascultă toaca de seară. Cu o carte deschisă pe genunchi, visează un altul. Ce bine a înțeles pictorul taina și odihna curților închise de ziduri ! Nu pune decât siluete puține, înadins izolate, ca să dea impresia de singurătate. În afară de arhitectură, nicio linie seacă, nicio umbră uscată. Seara la Căldărușani i-a plăcut și pictorului să o trăiască !*”

Desigur nu se poate vorbi despre picturile lui Nicolae Grigorescu fără a aminti de vestitele lui *care cu boi* ce „*umblă pe toate drumurile*”, cu boi „*care se opintesc cât pot să scoată din făgaș căruța încărcată de povară sau merg agale cu carul plin de fân, calcă pașnici sub cerul care amenință a ploaie, coboară pe lângă pădure, trec gârle ca să ajungă la hanurile unde poposesc (...). Fără monotonie, mereu altele, carele cu boi ale lui Grigorescu se duc și vin ca dintr-un fund de poveste.*”

Nu ne permite spațiul ca să ne oprim mai mult asupra studiului realizat de Virgil Cioflec. În fiecare pagină se vădește arta scriitorului Virgil Cioflec împletită cu prețuirea pentru opera pictorului Nicolae Grigorescu.

---

[1] Luminița Cornea, *Note la fișa biobibliografică a lui Virgil Cioflec*, în *Sud*, anul XXV, nr. 1-2 (238-239), ianuarie-februarie 2021, p. 19.

[2] V. Beneș, *Pinacoteca „V. Cioflec”*, în *Gazeta ilustrată*, nr. 1-2, ian.-febr. 1938, la http://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/gazetailustrata/1938/BCUCLUJ_FP_279699_1938_007_001_002.pdf; Oana Lucia Dimitriu, *Fundația Virgil Cioflec instituție de cultură românească la Cluj*, la file:///C:/Users/ghizela/Downloads/06-Revista-Angvstia-6-2001-istorie-etnografie-sociologie-14.pdf.; Vasile Grigorescu, *I se spunea ... BOIERUL !*, în *Sud*, anul XVII, nr. 8-9-10 (161-163), august-octombrie 2014, p. 10, 12.

[3] Virgil Cioflec, *Expoziția „Tinerimei Artistice”*, în *Luceafărul*, nr. 7, 1 aprilie 1905, pag. 161.

Istoria literară dezvăluită prin genul epistolar

Corneliu Vasile

Regretata specialistă în lingvistică Paula Diaconescu evidențiază, în motto, bogăția sufletească pe care o oferă scrisorile, iar prefațatorul cărții, istoricul literar Nicolae Scurtu, subliniază diversitatea și reușita activităților culturale întreprinse timp de patru decenii de către autor, precum și importanța excepțională a acestui document de istorie literară.

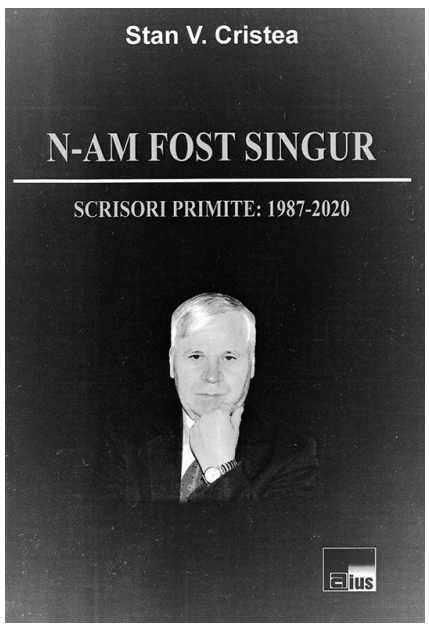
Autorul cărții prezintă, în *Argument*, traseul său cultural, începând cu încercările și publicarea unor poezii, continuând cu o bogată activitate în domeniul culturii și al cercetărilor de istorie literară: festivalurile și concursurile „Marin Preda" și „Zaharia Stancu", Salonul cărții cu autograf, periodicele teleormănene, din care menționăm în special revista „Meandre", înființată în anul 1998, monografiile, antologiile, cărțile, între care „Dicționarul scriitorilor și publiciștilor teleormăneni" și studiile cuprinzătoare și temeinic documentate dedicate scriitorilor omagiați la festivaluri, lui Mihai Eminescu, Constantin Noica ș.a.

Cercetătorul Stan V.Cristea, absolvent al Facultății de Istorie-filozofie și al unui masterat la Universitatea din București, director executiv al Direcției Județene de Cultură Teleorman mai mulți ani, a primit Premiul special al Filialei București Critică, eseistică și istorie literară a Uniunii Scriitorilor din România după apariția volumului „Marin Preda. Portret între oglinzi" (2015). Cuvintele filozofului Constantin Noica l-au condus la importantele succese culturale și literare: „Să-ți adâncești cât mai cu bogăție priceperea întru descifrarea lumii tale, astfel încât, localnic fiind, să poți deveni universal, ridicând cu tine spre înălțimi și spiritualitatea părții tale de cer".

Cele 611 scrisori, de la 156 de corespondenți, sunt trimise prin poșta clasică sau prin poșta electronică, unele sunt prezentate în facsimil, fiind însoțite de prezentarea succintă a expeditorilor, de reproducerea unor autografe și de alte elemente de istorie literară. Argumentul se încheie, întâmplător sau nu, cu secvența amintind titlul cărții lui Ioan Slavici: „lumea prin care am trecut..."

În această carte, sunt corespondenți care apar cu peste zece scrisori, cum este etnologul, istoricul și criticul literar Iordan Datcu, doctor în filologie și cercetător științific, autor al unor dicționare și lucrări ca „Dicționarul etnologilor români", „Cartea de etnologie", „Pagini de istorie literară și etnologie", autor prezent și în paginile revistei „Meandre" și ale altor publicații de nivel național, regional și local. Câteva scrisori se referă la personalități culturale din Teleorman, ca George Gană, Mircea Scarlat, Gheorghe I.Neagu, înregistrează cu satisfacție apariția cărților lui Stan V.Cristea și își exprimă mulțumirea pentru primirea premiului „Constantin Noica" la Alexandria, după ce mai primise premiul „Timotei Cipariu" la Academia Română.

Cunoscutul profesor și istoric literar Nae Antonescu de la Satu Mare, fost coleg de școală normală cu Marin Preda, autorul lucrărilor „Scriitori uitați", „Reviste din Transilvania", al monografiei „Revista Fundațiilor Regale", se ocupă în corespondența sa de Ion Pena, Anton Davidescu,George A.Petre, originari din Teleorman, apreciind lucrările primite de la Stan V. Cristea împreună cu revista „Meandre".

Stelian Vasilescu, editor, redactor la revistele „Familia" și „Țara Crișurilor", folclorist, scrie de la Oradea și dintr-o călătorie la Tbilisi despre numeroasele demersuri dinainte de 1989 pentru a publica o carte, despre resimțirea șocului financiar la pensionare și își exprimă atașamentul pentru județul natal.

Constantin Cubleșan, critic și istoric literar, director la diferite reviste și edituri ardelene, apreciază lucrările pe care le-a primit prin poștă, îndeosebi cele despre Constantin Noica, Marin Preda, Mihai Eminescu și Gala Galaction, fiind interesat de edituri și publicații.

Alt corespondent, Lucian Teodosiu, poet, eseist și redactor, își amintește, de la Iași, cu nostalgie, de Teleormanul natal, menționând că nu publicase în sud, unde vrea să le spună „oamenilor mei *de acasă* că nu i-am uitat, că îi iubesc, că orice semn din Câmpia Dunării îmi umple inima cu o vie, adâncă și nesfârșită suferință: iubirea, *Dorul de acasă* !".

Critic literar, eseistă și traducătoare, Delia Muntean, profesoară, doctor în filologie și redactor la Baia Mare, trimitea scrisori de pe când se pregătea pentru intrarea în Uniunea Scriitorilor din România, apoi relatând despre recenziile scrise la cărțile „distinsului coleg" Stan V.Cristea.

Multe scrisori a trimis și Ion Georgescu, profesor, poet, prozator și publicist, care a urmat liceul la Roșiorii de Vede și la Alexandria, apropiate de comuna natală din județul Olt, unde a activat în învățământ. Autor de versuri și romane, membru al Uniunii Scriitorilor, scrie despre articolele și recenziile sale dedicate zonei Teleormanului, despre cărțile și dicționarele semnate Stan V.Cristea și despre revista „Meandre" la care a colaborat.

Alți corespondenți consecvenți sunt Ion Dună, Șerban Tomșa, Spiru Vergulescu, Constantin Coroiu, Ion Hangiu (autor al unui dicționar al revistelor), Răzvan Theodorescu (vicepreședinte al Academiei Române), Horia Gârbea (scriitor, dramaturg, președintele filialei București-Poezie a Uniunii Scriitorilor), Marin Iancu (autor al unor cărți despre opera și personajele romanelor lui Marin Preda), Rodica Lăzărescu (doctor în filologie și redactor-șef al revistei „Pro Saeculum" din Focșani), Adrian Bucurescu (adresându-se în stilul ornamental, arhaic, al cronicarilor), Ștefan Dinică (scriitor născut, ca și Marin Preda, la Siliștea-Gumești), Petre Isachi (profesor, critic, redactor-șef al revistei „13 Plus" din Bacău), Baruțu T. Arghezi, Titi Damian, Șerban Codrin, Ana Dobre, Nicoleta Milea, Gheorghe Zbârcea, Theodor Codreanu, Radu Voinescu, George Vulturescu (poet, redactor-șef al revistei „Poesis" din Satu Mare) și mulți alții, scriitori, istorici, actori, profesori, filozofi, oameni de cultură, originari din județul Teleorman sau legați într-un fel de această zonă.

Unele scrisori sunt prezentate și în forma lor originală, scrise de mână sau nu, altele în facsimil, iar la sfârșitul lucrării un indice de nume facilitează găsirea fiecărui corespondent.

Cartea este o nouă apariție editorială voluminoasă, documentată cu migală și incluzând un număr foarte mare de oameni de cultură, la fiecare corespondent, după prezentarea succintă a biografiei, aflându-se note și bibliografie. Aici găsim date despre reviste și cărți care nu se mai găsesc pe piața culturală, date biografice inedite, referiri la evenimente și personalități despre care se știa mai puțin. Transpar chiar și relațiile dintre scriitori, dintre aceștia și publicațiile la care au colaborat, inclusiv cu revista „Meandre", editată de Stan V.Cristea. Atmosfera de înaltă emulație culturală determinată de apariția și colaborările la această revistă este legată și de numeroasele semnalări și recenzii din publicații aflate la sute de kilometri depărtare. La fel, de prezentarea cărților publicate de Stan V.Cristea, cărți de istorie literară, de restituiri culturale, dedicate folclorului, monumentelor istorice și de artă, dicționare literare, antologii și volume de versuri.

Pentru rezultatele imensului efort depus, autorului i se potrivește dictonul, cunoscut din opera lui Seneca: „Per aspera, ad astra".

(Stan V. Cristea, *N-am fost singur. Scrisori primite: 1987-2020*, Craiova, Editura Aius, 2021.)

Iarăși Conachi...

Ionel NECULA

Despre Conachi s-a scris mult și încă nu se poate spune că subiectul este închis și epuizat sub aspect exegetic. A fost o vreme când o carte despre Conachi trecea drept un eveniment de mare interes cărturăresc, acum însă, după apariția excelentei monografii semnate de Paul Păltânea, interesul s-a mai diminuat. Ce poate aduce nou o carte despre Conachi, care să fi scăpat istoricului gălățean ? Subiectul Conachi nu mai este o ispită, ci un risc, riscul de a forța uși deschise și de a hălădui pe cărări deja bătătorite.

Și totuși, recenta alcătuire a d-lui Șt. Andronache, purtând girul Editurii Junimea din Iași, este cam sigurul mod de a aborda, într-o formulă interesantă legendara personalitate a bardului din livada de la Țigănești. Autorul reconstituie, într-o formulă *punctuală* – o modalitate practicată copios de autor – viața și opera lui Conachi și, în plus, redă textul unor documente semnate de poetul-logofăt, ceea ce este și util și binevenit. De unde monografistul – pe Paul Păltânea îl am în vedere – amintea documentul și extrăgea din el ceea ce i se părea interesant și util dispunerii monografice, Șt. Andronache îl reproduce integral și-l pune la dispoziția viitorilor cercetători interesați de subiect.

N-am avut niciodată cuvinte de laudă la adresa prestațiilor cărturărești ale d-lui Andronache. Totdeauna mi-a lăsat impresia unui diletantism stânjenitor, care nu acoperă nici pe departe ambițiile și orgoliul afișate ostentativ și cu o înfumurare nereprimată. Am crezut că măcar de data aceasta nu-mi va oferi motive de astrigență și că va trebui să mă pronunț cu toate superlativele la vedere, cum am și început acest comentariu. În fond, ce este mai simplu decât să aduni documentele de pe unde au fost risipite, să le traduci din slavonă și să le reproduci *tale quale* într-o culegere, în speranța că va conta într-o eventuală evaluare ? Nu vreau să aduc în derizoriu o trudnicie de care sunt conștient, vreau să spun doar că ceea ce face d-l Andronache nu este operă de creație, că autorul n-a făcut prin aceasta dovada unor aptitudini sporitoare, de a adăuga cunoașterii ceva nou. Asta n-am văzut niciodată la autor și-mi pare rău că n-a înțeles acest lucru esențial, subliniat cu rigoare de Noica în teza sa de doctorat, **Cum e cu putință ceva nou ?**

În rest ce să spun ? Autorul acestei alcătuiri lasă impresia că parcă intenționat se ferește de lucrul bine făcut. Altfel cum să înțeleg că în cronologia sa *punctuală* vorbește despre o înțelegere a lui Conachi cu încă șase boieri divaniți să-l susțină pe domnitorul pământean Ioniță Sandu Sturza în toate acțiunile sale folositoare pentru țară și de a-și acorda, chiar și ei între ei, sprijin și la vreme de nevoie ajutor, dar nu reproduce și textul acestui legământ. E curios, pentru că din multitudinea documentelor reproduse acesta era cel mai la îndemână. El a fost publicat în extenso de Șerban Cioculescu în **România literară** nr. 41 din 13 octombrie 1977, când s-au aniversat două sute de ani de la nașterea logofătului. Legământul are 11 puncte și cei cunoscători au recunoscut, în redactarea documentului, mâna și scrisul lui Conachi. Ce valoare practică a avut acest document în derularea devălmășită a domniei este greu de stabilit, pentru că pe unii dintre cei care au semnat înțelegerea îi vom regăsi în opoziție, nemulțumiți de faptul că domnitorul a încredințat funcții înalte, dregătorești, unor boieri tineri proveniți din clasa de mijloc a boierimii. Între altele fie spus, unul dintre cei ridicați de domnitor a fost chiar Costache Negri căruia i-a încredințat Ministerul Lucrărilor Publice și care, la fel, provenea din rândurile micii boierimi.

În cronologia sa autorul mai pomenește de o *țiitoare* de-a poetului, de loc din Brăhășești, față de care Conachi, în semn de recunoștință, se arată destul de generos și, la însoțirea ei cu Toderiță Huhurez, o înzestrează cu case și proprietăți care să-i asigure o viață liniștită. Nu știu dacă termenul de *țiitoare* este cel mai potrivit, l-aș fi preferat pe cel de *ibovnică,* dar faptul e secundar. Surprinzător este că autorul nu reproduce și actul de danie din care s-ar fi văzut că cinstitul logofăt chiar și-a repudiat faima de zgârcit și a dat dovadă de o filantropie neașteptată. Aceste documente ni le-a pus la dispoziție, mie și d-lui Sion, d-na Crisante Alice Dropol – o descendentă a familiei Hrisanti care locuia în Constanța. Eu am publicat acest document într-unul din volumele seriei Uricar, cred că în volumul XI, și putea fi preluat de acolo, dacă se dorea o alcătuire oarecum completă.

Problema este mai complicată, autorul vorbește (în cronologie) despre actul de înzestrare a Ilenei la însoțirea ei cu Toderiță Huhurez, dar, de fapt este vorba de două acte de înzestrare. În urma relației sale cu Conachi, Ileana a născut o fată pe care a botezat-o tot Catinca, pe care Conachi n-o recunoaște oficial, probabil pentru a nu-și disipa averea, dar fata a crescut mare, a devenit nubilă și la vremea potrivită s-a însoțit cu Ioniță Hrisanti, iar Conachi s-a simțit dator s-o înzestreze și pe ea, ca fiică nerecunoscută și pot spune că actul de zestre nu trăda de fel zgârcenie din partea poetului. Și acest act a fost publicat de noi în același volum indicat mai sus și putea fi preluat, dacă autorul ar fi fost interesat de un lucru bine făcut. Mă tem însă că la mijloc n-a fost decât ideea de a face impresie și de a arăta că este și el pe acolo, pe unde se pritocește câte ceva cu mirozna de cultură. Nu este singurul interesat doar de impresie, de a furniza celor din jur o imagine de cărturar, dar e cel mai evident și mai predispus să bălteaască în diletantism și mediocritate. Decenii la rând n-a furnizat locului decât impresie falsă, de cărturar închipuit și a tras cultura tecuceană în jos, la nivelul său de înțelegere.

În monografia sa, Paul Păltânea vorbește de mai multe scrisori expediate viitoarelor sale rubedenii din Constantinopol, viitorului cuscru și viitorului ginere. Or, alcătuirea d-lui Andronache nu conține decât una și nu sunt sigur că este cea mai importantă.

Se știe că în vremea când Costache Negri se purta pe la studii, în Viena, în Italia și prin Franța, Conachi s-a interesat de fiastrul său prin cunoscutul negustor și bancher Zenobie Hagi Pop cu care a purtat o corespondență ritmică și lămuritoare pentru multe din relațiile celor doi. Curios este nu că alcătuirea d-lui Andronache nu reproduce niciuna dintre ele, ci faptul că nici nu amintește de acest aspect.

Încheiem. Probabil că m-am pronunțat cam abraziv față de această alcătuire, care, cel puțin sub aspect grafic este o bijuterie de carte. Am insistat mai mult asupra unor absențe, dar n-am făcut-o nici cu răutate și nici pentru a-l admonesta pe autor. Am făcut-o în speranța că o viitoare ediție ar putea ține seama de semnalările noastre pentru o alcătuire mai cuprinzătoare. Poetul, cărturarul, dregătorul și patriotul exemplar care a fost merită această recunoaștere întârziată. Și încheiem aceste nevinovate gânduri cu o frază dintr-o scrisoare trimisă lui Conachi de Zenobie Pop, care mi se pare că l-a înțeles mai bine decât adunătorul de documente: *Fericesc acest pământ în care se află suflete înălțate cu astfel de simțiri și așezate cu mijloace a pune bună chibzuire în lucrare.*

Ne-a mai părăsit un scriitor: Ion C. Ștefan

Florentin POPESCU

În primăvara aceasta obștea scriitorilor din România a plătit încă un tribut Morții și Eternității. Ne-a părăsit Ion C. Ștefan, poet, prozator, critic literar, eseist și publicist, autor de cursă lungă, neobosit truditor al cuvântului, a cărui bibliografie ocupă ușor un raft, dacă nu cumva chiar două de bibliotecă.

Ion C. Ștefan s-a născut la 18 martie 1940 în comuna Arefu (jud. Argeș), localitate din care au plecat și Horia Bădescu și Victor G. Stan, nume destul de cunoscute în literatura de azi.

Traseul biografic al lui Ion C. Ștefan n-a fost unul spectaculos, ci unul aproape comun cu al altor scriitori plecați din spațiul rural. A urmat școala primară în satul natal, gimnaziul la Corbeni, liceul teoretic la Curtea de Argeș și Facultatea de Filologie din București, după care a predat mulți ani la rând Limba și literatura română la Colegiul Național „Matei Basarab" din București, fiind într-o vreme și inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar Ilfov, apoi director al Școlii din Mihăilești (Giurgiu) și metodist la Sectorul 3 al Capitalei.

Octombrie 2018 la Bolintin în mijlocul prietenilor scriitori; de la stânga: Nicolae Scurtu, Șerban Codrin, Ion C. Ștefan, Nicolae Dan Fruntelată, Dan Florică, Victoria Milescu, Doina Fruntelată

A debutat în presă cu poezie (în 1959) în ziarul județean *Secera și Ciocanul*, iar editorial cu placheta de versuri *Despărțirea de cuvinte* (1973).

Volumului de debut i-au succedat, de-a lungul anilor, numeroase cărți într-o paletă variată de genuri. Potrivit celui mai nou dicționar, Enciclopedia Scriitorilor din Generația 2000, vol. I, autor Nicolae Vasile, Editura UZP, acestea sunt: *Atât de densă clipa* (1978), *Scrisoare mamei* (1980), *Luminiș de Soare* (povestiri, 1981), *Fotografii mișcate* (povestiri, 1983), *Vara patriei* (1986), *Lumini la ferestrele școlii* (roman, 1989), *Elemente de gramatică* (1991), *Cântece pentru iubita ideală* (1993), *Iluzie cu nuferi* (1995), *Supraviețuirea prin cuvânt* (maxime, cugetări, expresii rare, 1997), *Comentarii și sinteze literare* (1998), *Ora de dirigenție a vieții* (povestiri și nuvele, 1998, 2007), *Literatura română în liceu* (1999, 2008), *Dialog la timpul viitor* (maxime, cugetări, expresii rare, 2000), *Observator în banca din spate* (roman, 2000), *Gânduri la răscruce de milenii* (maxime, cugetări, expresii rare, 2001), *Ceremonii solare* (2001), *Femeile din oglinda retrovizoare* (povestiri, 2002, 2004), *Un om pentru eternitate* (evocări, 2003), *Alfabetul învățăturilor* (maxime, cugetări, expresii rare, 2003), *Femeia necunoscută* (roman, 2004), *În căutarea iluziilor pierdute* (roman, 2004, 2010), *Contribuția lui I.L. Caragiale la dezvoltarea limbii române literare* (2005), *Lumina din oglindă* (roman, 2006), *Literatura română în liceu: comentarii și sinteze literare, concepte operaționale* (2007), *Eseu despre existența umană* (2008, 2015), *Corabia cu amintiri* (2009), *Urme de alb peste amintiri* (2009), *Pe treptele timpului* (2010), *Întâlnirea de la muzeu* (roman, 2011), *Tărâmurile sufletului* (2012, 2013), *Iubirea cea din urmă* (2013), *101 poeme* (2013), *Tăria de a rămâne / La force de rester* (2014), *Lumea poetului / The Poet's World* (2016), *Călătorie în lumea cărților* (2018), *Floare de colț iubirea* (2018), *Aripi spre nemurire* (2019), *Eseu despre supraviețuirea prin creație* (2020).

Prezență ubicuă, în ultimele două decenii Ion C. Ștefan a fost un familiar al editurilor (a fost patronul Editurii „Arefeana", în care a publicat cărțile a zeci de confrați) și al revistelor, care i-au primit cu bucurie colaborările.

În alt plan, cel al vieții din agora, a fost prezent la sute de activități cu caracter literar, o prezență nelipsită din cenaclurile și cercurile literare bucureștene. În mai multe rânduri a fost invitat și la manifestările literare de la Bolintin, textele lirice fiindu-i publicate, de-a lungul anilor și în revista „Sud".

Recunoscându-i meritele de dascăl și de scriitor, Uniunea Scriitorilor l-a primit în 2006 în rândurile ei, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului i-a acordat, în 2006, *Diploma de excelență pentru activitatea remarcabilă în slujba școlii și pentru merite deosebite în modernizarea predării disciplinei Limba și literatura română*. În 2009 i s-a conferit titlul de *Cetățean de onoare* al comunei natale, iar în 2011 cel de *Fiu al Argeșului*.

Din multele recenzii și cronici scrise pe marginea cărților sale, am reținut acest citat reprezentativ dintr-un eseu pe care i-l consacra academicianul Vasile Tonoiu în revista „Curtea de la Argeș", nr. 5, 2020:

„Poate că atitudinea sa sobră, de profesor... sau fiindcă nu a aderat la niciun grup de promovare laudativă și nici nu a deținut o rubrică permanentă într-o revistă culturală de mare impact..., i-au creat un prestigiu de intelectual retras și înțelept în viață și în scrieri, mai ales că două dintre cărțile sale se intitulau *Eseu despre existența umană* și *Eseu despre supraviețuirea prin creație* – care l-au îndreptat spre această poziție de scriitor filosof. Ion C. Ștefan este un intelectual care a citit mult și a reflectat îndelung, iar în volumele sale, cum sunt *Literatura română în liceu*, ori *Călătorie în lumea cărților* această simbioză de lumină între spontaneitatea creatoare și profunzimea analizei este evidentă".

Ion C. Ștefan lasă în urma lui o operă pilduitoare din multe puncte de vedere și totodată un exemplu de civilizație și bun simț demne de urmat și care, desigur, îi vor salva numele de la uitare.

Dumnezeu să-l odihnească !

In memoriam Ion C. Ștefan

Gabriel DRAGNEA

Un refuz de a ajuta în momente de mare importanță pentru cel care solicita un ajutor îl presimțea ca pe un eșec personal. De aceea nu cred să fi refuzat vreodată pe cineva, fie că era vorba de o prefață, o cronică sau invitație la vreo lansare de carte. Tocmai de aceea domnia sa nu a gustat regretul sau părerea de rău în urma vreunui refuz, tocmai pentru că el nu a existat niciodată. Se prezenta discret și se manifesta la fel de discret și în momentele când era solicitat să-și exprime opiniile critice, dar și în cadrul anumitor evenimente festive unde era invitat. Poetul Ion C. Ștefan nu vorbea mult, dar spunea esențialul. Părea că spune totul chiar și atunci când își căuta cu atenție cuvintele. Domnia sa nu critica un text cu scopul de a-i descoperi neajunsurile, golurile, nu evidenția aluviunile ci micile curcubee schițate natural de un penel sincer și entuziast, fără a pretinde că deține adevărul absolut despre construcția și analiza poeziei. A fost prietenul poeziei, al poeților, al cărților, versurile dumnealui rămânând frumoase exerciții de respirație pentru sufletul încântat de aerul blând dintr-o câmpie cu flori sălbatice și maci. În loc de lacrimi și de adio, pentru momentele devenite amintiri prefer să spun doar atât: vă mulțumesc, domnule profesor !

La mormântul scriitorului din cimitirul Răcari

Omagiu – Georges Silviu

(Focșani, 2 février 1901 – Paris, 16 mai 1971)

Division 95, l. 14 / Div. 41, t. 15 / Div. 92 – Silvius Iancu GOLIGER, dit Georges SILVIU (Focșani, 2 février 1901 – Paris, 16 mai 1971) – Poète, metteur en scène, traducteur et avocat et son épouse Renée ȘARAGA (Bucarest, 1913 – Paris, 1988)

Jean Yves Conrad

George Silviu, de son nom de naissance **Silvius Iancu Goliger**, est né à Focșani le 2 février 1901. Il était le fils de Hermina Kohl et de Iancu Goliger, architecte de nombreux lycées, restaurateur de plusieurs monastères, rénovateur de sièges de grands journaux et qui fut également Président de la Communauté Israélite de Focșani.

George Silviu obtient le diplôme de la Faculté de droit de Bucarest en 1922 et sort de l'école d'officiers en 1923 avec le grade de sous-lieutenant. Il s'inscrit en 1920 au Parti Social-Démocrate dont il deviendra un membre influent, puis en 1923 à la Ligue des Droits de l'Homme. Entre 1920 et 1937, en tant que journaliste, il collabore aux journaux démocrates «Dimineața» (Le matin) et «Adevărul» (La vérité) et, à partir de 1926, à «Lupta» (Le Combat) et ce jusqu'en 1937, année de l'interdiction du journal par le gouvernement Goga-Cuza. Simultanément, il écrit dans plusieurs autres journaux et magazines de l'époque, dont : «Gândirea» (La pensée), «Adevărul Literar» (La Vérité littéraire), «Rampa» (La Rampe), «Aurora» (L'Aurore,) «Farul» (Le Phare), «Icoane Maramureșene» (Icônes de Maramures), «Năzuința» (L'Horizon), «Premiera Ilustrată» (La Une Illustrée), «Pământul Nostru» (Notre Terre) et «Lumina» (La Lumière).

En 1930, il épouse Otilia Ghibu, écrivain et journaliste, qui est enterrée également à Paris au cimetière de Bagneux. Il en divorcera rapidement.

Entre 1927 et 1931, George Silviu est attaché de presse de la délégation roumaine auprès de la Société des Nations à Genève. De 1924 à 1939, il exerce comme avocat inscrit au barreau d'Ilfov (Bucarest) et il est radié du barreau en 1939 en application des lois anti-juives. Il poursuit en même temps une activité d'écrivain, de poète et d'auteur dramatique.

À partir de 1925, «Ciufulici» (l'Ebouriffé), comédie en vers pour enfants, est jouée à Bucarest et sur d'autres scènes nationales, et elle obtient un grand succès.

Sont notamment publiés, entre 1930 et 1937:

– des livres de poésies pour enfants signés «Mos Grigore Sfătosu» (Le Vieux Sage Grégoire), «Jucării» (Jeux poétiques) et «Flori și fluturi» (Fleurs et Papillons);

– des recueils de poèmes tels que «Paisie psaltul spune» (Propos du chantre Paisie), «Infrângeri, versuri inactuale», (Défaites, vers inactuels), illustré par Paul Konrad Hönich, «Notații» (Notes), illustré par George Tomaziu;

– «Noile legiuiri penale și libertatea presei» (Les nouvelles lois pénales et la liberté de la presse), thèse de doctorat en droit;

– «Nietzsche», note biographique, analyse de texte;

– des traductions de Nietzsche, George Duhamel, Paul Bourget.

En 1938, George Silviu se remarie avec Renée Șaraga, fondatrice du premier théâtre de marionnettes à gaine de Roumanie et de la compagnie «Păcălici», puis metteur en scène au Théâtre d'État de Marionnettes «Țăndărică». Il écrit la pièce en vers pour marionnettes «Brumărel» (Le Brumeux), dont la première représentation a lieu lors de l'inauguration du Teatrul Mic (Le Petit Théâtre) par la compagnie «Păcălici».

En 1939, George Silviu est mobilisé mais, du fait des lois anti-juives, il est limogé de l'armée en juin 1940 et assujetti ensuite au travail obligatoire (déneigement et travaux agricoles).

Après le ralliement de la Roumanie aux Alliés le 23 août 1944, il retrouve ses droits civiques et se réinscrit au barreau des avocats de Bucarest. En 1947, il obtient, avec la mention *magna cum laudae*, le titre de docteur en droit, sciences politiques et économiques de l'Université de Bucarest. Il publie, la même année, le recueil de poèmes «Sub flacăra nădejdii» (Sous la flamme de l'espérance).

De 1945 à 1948, George Silviu occupe simultanément le poste de Secrétaire Général avec grade de ministre au ministère de l'Intérieur, de président de la Commission Supérieure du Plan d'Aménagement du Territoire, de vice-président de la Commission de Reconstruction du pays et de président du conseil d'administration des Assurances d'État. Suite à son opposition à la fusion de son parti, le Parti Social-Démocrate, avec le Parti Communiste Roumain, il démissionne en janvier 1948 du gouvernement et de toutes ses fonctions publiques. Les représailles commencent.

En juin 1948, on lui refuse sa réinscription au barreau (dont il avait été suspendu à sa demande pour incompatibilité entre l'activité d'avocat et l'exercice de fonctions publiques).

Entre 1949 et 1953, ses écrits n'ayant pas la «bonne orientation politique», il est interdit de publication et ses pièces ne sont plus jouées. Le 5 Mars 1953, George Silviu est arrêté sans mandat et détenu au secret, sans jugement, à la prison politique de la rue Rahova. Il est libéré le 2 Juillet 1954 sans explication.

Entre 1954 et 1961 il se consacre à l'écriture mais il est toujours interdit de publication, à l'exception de «Intâmplări cu tâlc» (Fables), publié en 1956. En 1958, «Salba fermecată» (Le collier enchanté), pièce en vers pour enfants, conçue et apprise par cœur en prison – où il n'avait ni papier ni crayon – est imprimée, mais l'autorisation de diffusion est annulée.

La même année, à la suite de la demande d'émigration de George Silviu et des siens, sa fille aînée est exclue de l'université et son épouse du théâtre « Țăndarică ».

En 1961, George Silviu, son épouse Renée et leurs deux filles, émigrent en France et s'installent à Paris.

George Silviu écrit dans ses premières années d'exil le roman «Igrasia» (Le salpêtre), témoignage sur la mécanique répressive, roman inspiré par les récits de ses compagnons de détention. Inlassablement, il continue à écrire, jusqu'à sa mort en 1971, dans une langue roumaine particulièrement riche, des fables en vers pour le recueil «Păcală – snoave, pilde, vorbe cu tâlc» (Le Farceur – anecdotes, paraboles, fables), ainsi que des poèmes. Une sélection de ses œuvres, en cinq volumes, a été éditée ou rééditée aux éditions «Meridiane» de Bucarest dans les années 90. Georges Silviu est toujours resté fidèle à son idéal laïque, démocratique et humaniste.

La citoyenneté roumaine lui ayant été arbitrairement retirée lors de son exil, il a tenu à rester roumain de cœur et n'a, de ce fait, pas demandé la nationalité française.

L'épitaphe qu'il a composée et qui est gravée sur sa tombe du Père Lachaise – Georges Silviu est décédé le 16 juin 1971 – résume son parcours et son amour de la Roumanie:

ICI A VÉCU, S'EST ÉTEINT, EN EXIL,
UN PAUVRE RÊVEUR, UN POÈTE, UN FOU
DONT LA LIBERTÉ FUT TOUJOURS LE CREDO,
DONT DÉSILLUSION ET TRISTESSE FURENT LE LOT.
NE RESTENT DE LUI QUE DES OMBRES DE RIMES…
ICI A VÉCU, S'EST ÉTEINT, UN ROUMAIN.

Tombe de George Silviu, Père-Lachaise

Renée ȘARAGA, épouse de George SILVIU, descendante d'une famille de relieurs, antiquaires, éditeurs et libraires de la ville de Iași (Roumanie), est née à Bucarest en 1913. Elle était la fille de Berta Schwartz et de Iancu Șaraga.

En 1936 et 1937, elle étudie à Paris la pédagogie moderne et la psychologie à la Sorbonne, et suit les cours du marionnettiste Marcel Temporal. Elle voyage en Italie et se lie d'amitié avec le peintre sicilien Renato Guttuso qui en fera de nombreux portraits.

De retour en Roumanie en 1938, Renée Șaraga y crée le premier théâtre de marionnettes à gaine. Les spectacles pour enfants sont donnés dans la salle du dernier étage du grand magasin «Galeries Lafayette» de Bucarest appartenant à ses parents. Ils sont gratuits et les petits spectateurs y participent activement. Cette première troupe prendra par la suite le nom du personnage «Păcălici» (le Farceur). Renée Șaraga y est à la fois manipulatrice, scénographe et metteur en scène. Les marionnettes de la troupe «Păcălici» seront ses créations originales.

La même année, elle épouse l'écrivain George Silviu, créateur dans les années 20 du personnage de « Ciufulici » (l'Ébouriffé). Renée George Silviu renouvelle, avec son mari, l'écriture dramatique du théâtre de marionnettes. Dès 1945, les spectacles de la «Compagnie Păcălici», pour adultes comme pour enfants, sont donnés dans la salle du Teatrul Mic (Le Petit Théâtre) de la Calea Victoriei. L'inauguration a lieu le 4 mars 1945 avec la pièce de George Silviu intitulée «Brumărel» (le Brumeux) écrite pour la circonstance où le personnage «Păcălici» tient le rôle principal.

Les «Compagnie Păcălici» et «Compagnie du Théâtre de Marionnettes à Fil» fusionnent en 1949. Au «Théâtre Țăndărică», de 1949 à 1958, Renée George Silviu met en scène de nombreux spectacles pour adultes et pour enfants dont les plus connus sont «Gură cască» (Bouche bée), en 1950, «Bibi Aicha», en 1952, «Frații Liu» (Les frères Liu), en 1955, «2/0 pentru noi» (2/0 pour nous).

Considérée comme le principal précurseur du théâtre d'objets en Roumanie, Renée George Silviu s'est fortement investie dans l'animation du milieu professionnel international de la marionnette, a publié de nombreux articles, a fait des communications dans les colloques nationaux ou internationaux et a formé une nouvelle génération de marionnettistes. Ses mises en scène et sa participation à des festivals internationaux lui ont valu des prix et les hommages des plus grands marionnettistes comme Jiri Trnka, Sergei Obratzof et Jan Malik.

En 1958, Renée George Silviu, persécutée par les autorités politiques, est exclue du Théâtre Țăndărică. En 1961, elle quitte son pays avec son mari et ses deux filles, et obtient l'asile politique à Paris. Elle a continué, par la suite, à publier des articles dans les revues spécialisées, comme «UNIMA», avant son décès à Paris en 1988.

Omagiu lui Georges Silviu

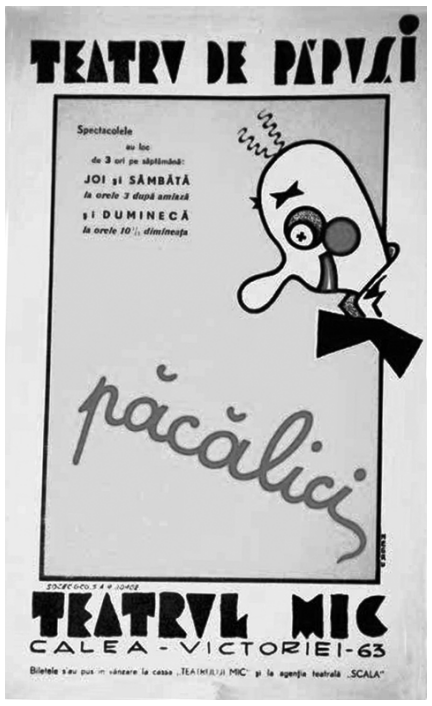
(născut la Focșani la 2 februarie 1901 – mort la Paris la 16 mai 1971)

Țin de data aceasta să pun în valoare pe un mare poet, traducător și avocat român de origine evreiască care a decedat acum o jumătate de secol la Paris și care își doarme de somnul de veci în cimitirul Père-Lachaise. Vreau să o readuc în atenție și pe cea de-a doua soție a sa, Renée Șaraga (1913-1988).

Division 95, l. 14 / Div. 41, t. 15 / Div. 92 – Silvius Iancu GOLIGER, cunoscut ca George Silviu (Focșani, 2 februarie 1901 – Paris, 16 mai 1971) – Poet, regizor, traducător și avocat și soția sa, Renee Șaraga (București, 1913 – Paris, 1988)

George Silviu, pe numele său adevărat **Silvius Iancu Goliger**, s-a născut la Focșani la data de 2 februarie 1901, ca fiu al Herminei Kohl și a lui Iancu Goliger, arhitect a numeroase licee, restaurator al multor mănăstiri, al sediilor unor ziare importante și, de asemenea, Președintele Comunității Israelite din Focșani.

George Silviu devine absolvent al Facultății de Drept din București în anul 1922 și al școlii de ofițeri în 1923, cu gradul de sublocotenent. Se înscrie în 1920 în Partidul Social Democrat în cadrul căruia devine un membru influent, apoi din 1923 în Liga Drepturilor Omului. În calitate de jurnalist, între 1920 și 1937, colaborează la ziarele democrate „Dimineața” și „Adevărul”, iar începând cu 1926 la ziarul „Lupta” până în 1937, anul în care apariția acestuia a fost interzisă de Guvernul Goga-Cuza. În toată această perioadă colaborează la multe alte ziare și magazine ale epocii, precum: „Gândirea”, „Adevărul Literar”, „Rampa”, „Aurora”, „Farul”, „Icoane maramureșene”, „Năzuința”, „Premiera ilustrată”, „Pământul nostru” și „Lumina”.

În 1930 se căsătorește cu Otilia Ghibu, scriitoare și jurnalistă, care este înmormântată tot la Paris, la cimitirul Bagneux, de care divorțează foarte repede.

Între 1927 și 1931, George Silviu este numit atașat de presă al delegației române pe lângă Societatea Națiunilor de la Geneva. Din 1924 până în 1939, profesează ca avocat înscris în baroul de Ilfov (București) de unde este exclus în 1939 ca urmare a intrării în vigoare a legilor antisemite. El continuă în tot acest timp activitatea literară de scriitor, poet, dramaturg.

Începând cu anul 1925, comedia în versuri pentru copii, „Ciufulici”, este jucată la București și pe alte scene ale teatrelor la nivel național, bucurându-se de un mare succes.

Publică între 1930 și 1937 următoarele:

– cărți de poezii pentru copii semnate cu pseudonimul Moș Grigore Sfătosu, intitulate „Jucării”, „Flori și fluturi”.

– antologii de poeme precum „Paisie psaltul spune”, „Înfrângeri, versuri inactuale”, ilustrată de Paul Konrad Honich, „Notații”, ilustrată de George Tomaziu.

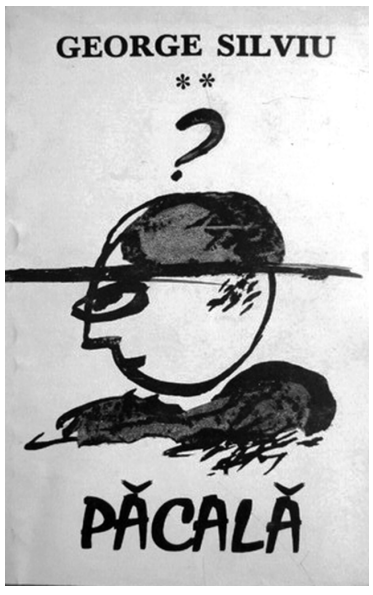
– „Noile legiuiri penale și libertatea presei”, teza de doctorat în Drept.

– „Nietzsche”, note biografice, analiză de text.

– traduceri din operele lui Nietzsche, George Duhamel, Paul Bourget.

În 1938 George Silviu se recăsătorește cu Renée Șaraga, fondatoarea primului teatru de marionete și păpuși din România și a companiei „Păcălici”, apoi regizor la Teatrul de Stat de Marionete „Țăndărică”. El scrie piesa în versuri pentru marionete „Brumărel”, a cărei primă reprezentare avut loc cu prilejul inaugurării Teatrului Mic de către compania „ Păcălici”.

În 1939, George Silviu este mobilizat, însă, din cauza legilor antisemite, este exclus din armată în iunie 1940 și nevoit apoi să presteze muncă obligatorie (la deszăpezire și în agricultură).

După aderarea României la puterile aliate, la 23 august 1944, acesta își recâștigă drepturile civile și se reînscrie în baroul de avocatură de la București. În 1947 obține titlul de doctor în Drept, Științe Politice și Economice la Universitatea din București, cu mențiunea „magna cum laudae”. Publică, în același an, culegerea de poeme „Sub flacăra nădejdii”.

Din 1945 până în 1948, ocupă concomitent postul de secretar general cu grad de Ministru la Ministerul de Interne, de președinte al Comisiei superioare vizând planul de amenajare teritorială, de vicepreședinte al Comisiei de reconstrucție a țării și de președinte al Consiliului de administrare a Asigurărilor de Stat. Ca urmare a împotrivirii sale la fuziunea partidului său, Partidul Social Democrat, cu Partidul Comunist Român, demisionează în ianuarie 1948 din Guvern și din toate funcțiile publice. Din acest moment încep represaliile asupra lui.

În iunie 1948 i se refuză înscrierea în Barou (din care fusese suspendat la cerere, datorită incompatibilității între practicarea avocaturii și exercitarea funcțiilor publice).

Între 1949 și 1953 scrierile sale, nefiind conforme cu orientarea politică a epocii, sunt interzise a fi publicate, iar piesele de teatru nu i se mai joacă pe scenă. La 5 martie 1954, George Silviu este arestat fără mandat și închis în secret, fără a fi judecat, la închisoarea pentru deținuți politici de la Rahova. Va fi eliberat, fără nicio explicație, pe 2 iulie 1954.

Între 1954 și 1961 se consacră scrisului, dar îi este în continuare interzis să publice, cu excepția volumului „Întâmplări cu tâlc” (fabule), apărut în 1956. În 1958, piesa în versuri pentru copii „Salba fermecată” – concepută și memorată de el în închisoare, unde nu avea nici hârtie, nici creion – este tipărită, însă autorizarea de difuzare este anulată.

În același an, ca o consecință a depunerii cererii de emigrare de către George Silviu și familia sa, fiica cea mare este eliminată de la Universitate, iar soția sa este concediată de la Teatrul „Țăndărică”. În 1961 cei doi soți și cele două fiice vor emigra în Franța și se vor stabili la Paris.

În primii ani de exil George Silviu scrie romanul „Igrasia”, o mărturie asupra regimului comunist, inspirat din relatările foștilor camarazi de detenție. Perseverent, continuă să scrie până la moartea survenită în 1971, într-o limba română tot mai plastică, fabule pentru culegerea „Păcală – snoave, pilde, vorbe cu tâlc”, ca și o serie de poeme. O selecție din operele sale, în cinci volume, a fost editată de Editura „Meridiane” din București prin anii 90. George Silviu a rămas pentru totdeauna dedicat idealului său laic, democratic și umanist.

Deși cetățenia română i-a fost retrasă arbitrar odată cu plecarea în exil, a rămas în sufletul său român și de aceea nici nu a cerut cetățenie în Franța.

Epitaful pe care el și l-a compus și care este gravat pe mormântul de la Pere Lachaise – George Silviu a murit la 16 iunie 1971 – rezumă viața și dragostea sa pentru România:

Aici a trăit, s-a stins, în exil,
Un biet visător, un poet, un nebun
Al cărui crez a fost întotdeauna Libertatea,
Al cărui noroc au fost deziluziile și tristețea.
Nu au rămas din el decât umbrele rimelor...
Aici a trăit, a murit, un român.

Renée Șaraga, soția lui George Silviu, descendenta unei familii de legători de cărți, anticari, editori și librari din Iași (România), s-a născut la București în 1913, ca fiică a Bertei Schwartz și al lui Iancu Șaraga.

Între 1936 și 1937 studiază la Paris Pedagogia modernă și psihologia la Sorbona, iar mai apoi urmează cursuri cu marionetistul Marcel Temporal. Călătorește în Italia și se împrietenește cu pictorul sicilian Renato Guttuso care îi va face numeroase portrete.

Revenind în România în 1938, Renee Șaraga înființează primul teatru de marionete și păpuși. Spectacolele pentru copii aveau loc într-o sală de la ultimul etaj al marelui magazin „Galeriile Lafayette” din București ce aparținea părinților săi.

La spectacolul gratuit micuții spectatori participau activ. Această primă trupă va lua numele personajului „Păcălici”. Renée Șaraga era în același timp mânuitor de marionete, scenograf și regizor. Marionetele utilizate de trupa „Păcălici” erau creațiile sale originale.

În același an, se căsătorește cu scriitorul George Silviu, creatorul, prin anii 20, al personajului „Ciufulici”. Renée George Silviu reînvie, împreună cu soțul său, operele dramatice pentru teatrul de marionete. Din 1945, spectacolele companiei „Păcălici”, pentru adulți și pentru copii, se desfășoară în sala Teatrului Mic de pe Calea Victoriei. Inaugurarea s-a făcut la 4 martie 1945 cu piesa lui George Silviu intitulată „Brumărel”, în care personajul Păcălici are rolul principal.

Companiile „Păcălici” și cea a Teatrului de marionete și păpuși fuzionează în 1949. La Teatrul „Țăndărică”, din 1949 până în 1958, Renée George Silviu regizează numeroase spectacole pentru adulți și copii, dintre care cele mai cunoscute sunt: „Gură cască„ în 1950, „Bibi Aicha” în 1952, „Frații Liu” în 1955, „2/0 pentru noi”.

Considerată ca principalul inițiator al teatrului de păpuși în România, Renée George Silviu s-a implicat în mod deosebit în animația din cercurile profesionale internaționale de marionete, a publicat numeroase articole, a susținut comunicări la seminariile naționale și internaționale și a format o nouă generație de marionetiști. Regizările și participarea sa la festivalurile internaționale i-au adus premii și omagii ale unor celebri marionetiști ca Jiri Trnka, Sergei Obratzof și Jan Malik.

În 1958 Renée George Silviu, persecutată de autoritățile politice, este concediată din Teatrul „Țăndărică”. În 1961 părăsește țara împreună cu soțul și cele două fiice și obține azil politic la Paris. Ea a continuat să publice articole în reviste de specialitate, precum „Unima”, până înaintea morții sale la Paris, în 1988.

(Traducere din limba franceză de Constanța Crudu)

O făcurăm și p-asta !

Inaugurarea pieței agroalimentare a orașului Bolintin Vale

Ștefan C. CRUDU

După o așteptare probabil justificată, curiozitatea bolintinenilor a fost satisfăcută. Anunțată anterior, azi 19 aprilie 2021 s-a deschis oficial „Piața agroalimentară a orașului Bolintin Vale”. Situată în zona centrală, pe str. Agricultori, deocamdată pare ascunsă în spatele blocului B4. În curând, când ne vom familiariza cu ea, va fi un reper pentru noi toți.

La ora anunțată (8:20) sosește dl. primar Dan Trăistaru însoțit de șeful A.D.P., ing. Adrian Chiva, de dl. administrator al orașului, Ionel Constantin și câțiva consilieri. Se taie panglica, iar apoi dl. primar se adresează concis celor prezenți. Prezintă în câteva cuvinte această investiție promisă cetățenilor orașului. Urează bun venit celor prezenți cu marfă pe tarabe și solicită să se respecte curățenia. Piața este autorizată, dar și vânzătorii trebuie să se conformeze, respectiv să aibă autorizații legal valabile pentru marfa expusă. Sperăm ca de acum încolo comerțul improvizat pe marginea drumurilor să dispară, altfel piața nu va fi eficientă. Există condiții sanitare și de igienă deosebite, apă curentă, boxe refrigeratoare, tarabe noi din inox, vestiare, grup sanitar, spații de depozitare de pe o zi pe alta spre a facilita aprovizionarea.

Construită după un proiect bine ales, piața și spațiul înconjurător sunt executate la cheie, în întregime, fără nicio restanță – ceea ce e un bun exemplu pentru alte investiții locale – și, după mine, impune aprecieri. Deci, se poate și calitate și termen de execuție respectat. Felicitări tuturor celor implicați spre binele bolintinenilor. Sper, de asemenea, în renașterea spiritului civic din apatia pandemiei și indiferența cronicizată din ultimii ani.

Așadar, acum există condiții pentru un comerț civilizat. Aș dori ca dl. administrator al pieței, Florin Bobe, să instituie toleranță zero și să nu permită abateri de la regulamentul acestei piețe. Știm că la noi în Bolintin nu există nici condiții și nici tradiție de legumicultură pe scară largă, astfel că cei care vor vinde sunt producătorii cunoscuți, care vin și în târgul săptămânal din alte zone, consacrate. Nevoia de legume și zarzavaturi proaspete, dar și de fructe, trebuie să fie rezolvată prin intermediul acestei piețe. Fiind situată în zona centrală, va fi la îndemâna rezidenților, iar vremea de afară nu va influența activitatea în incinta caldă, luminoasă și sigură.

Trebuie consemnat și faptul că cel care a făcut „safteaua” momentului, adică a fost primul cumpărător, a fost dl. Ciprian Necșuțu (reprezentant ACTIB), iar eu am cumpărat cu 5 lei un ghiveci cu leuștean gata de plantat în grădină. M-a surprins și faptul că cele câteva vânzătoare prezente păreau abia ieșite din cabina de machiaj. Bănuiseră că vor fi în centrul atenției și vor fi fotografiate și/sau filmate. Și chiar dacă prețurile vi se vor părea ceva mai mari trebuie să luăm în considerare taxele pe tarabă (10 lei/m^2/zi) sau pe boxe frigorifice. Să recunoaștem că, deh, obrazul subțire cu cheltuială se ține.

În final, vă îndemn să nu vă înghesuiți, există orice pentru fiecare. Vă promit și că odată cu „Mersul târgului” voi consemna și mersul pieței în săptămâna respectivă.

A fost odată...

Romanița-Maria Ștențel

Este formula minunată de introducere în lumea basmelor și a poveștilor, în lumea în care vom trăi întâmplări „fantastice”, cu personaje năzdrăvane, numai în această lume trăitoare ! Ele, basmele care încep cu „a fost odată”, au încântat copilăria a milioane-și milioane de puști și puștoaice din toate vremurile și colțurile de lume !

Ce am fi fost fără basme și povești, noi, cei mari de astăzi ? Eu știu doi copii, doi băieți născuți în Germania, care sigur nu au citit basme, cel mult le-au auzit… de la cei bătrâni… pentru că nu erau încă culese din folclor și puse în pagini de frumoase cărți !

Puștii au trăit în sec. al 18-lea și se numeau: Jacob Ludwig Carl (Grimm) născut în 1785 și fratele său, Wilhelm Carl (Grimm), născut la un an diferență, în 1786, în orașul Hanau, în apropiere de Frankfurt.

Ei sunt, cine credeți ?, FRAȚII GRIM ! Din copilărie au fost atrași de poveștile din folclor, curiozitatea lor a devenit o pasiune de o viață pentru a culege aceste frumoase basme germane ! Au scris ei și basme originale ? Nu, doar au stilizat limba celor culese, au adaptat uneori situațiile crude sau violente din versiunile originale, ori au accentuat caracterul moral al narațiunii, bazându-se pe personajele inițiale…

La 20 decembrie 1812 Frații Grimm au publicat primul volum din colecția lor de basme numită: **Povești pentru copii și familie**, cuprinzând 86 de povești, iar al doilea volum, din 1814, s-a îmbogățit cu alte 70.

Fiecare dintre noi, copiii mari de astăzi, ne-am bucurat citind basme/povești din cărțile frumos tipărite ale fraților Grimm și le păstrăm cu drag în casa/biblioteca noastră… Vă amintiți desigur de: **Hansel și Gretel**, **Scufița roșie**, **Cenușăreasa**, **Croitorașul cel viteaz** și multe altele… Ele au încântat pe copii, dar și pe cei mari, regizori/scenariști care au dramatizat unele povești în minunate producții cinematografice precum „Albă ca zăpada și cei șapte pitici”, „„Frumoasa din pădurea adormită”, desene animate celebre semnate Walt Disney ! Există astăzi mai mult de o sută de traduceri ale poveștilor Fraților Grimm, citite cu plăcere de noile generații de puști ! Nu ne poartă prin lumi fantastice, nu există zmei și balauri, ori cai năzdrăvani…, nu există „tărâmul celălalt” ca în basmele românești, de pildă, dar ele ne atrag la fel de mult !

Frații Grimm sunt chiar ei o frumoasă poveste pentru că au valorificat artistic vechi creații folclorice, sub influența romantismului, în secolul al 19-lea, reîmprospătând interesul pentru creația populară ce a reprezentat o formă pură de literatură și cultură națională pentru cei doi frați.

Ei au rămas în patrimoniul culturii germane, dar și universale, fiind autorii unui important dicționar: **Cartea cu cuvinte germane**. Dicționarul avea 33 de volume și cântărea 84 de kg…, dar a rămas neterminat până la moartea lor !

Dar tot ei au elaborat o primă carte de fonetică/fonologie a limbii germane, fiind considerați pionieri în acest domeniu.

Cei mari de astăzi, care au copii și nepoți, oferă în dar acestora cărți cu basme și povești, frumos tipărite, frumos ilustrate, unele dintre ele purtând semnătura fraților Grimm. Îmi amintesc cum mergeam și eu pe aleile cu cărți ale târgurilor unde găseam tot ce doream și desigur basme. Astăzi pandemia ne oprește pașii și ne obligă să trecem într-o lume virtuală ca să mai găsim bucurii pentru sufletele noastre, pentru copiii și nepoții noștri.

Lumea așa cum este

Ura! M-am vaccinat!

Vasile Szolga

Da, ura, m-am vaccinat !

După lupte seculare care au durat aproape două luni, acum trei zile, m-am vaccinat. Dar să vă povestesc cum au decurs lucrurile. După ce am așteptat oarece timp, sfătuit de unii și alții că nu e nevoie să mă vaccinez așa curând după ce am trecut prin boala provocată de acest virus nenorocit, am început să dau telefon la call-center-ul unde trebuie să te anunți că vrei să te vaccinezi, eu fiind trecut binișor de 65 de ani, deci având dreptul să mă vaccinez în etapa a doua. Mare mi-a fost mirarea că, de câte ori mi se răspundea (după o perioadă de așteptare în timp ce telefonul transmitea o melodie – pe care am învățat-o pe dinafară: tra-la-la-la-la-la, după care eram anunțat că imediat un operator îmi va prelua apelul, perioadă care de câteva ori se prelungea, nu exagerat de mult, ci doar 5, 6, 7 minute sau chiar mai mult uneori) aflam că, după ce la întrebarea de unde sunt de loc (adică unde domiciliez) iar eu răspundeam „din București”, aflam că nu există doze de vaccin în București sau împrejurimi, ci numai prin Suceava, Botoșani sau Satu Mare, sau chiar Sighetul Marmației. Acum îmi trece prin cap că dacă aș fi declarat că sunt din Suceava, de exemplu, sigur mi-ar fi răspuns că au locuri de vaccinare doar prin Giurgiu, Bolintin sau chiar București. Dar dă-i omului mintea din urmă. Una peste alta am tot sunat și mereu mi s-a răspuns: „mai încercați”. Dar așa e la noi, deși mulți spun că nu se vor vaccina, în momentul când află că unii se vaccinează, fac ce fac, și se bagă peste rând să arate cât sunt ei de șmecheri. Cred, că dacă s-ar declara că într-o oarecare ordine lumea va fi spânzurată, se vor găsi unii care se vor fofila să fie ei spânzurați înaintea altora.

Dar să las vorbăria ca să vă arăt cum am reușit să fiu programat și apoi să mă vaccinez. Păi, într-o zi, guvernanții au constat că deși trebuiau vaccinați cei în vârstă și cu comorbidități, din totalul vaccinaților doar vreo 20% sunt din această categorie. Așa că, prim ministrul a trimis corpul de control să afle ce se întâmplă. A doua zi dimineața eu cu telefonul în mână și ceaiul alături, pregătit de așteptare, dau telefon. Surpriză: mi se răspunde imediat și, după ce răspund la întrebarea „ce doresc ?” (deși oare ce aș fi putut dori de la call-centerul unde te programezi pentru vaccinare ?) sunt întrebat unde anume doresc să fiu vaccinat. Pentru moment am rămas mut de solicitudinea operatorului. Evident că am ales, din multele propuneri, un centru cât mai aproape de casă, iar momentul vaccinării l-am ales tot eu (puteam să aleg orice oră în ziua respectivă). Am așteptat cu sufletul la gură ziua vaccinării (toate acțiunile din casă erau raportate la acea zi) sperând să nu primesc vreun telefon în care să fiu anunțat că din păcate sunt amânat din anumite cauze obiective cu vreo câteva luni. Dar nu, nu s-a întâmplat așa. În ziua vaccinării m-am prezentat și am fost vaccinat. E drept că la telefon fusesem anunțat că voi fi vaccinat cu un anumit vaccin, iar în centru nu aveau decât un altul, dar sunt un om vaccinat. Asta da victorie !

Între timp (am auzit la televizor), numărul celor care solicită vaccinarea a scăzut dramatic și acum ne solicită ei, „oficialitățile”, să mergem să ne vaccinăm de îmi vine să merg să mai fac încă vreo câteva vaccinuri (dacă tot e la liber vaccinarea, cred că vor fi și câțiva din ăștia).

Virtual

Această rubrică conține texte selectate dintre cele publicate pe pagina de Facebook a revistei “Sud”.

Scrisoare către facebook

de Mioara Streza

Dragă facebookule
mă bucur că ai grijă de mine,
mă spionezi
Îmi aduci aminte de toate
Sunt și eu un om erotic dintr-un film eroic
– Sunt femeie dar eu în glumă îmi zic om –
Mie oralul îmi place
La scris se vede unde pui virgulă la oral nu se vede
Vezi, și acum scriu poezii rostogolite
Poezii ploioase
Acum când scriu e noapte
Și nu se vede ce scriu
Da, facebookule
Vorbesc singură
Sper că într-o zi de septembrie
să mă și aud...
Azi dimineață mergeam singură prin parc
și eram supărată
că nu pot fotografia soarele...

Prostule

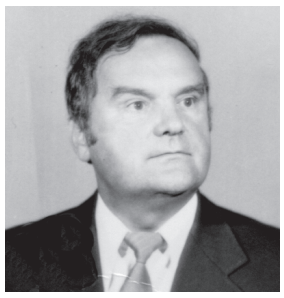
de Mioara Streza

Dacă nu mă iubești
te spun la mama
Și te va trage de urechi
Până se vor lungi ca și
ploile de toamna
Mărule care ești castravete
Pară care ești strugure
M-am îndrăgostit de un prost consecvent
Și acum
Numai vântul îmi mai flutură rochia

Rocambolesc

de Liliana Liciu

Mai cântă încă troiene prin ramuri,
La prora vaporului orgolii prea mari
Fac cale întoarsă spre albele maluri
Cu umede fulgere din bulgări amari.
Rodește ecoul în straturi subțiri,
Sub lumini defrișate de țipătul dens
Al ploii difuzate ieri pe la știri
Purcedem pe drumul doar cu un sens.
Prin față ne trec adâncuri subtile,
Un trup găzduindu-l, orb la durere
Și toate privirile depărtării umile
Capul întorc scufundate-n tăcere.
Podețe în serie, cu picioare afunde
În tristețile ceasului demult nefiresc
Cutele-și pun la uscat pe oriunde
Sub ochii destinului rocambolesc.

Constantin Bărbuță

Politica europeană și Țările Române la începutul secolului al XIX-lea

Motto:
Istoria trebuie să caute elementele vieții de totdeauna, în sublima sforțare de a înțelege. (N. Iorga)

La cumpăna veacurilor XVIII-XIX, fundamentele social economice și politice ale Europei feudale au fost zguduite, într-un proces ireversibil, de revoluția franceză impulsionată de noua concepție cultural-filosofică, iluminismul, fiind deschisă astfel calea modernizării și progresului, unei societăți ce părea greu de dislocat din conservatorismul universal, al cărui simbol, în plan politic, îl reprezentau imperiile multinaționale, habsburgic, otoman și țarist. Situate, cum spunea cronicarul Miron Costin, „în calea răutăților", Țările Române erau vizate de imperiile agresive și hrăpărețe pentru bogățiile lor, atât de Imperiul Otoman, invocând o suzeranitate istorică, dar și de cele habsburgic și țarist, ce țînteau acapararea unor părți din teritoriul românesc după alipirea Bucovinei (1775) și prin războiul ruso-turc, 1806-1812, care vor marca începutul decăderii Imperiului Otoman.

Manuc bei

În primul deceniu al secolului XIX în politica europeană se impune Franța postrevoluționară și reformatoare datorită lui Napoleon Bonaparte, adevărat geniu militar și personalitatea cu cea mai uimitoare carieră din istorie, devenit împărat, care prin victoriile obținute va obliga împărații Austriei și Rusiei la tratative privind nouă hartă și ordine în Europa. La întâlnirea celebră de la Tilsit, dintre cei doi împărați, Napoleon și Alexandru I, din vara anului 1807, provocată de înfrângerea Rusiei, Țările Române au intrat, pentru prima oară, în atenția concertului puterilor europene, imperiul țarist fiind obligat să evacueze cele două principate, ocupate la începutul războiului ruso-turc, măsură neaplicată de țar pe motivul că Franța nu și-a retras trupele din Prusia, astfel că luptele purtate pe teritoriul românesc vor continua, provocând imense distrugeri, concomitent cu negocieri secrete ce vor culmina cu pacea de la București, în urmă căreia Basarabia, teritoriul românesc dintre Prut și Nistru, a fost ruptă în mod samavolnic din trupul Moldovei și acaparată de Rusia țaristă, eveniment de la care anul viitor se vor împlini 210 ani, o realitate istorică ce preocupă, în mod justificat, conștiința românească.

În centrul Bucureștilor, mai precis în Piața Unirii, o clădire monumentală, cu cerdace, arcade și balcoane, inspirată de arhitectura tradițională românească, amintește de aceste evenimente ale începutului de secol XIX relative la istoria Principatelor, îndeosebi prin numele inconfundabil al primului proprietar. Rămas în istorie drept Hanul lui Manuc, este locul unde la 16 mai 1812 a fost semnat tratatul de pace dintre Rusia și Turcia, cu consecințele cele mai grave pentru Moldova, pe care Franța, aflată în pragul războiului cu imperiul țarist, nu l-a putut respinge.

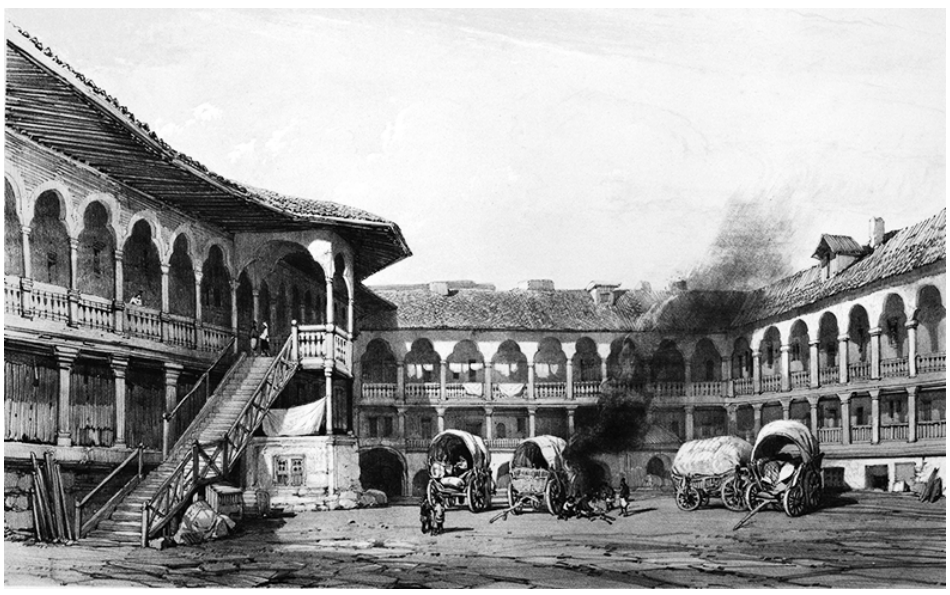
Rolul lui Manuc bei în timpul negocierilor de pace dintre cele două imperii a ieșit treptat la iveală, mai ales după aceste evenimente, astfel că o mai aplecată cunoaștere a acestui personaj, minor pentru istorie, apare interesantă și utilă în prezent și mai cu seamă, în viitor.

S-a născut în același an cu Napoleon, 1769, într-un sat din regiunea Ararat, Armenia, iar la vârsta de 12 ani a ajuns la Iași, în Moldova, unde a învățat limba română, apoi s-a însurat cu fiica unui armean bogat din Rusciuc (azi Ruse, Bulgaria). Datorită priceperii și abilităților negustorești reușește să acumuleze o avere imensă, devine vistiernic și sfetnic al guvernatorului turc pe care îl ajuta cu bani în lupta cu Pasvan-Oglu, pașa de Vidin, dar și pe Constantin Ipsilanti, domnitorul fanariot al Țării Românești, (1802-1806) de la care primește concesionarea salinelor, devenindu-i colaboratorul cel mai apropiat și primind o primă funcție politică, aceea de serdar, apoi paharnic.

În primii ani ai războiului ruso-turc averea lui Manuc bei, socotit cel mai mare negustor din Balcani, i-a permis o implicare, din culise, mai ales după ce rușii au ocupat București în decembrie 1806, negociind evitarea distrugerii capitalei Țării Românești și predarea cetății Giurgiu către ruși, de care începe să se apropie, evident prin tratative secrete, inclusiv prin sprijin financiar acordat aprovizionării armatei ruse, merite răsplătite cu Ordinul Sf. Vladimir, urmat de acordarea cetățeniei ruse de către țarul Alexandru I. La fel de bine l-a primit Manuc bei la hanul său din București pe noul comandant al armatei ruse la Dunăre, generalul Mihail Kutuzov, fost atașat al ambasadei ruse la Constantinopol, pentru care, abil diplomat, a organizat o vânătoare, fără a reuși să împiedice reluarea ostilităților, Kutuzov anunțând la sfârșitul lunii ianuarie1812 încetarea armistițiului dintre Rusia și Turcia. Tot Manuc Bei a fost acela care a transmis, din partea lui Kutuzov, condițiile minimale de pace către ministrul turc de externe, pentru ca, în final, după șase ani de război tratatul de pace să fie semnat în sala de recepție a hanului lui Manuc din București, prin care Basarabia, ținutul romanesc dintre Prut și Nistru era anexat imperiului țarist. Prin acest act samavolnic Turcia ceda, fără drept, Rusiei, circa 45.000 de kmp, cu 480.000 de locuitori, 17 orașe, 695 sate și 5 cetăți, între care Hotin, Orhei, Soroca, Tighina, plus partea sudică a Moldovei, numită Bugeac.

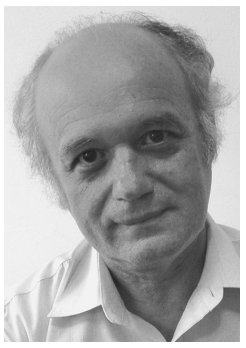
În Țara Românească domnitor a devenit Ion Caragea (1812-1818), căruia Manuc bei a încercat, cum îi era obiceiul, să-i câștige încrederea, întâmpinându-l la Turtucaia și obținând o nouă arendare a salinelor, după ce îl împrumutase pe domn cu o mare sumă de bani, fără chitanță, după care simțind că este în pericol fuge din București, stabilindu-se pentru scurt timp la Sibiu și Brașov, apoi la Chișinău, unde, după ce vânduse proprietățile din Țara Românească cumpărase moșia Hâncești din Lăpușna, plătind 300.000 lei aur.

Știind că la Viena se desfășoară congresul puterilor europene învingătoare în războiul cu Napoleon, Manuc Bei, supranumit „prințul armenilor", este primit în audiență de țarul Alexandru I, căruia îi prezintă proiectul său economic la Dunărea de Jos, reluat cu ocazia primirii la Curtea din Petrograd în anul următor (1816).

Michel Bouquet, Hanul lui Manuc (1841)

La Hâncești, unde a construit un conac impresionant, cu livadă și piscină, având ieșiri subterane și s-a stabilit cu familia, soția Mariam și cei șase copii, doi băieți și patru fete, Manuc bei a primit vizita generalului rus Benningsen și a suitei sale, în fața cărora, în timpul unor exerciții cu armăsari arabi a căzut din șa și a murit fulgerător în iunie 1817, la puțin timp după ce edificase, alături de hanul ce-i poartă numele și biserica din București care și azi amintesc de trecerea acestui personaj prin istoria și Capitala noastră.

Emil Păunescu

Istoria memorială în vremuri pandemice

Anul trecut, odată cu restricțiile care au oprit sau limitat accesul vizitatorilor în muzee, ca marea majoritate a celorlalte așezăminte culturale și Muzeul giurgiuvean s-a orientat către transmiterea mesajelor specifice în mediul on-line. Cele mai multe dintre expozițiile planificate au fost restructurate de așa manieră încât să poată fi mai ușor vizualizate pe site-ul instituției, ca suite de imagini documentare sau ca filmulețe pe diverse teme. Nu s-a renunțat cu totul la vernisaje, evocări și medalioane, dar au fost limitate participările la condițiile spațiilor disponibile, cu respectarea distanțărilor interpersonale și a altor cerințe impuse de evoluția pandemiei.

În materie de aniversarea ori comemorarea personalităților s-a dorit sublinierea ideii că ele nu au fost și nu trebuie uitate, precum și menținerea parteneriatelor și colaborărilor cu ceilalți deținători de patrimoniu cultural, în primul rând cu Biblioteca județeană „I. A. Bassarabescu" și Biroul județean al Arhivelor Naționale, dar și cu Episcopia Giurgiului, Centrul cultural „Ion Vinea", Colegiul Național „Ion Maiorescu" etc.

S-a căutat respectarea unor tradiții din activitatea secției de istorie memorială, precum aceea de reluare periodică a unor evocări importante din trecut sau cea de omagiere prioritară a academicienilor, dar nu au fost uitați nicidecum giurgiuvenii, fie că s-au numărat printre figurile cu reputație națională și internațională, fie că au fost modele în primul rând pentru comunitatea în care au trăit.

În primăvara lui 1995, Muzeul din Giurgiu a fost primul din țară care a celebrat în chip unitar centenarele nașterii lui Lucian Blaga, Ion Barbu și Ion Vinea. După un sfert de veac, a fost repetată aniversarea lor printr-o expoziție sintetică, intitulată „Triada marilor poeți", care a valorificat manuscrise, ediții rare și alte mărturii elocvente din colecțiile noastre.

La șapte ani de la decesul celui mai longeviv profesor giurgiuvean, muzeografii au evocat viața și activitatea sa în cadrul expoziției „In memoriam Ion Mateescu (1908-2013)", cu ajutorul unor documente și obiecte donate de el în timpul vieții, dar și cu cel al donației postume a fiicei sale (piese expuse în premieră).

O atenție aparte a fost consacrată personalității celui mai de seamă filantrop giurgiuvean, juristul și omul politic Nicolae Bălănescu, comemorat la 75 de ani de la săvârșirea sa din viață printr-o expoziție la Muzeu și prin ceremonii religioase la Catedrala Episcopală și la locul său de veci din Cimitirul „Smârda". La scurtă vreme a fost aniversată și ctitoria sa de la Ateneu, la opt decenii de la inaugurare. Anul acesta, printr-o microexpoziție inedită, a fost dezvăluită publicului o altă fațetă a lui Bălănescu, cea de director al unor publicații periodice (săptămânalele „Presa liberă", „Presa" și „Lupta nouă", apărute neregulat la Giurgiu, în perioada 1893-1913).

Situația provocată de pandemie în mediul școlar a împiedicat Muzeul să reia patronajul concursului literar pentru copii „Petre Ghelmez", după cum proiectata comemorare a celor 20 de ani de la intrarea în eternitate a poetului de la Gogoșari a fost amânată pentru această toamnă, cu speranța că revenirea treptată spre normalitate va permite o participare mai numeroasă la eveniment.

Alte câteva acțiuni ale secției de istorie memorială din ultima vreme sunt prezentate în articolul alăturat de muzeograful Gelu Brîncoveanu, principalul lor realizator.

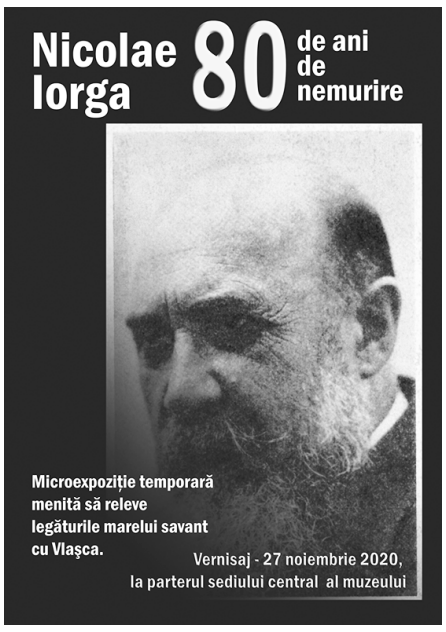
Omagiați la Giurgiu

Gelu BRÎNCOVEANU

In memoriam Nicolae Iorga

La 27 noiembrie 2020, Muzeul județean „Teohari Antonescu" a readus în atenție personalitatea savantului Nicolae Iorga (1871-1940), membru titular al Academiei Române (ales în anul 1910), la opt decenii de la moartea sa dramatică, prin vernisarea unei microexpoziții tematice cu valoare memorială. Etalarea a cuprins bunuri culturale de epocă, dar și lucrări istoriografice, referitoare la legăturile pe care istoricul le-a avut cu orașul Giurgiu și județul Vlașca. Dintre piesele originale prezentate au atras atenția cele care provin din fondurile documentare ale vlăscenilor Nicolae Cartojan (1883-1944) și Victor Brătulescu (1899-1976). Pe primul dintre ei Iorga l-a avut student și colaborator în tinerețe, apoi coleg la Universitate și Academie, cei doi păstrând relații cordiale toată viața. În plan profesional Nicolae Iorga a avut o colaborare de lungă durată, la Comisia Monumentelor Istorice din România, cu Victor Brătulescu, istoric născut în comuna Podu Doamnei (azi Clejani), județul Vlașca.

Personalitate marcantă a vieții culturale și politice din România timpului său, orator desăvârșit, Nicolae Iorga a

Afișul expoziției "In memoriam Nicolae Iorga"

susținut conferințe apreciate și de la tribuna Ateneului din Giurgiu. Unele dintre acestea au fost prezentate la invitația avocatului Nicolae Bălănescu (1866-1945), președintele filialei respective, erudit care s-a bucurat de prețuirea savantului, exprimată în scris prin intermediul unora dintre publicațiile periodice pe care Iorga le-a condus.

Astfel, printre ultimele scrieri ale publicistului Nicolae Iorga, referitoare la viața culturală din provincie, se află și articolul prin care aduce în atenție inaugurarea sediului propriu al Ateneului Român „Nicolae Bălănescu" din Giurgiu (20 octombrie 1940), eveniment la care fusese invitat, dar la care, din cauza amenințării legionare, nu a putut să participe (N. Iorga, *O casă de cultură*, în „Cuget clar", 27 octombrie 1940).

Ioan Alexandru Bassarabescu, 150 de ani de la naștere

Împlinirea unui veac și jumătate de la nașterea lui I. A. Bassarabescu (1870-1952), membru corespondent al Academiei Române (ales în anul 1909), a fost omagiată la 17 decembrie 2020, în localitatea natală a scriitorului, prin vernisarea unei microexpoziții cu bunuri culturale de patrimoniu, aflate în colecțiile celor mai importante instituții de profil ale județului. Desfășurat în sala de lectură a Bibliotecii care îi poartă numele, evenimentul a fost marcat fără public, exclusiv în prezența organizatorilor.

Realizată la inițiativa Muzeului județean „Teohari Antonescu", etalarea a cuprins documente originale, de epocă și contemporane, referitoare la personalitatea sărbătorită. Dintre exponatele prezentate a atras atenția în mod deosebit certificatul de naștere al lui I. A. Bassarabescu, piesă documentară unicat, provenită din colecțiile Biroului județean al Arhivelor Naționale Giurgiu. Alături de acesta, au fost selecționate câteva acte semnate de tatăl scriitorului, care a fost timp de trei decenii secretarul Primăriei orașului Giurgiu. Au mai fost expuse ediții antume și postume din creația marelui prozator, majoritatea provenind din patrimoniul Muzeului. Dintre cărți s-a evidențiat tomul „Lume de ieri", Ed. Cugetarea, București, 1943, în care scriitorul face referiri directe la orașul său natal, volum reeditat nu

Aspect de la expoziția "I.A. Bassarabescu, 150 de ani de la naștere"

demult în colecția „Biblioteca giurgiuveană".

Născut în orașul Giurgiu, unde a locuit până în anul 1877, când familia sa a decis mutarea la București (de teama bombardamentelor otomane din primăvara acelui an), I. A. Bassarabescu a păstrat la maturitate legătura cu orașul Giurgiu, îndeosebi în plan cultural. Amintim în acest sens participările scriitorului la activitatea Ateneului „Nicolae Bălănescu", unde a susținut conferințe și unde a fost sărbătorit după împlinirea vârstei de 60 de ani.

Ulterior anului 1990 personalitatea lui a revenit în actualitatea locală: în plan administrativ i-a fost atribuit numele unei străzi, dar și Bibliotecii județene Giurgiu, începând cu anul 1993; în plan editorial, Muzeul județean „Teohari Antonescu" a realizat o antologie (*I. A. Bassarabescu și orașul Giurgiu*, 2002), iar instituția care îl are drept patron spiritual a retipărit două dintre scrierile sale (*Lume de ieri* și *Moș Stan*, ambele după anul 2014).

Inventatorul Dinu-Ștefan Moraru, aniversat în orașul său natal

Printre personalitățile marcante ale vieții științifice românești și internaționale din secolul al XX-lea, născute la Giurgiu, mai puțin cunoscute în România decât în Occident, se numără inginerul Dinu-Ștefan T. Moraru

Aspect de la expoziția aniversară dedicată inventatorului Dinu-Ștefan Moraru

(1931-2003), cercetător care s-a bucurat de aprecierea unor nume ilustre din știința mondială, între care îi amintim cu probabilitate pe Albert Einstein și cu certitudine pe Henri Coandă. Împlinirea a nouă decenii de la nașterea savantului, cunoscut drept descoperitor al „efectului Moraru", a fost aniversată de Muzeul județean „Teohari Antonescu" prin alcătuirea unei microexpoziții de piese originale din patrimoniul științific al instituției și prin crearea unui film documentar. Realizat în baza informațiilor oferite de specialiști ai secției de istorie memorială, formatul audio-video respectiv prezintă imagini inedite ale unor bunuri culturale cu valoare de „unicat". Vizionarea filmului a fost urmată de audiția unei înregistrări a vocii lui Dinu Moraru, pusă la dispoziție de muzeograful Mircea Alexa, din colecția sa personală. Desfășurat în condițiile impuse de pandemie, evenimentul a reunit un public restrâns, dar și oficialități locale și județene de prim rang.

Etalarea intitulată „90 de ani de la nașterea unui savant giurgiuvean", vernisată în 20 ianuarie 2021, la sediul Muzeului de lângă Parcul Alei, a cuprins tipărituri, fotografii, dosare de restaurare a unor monumente istorice din Italia și Elveția, schițe și fișe tehnice de lucru, realizate în urmă cu aproape patru decenii. Între artefactele inedite cu valoare patrimonială deosebită, a atras atenția o schiță pentru rezolvarea unor probleme practice pe șantierele de restaurare a monumentelor istorice, intitulată *Soluția 6,* document întocmit și semnat de inginerul Moraru. Desenul respectiv face parte, alături de majoritatea exponatelor, din donația oferită de cercetătorul sărbătorit Muzeului din orașul său natal în anul 1999. La scurtă vreme de la gestul nobil al donației, pe neașteptate, Dinu-Ștefan Moraru a părăsit această lume. Atunci, în presa locală și regională au fost publicate aprecieri semnate de muzeografii Mircea Alexa și Emil Păunescu (a se vedea spre exemplu articolele lor apărute în „Sud", în primăvara anului 2003).

În încercarea de a schița personalitatea lui Dinu Moraru, readucem în atenție informații sintetice despre acesta, oferite în cadrul programului aniversar de către una dintre persoanele care l-au cunoscut, istoricul Emil Păunescu: „Provenit dintr-o familie importantă în intelectualitatea din Giurgiu, Dinu Moraru îl are în ascendența sa pe academicianul Dimitrie Grecescu, cel mai de seamă botanist român. Elev la Liceul «Ion Maiorescu» din reședința județului Vlașca, Moraru a fost șeful promoției 1949 a acelei școli, cu media maximă. Doctor în fizico-matematici la Genova (Italia) și în științe tehnice (construcții civile) la Cluj-Napoca, el a fost propus de către Henri Coandă la obținerea Premiului Nobel, pentru descoperirea numită efectul Moraru. A desfășurat o carieră îndelungată pentru protecția monumentelor istorice, la Institutul de cercetări pentru construcții din București. A fost expert UNESCO pentru salvarea Veneției, a brevetat 185 de invenții, a scris mai multe cărți. Dincolo de controversele vieții lui, a lăsat o operă în urma sa. A fost donator al muzeului nostru și cetățean de onoare al municipiului Giurgiu".

Unul dintre puținele locuri cu valoare memorială care amintesc astăzi în Giurgiu de Dinu Moraru este terenul pe care a fost cândva casa natală a savantului. Situat pe strada denumită odinioară „Alexandru Lahovari", vizavi de Biserica „Buna Vestire" și nu departe de Turnul Ceasornicului din centrul orașului, imobilul respectiv a fost demolat în anii '70, cu ocazia sistematizării impuse de regimul politic comunist, tot atunci fiind demolată și clădirea alăturată fostei proprietăți a familiei Moraru. Conform informațiilor oferite de Emil Păunescu, „imobilul învecinat casei natale a aparținut familiei lui Dumitru Daponte, alt mare inventator român născut la Giurgiu, cel care a brevetat cinematograful în relief". Astăzi, pe locul acelor construcții se află un parc public, delimitat de doi stejari seculari, aproape uitați de responsabilii în domeniu. Strada copilăriei celui aniversat se numește acum „Mircea cel Bătrân", iar întreaga zonă are o arhitectură diferită de aceea a epocii când viitorul inventator urma cursurile liceale.

La o scurtă plimbare de locul pe care s-a aflat cândva casa familiei Moraru, o instituție de învățământ păstrează încă arhitectura originală. Este vorba despre Colegiul Național „Ion Maiorescu", școală care purta atunci numai titulatura de „liceu". Viitorul savant a învățat acolo tainele fizicii de la celebrul profesor Savin Popescu și se pare că acela a fost punctul de pornire pe tărâmul unei științe care i-a adus apreciere internațională, în Europa, dar și în America. Despre aceasta însă, vom relata probabil cu altă ocazie.

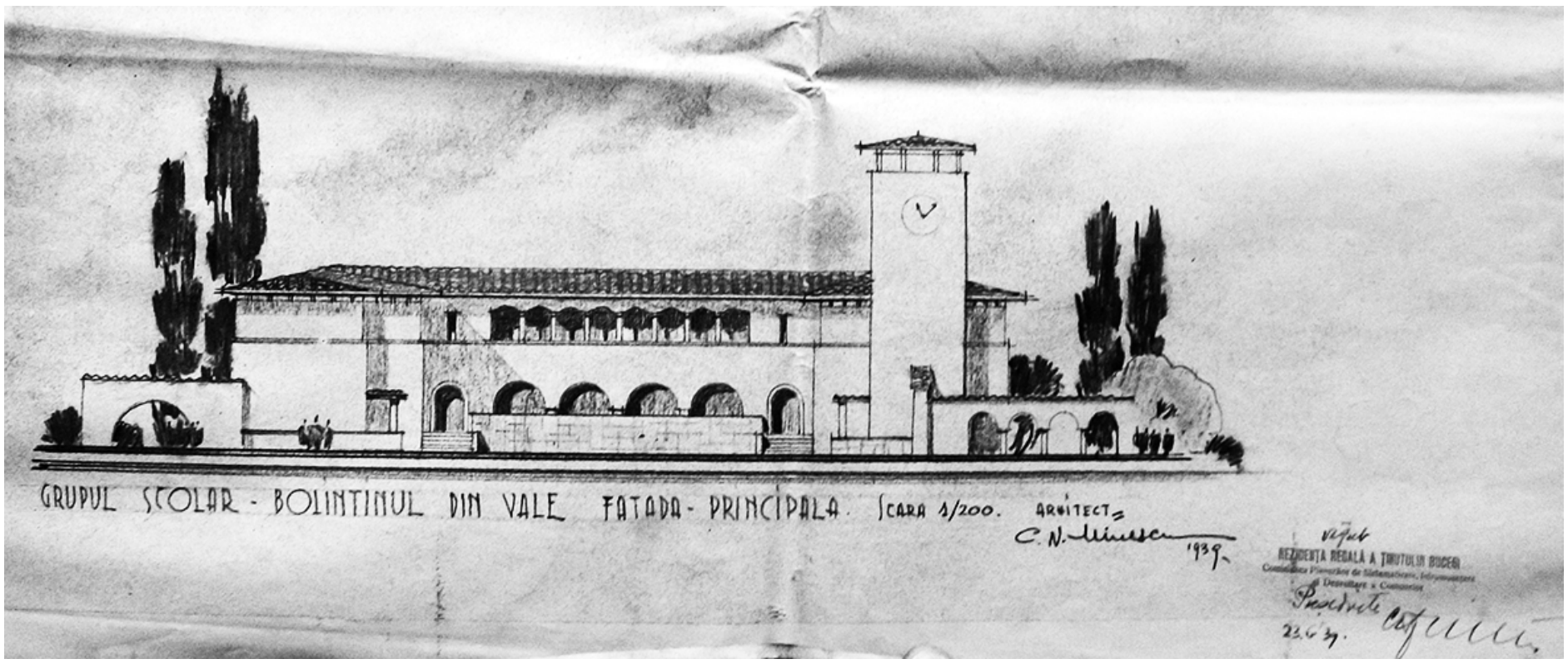
Doi mari arhitecți – Paul Smărăndescu și Constantin Minescu – și „avatarul" unui monument istoric

Laura NICOLAU
Vasile GRIGORESCU

În aceste zile vom avea privilegiul de a fi contemporanii unui eveniment de o importanță cu totul deosebită din domeniul protejării monumentelor istorice din țara noastră. Este vorba despre finalizarea lucrărilor de restaurare a „Școlii Vechi" din Bolintin Vale (jud. Giurgiu), clădire clasată monument istoric (cod LMI GR-II-m-B-14931), emblemă a patrimoniului construit românesc, vector identitar al comunității locale.

Clădirea cunoscută acum sub numele „Școala Veche" a fost construită în anul 1889 prin osârdia excepționalului ctitor Constantin Șt. Bolintineanu, după planurile renumitului arhitect John Elisee Berthet. Era o contrucție atipică, unică pentru peisajul rural al epocii. Dintre multele elemente ce-i confereau caracterul special amintim etajul și „zvonița" (ceasul și clopotul), cel din urmă element fiind „copiat" apoi de alți arhitecți pentru clădiri școlare din mediul urban (vezi Liceul „Gh. Lazăr" sau școala „I. H. Rădulescu" din București).

În legătură cu „Școala Veche" și istoria urbanismului vă vom oferi în aceste pagini câteva documente inedite menite să contribuie și ele la momentul de sărbătoare ce se pregătește

Fațada principală, BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 389/1939, f.5

patrimoniului cultural local și național.

„Povestea" din articolul de față începe odată cu instaurarea dictaturii regelui Carol al II-lea în România. Conform prevederilor Constituției carliste, promulgată în februarie 1938, în august același an era decretată reforma administrativă prin care teritoriul țării era organizat în zece ținuturi, conduse de câte un rezident regal. În cadrul fiecărui ținut era înființată „Comisiunea planurilor de sistematizare, înfrumusețare și desvoltare a comunelor", ale cărei obiective se deduc foarte bine din titulatură pentru a le mai detalia aici. Funcționarea Comisiunilor devenea efectivă odată cu publicarea în „Monitorul Oficial" (nr. 27 din 2 februarie 1939) a „Instrucțiunilor și normelor pentru întocmirea planurilor de sistematizare". În Comisiunea ținutului Bucegi, din care făcea parte comuna Bolintin Vale, erau numiți ca membri, pentru o perioadă de cinci ani: „V. Viespescu, ajutor de primar, delegat cu conducerea sectorului I Galben din municipiul București; Toma Socolescu, arhitect urbanist; I. A. Davidescu, arhitect urbanist; Cincinat Sfințescu, inginer urbanist; Aurel Ghisdăvescu, inginer urbanist; Gh. Balcăș, avocat; Giosan Haralambie, general aviator, delegatul ministerului aerului și marinei"[1]. Președinte al Comisiunii de sistematizare a ținutului Bucegi era numit inginerul Cincinat Sfințescu (1887-1955), cel care, pe bună dreptate, este considerat „părintele urbanismului românesc"[2].

Aproape concomitent cu acest moment, aflăm că: „Rezidența Ținutului Bucegi a emis o circulară, în Februarie a.c., cu Nr. 2424, pentru ca în fiecare an să se aleagă o comună rurală care să fie îngrijită deosebit și să servească ca model. Acestea să fie prevăzute cu clădiri publice făcute după planul special întocmit, cu apă potabilă și cu lumină electrică. Planul de sistematizare al acelei comune se va întocmi după directivele Comisiei de Sistematizare de la ținut."[3].

Primele proiecte urbanistice destinate comunelor rurale din ținutul Bucegi, întocmite între aprilie și octombrie 1939, erau cele pentru un „centru civic în comuna rurală Spătărei (Teleorman)", un „Grup administrativ și cultural din comuna rurală Budești (Ilfov)", un „grup școlar în comuna rurală Budești (Ilfov)", un „centru civic în comuna rurală Călugăreni (Vlașca)", un „centru civic în comuna rurală Ulmeni (Buzău)", dar și „Proectul unui centru civic și grup școlar în comuna rurală Bolintinul din Vale (Ilfov)"[4]. Acest din urmă „Proect", de altfel, ne interesează pe noi, ca și faptul că tocmai Bolintinul din Vale fusese aleasă a fi, conform circularei mai sus prezentate, pentru ținutul Bucegi, acea „comună rurală care să fie îngrijită deosebit și să servească ca model".

Facem aici o mică paranteză pentru a vă familiariza cumva cu Bolintinul epocii. Comuna era formată din satele Bolintinul din Vale, Crivina, Malu Spart și Suseni și însuma 8.460 de locuitori. Printre personalitățile culturale și administrative ale momentului figurau: Ștefan I. Teodorescu (primarul comunei), Marin Grigore (notarul comunei), Ioan Gh. Ceaușu (director școala de băieți), Maria Bădulescu (directoare școala de fete), Stana Male (directoare grădinița de copii), Eugeniu Dumitrescu (director gimnaziul industrial)[5]...

Sarcina întocmirii proiectului de sistematizare și înfrumusețare al comunei Bolintinul din Vale a fost asumată de chiar arhitectul șef al ținutului Bucegi, Constantin N. Minescu (1908-1966), un profesionist în domeniu, însă, din păcate, cu o activitate prea puțin cunoscută. Umbra așternută asupra carierei sale își are cauza în funcția pe care a îndeplinit-o după desființarea ținuturilor, când din anul 1941 a fost numit director al Direcției Construcții din Guvernământul Transnistriei, în care calitate, printre altele, s-a ocupat de planurile de reconstrucție a clădirilor avariate din orașul Odessa. După 23 august 1944 a fost reținut și anchetat, fiind supus unei persecuții continue care l-a împiedicat să-și valorifice deplin potențialul creativ.[6] Cea mai importantă operă a arhitectului Constantin N. Minescu rămâne clădirea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare" din Câmpulung Moldovenesc, inaugurată în anul 1956[7].

Astfel, în prima parte a anului 1939, arhitectul Constantin N. Minescu avea să proiecteze, în stil neoromânesc, ansamblul de clădiri pentru „Grupul Școlar Bolintinul din Vale". Cele două niveluri ale noii instituții urmau să adăpostească, în jurul unei curți interioare, 14 săli de clasă (opt la parter și șase la etaj), vestiare, bibliotecă, sală de festivități, spații muzeale, grupuri sanitare moderne, trei ateliere, sală de sport cu vestiare și dușuri, cantină școlară cu bucătărie proprie, farmacie etc. În curte urmau a se construi locuințe pentru cei doi directori.[8] Publicăm în aceste pagini planurile inedite ale parterului și etajului contrucției pentru a vă edifica în privința îndrăznețului proiect.

Prin urmare, după cum se poate constata, era un proiect grandios, la fel cum fusese, la timpul său, cel al „Școlii Vechi". Trebuie să spunem că dacă ar fi fost dus la bun sfârșit nu am mai fi vorbit azi despre restaurarea monumentului istoric „Școala Veche", pentru că „Grupul Școlar" urma să fie edificat chiar pe locul rămas liber după demolarea Școlii Vechi.

O altă remarcă ce merită a fi făcută este cea referitoare la turnul cu ceas figurat în proiect, element arhitectural ce asigura continuitatea cu „zvonița" Școlii Vechi.

Proiectul pentru Bolintin al arhitectului Minescu primea aprobarea Comisiunii Planurilor de Sistematizare, Înfrumusețare și Desvoltare a Comunelor Rurale din cadrul Rezidenței Regale a Ținutului Bucegi la 23 iunie 1939, prin semnătura președintelui ei, inginerul Cincinat Sfințescu.

Mai înainte de a se purcede la punerea în operă a proiectului, acesta trebuia să primească avizul Consiliului Tehnic Superior din Ministerul Lucrărilor Publice. În acest scop va întocmi un referat de evaluare a proiectului arhitectul Paul Smărăndescu (1881-1945), un profesionist ajuns la apogeul carierei, care cunoștea bine Bolintinul și zona înconjurătoare. Deținea o moșie în apropiere, la Uiești (azi sat în com. Bucșani, jud. Giurgiu), zestre a soției sale, Elisabeta (născută Rădulescu). Între 1936 și 1937, arh. Paul Smărăndescu va reface conacul moșiei, transformându-l într-o prețioasă bijuterie arhitectonică. În aceeași vreme restaura, după cele mai exigente norme în domeniu, biserica din Uiești[9], lucrare încheiată în 1937.

Reputatul arhitect avusese în trecut o multitudine de relații profesionale directe cu Bolintinul din Vale. De exemplu, în septembrie 1913, făcuse parte din comisia de recepție a localului administrației de plasă (pretură) din localitate[10]. Tot Paul Smărăndescu fusese cel care îl sfătuise pe Constantin Șt. Bolintineanu, la reparațiile de mare amploare ale Școlii Vechi din anii 1912-1913, „să păstreze vechea estetică a clădirii"[11], sfat urmat și căruia îi datorăm păstrarea arhitecturii originale a edificiului azi monument istoric.

Publicăm în continuare documentul inedit cuprinzând „expertiza pentru școala primară din Bolintinul din Vale" al arhitectului Paul Smărăndescu, care se păstrează la Biblioteca Națională a României, Colecții Speciale, Arhiva Istorică, Fond Saint Georges, dosar nr. 2828 (CCCLI/5), f. 209r-v, 210. Textul este scris cu creion negru, pe hârtie format 17x24 cm, față-verso.

„Exp[ertiză] școala primară Bolintinul din Vale
24 iul[ie] 1939
Referat
Către Cons[iliul] Tehn[ic] Sup[erior]

Școala primară din comuna Bolintinul din Vale – Ilfov – proect trimis de Ținutul Bucegi cu adresa înreg[istrată] la Cons[iliul] tehn[ic] sup[erior] No. 974 – 21 iulie 1939.

Această școală primară face parte din centrul civic al com[unei] Bolintinul din Vale, centru studiat în vederea planului de sistematizare ce se va întocmi.

Centrul este foarte bine întocmit, având grupate în jurul unei piețe dreptunghiulare Primăria, Biserica cu casa parohială, Școala cu casa învățătorului, Căminul cultural cu cooperativa, Jandarmii cu pompierii, Judecătoria cu pretura și, în fine, Dispensarul cu baia comunală.

În memoriu se spune că școala este contruită pentru 300 copii și cuprinde, în conf[ormitate] cu noua lege a învățământului primar, o grădiniță de copii și școala propriu zisă cu 4 clase de curs primar elementar și 3 clase de curs superior, plus ateliere, un muzeu, o sală de expoziții și festivități, o sală de gimnastică cu dușuri și o sală de desbrăcare, o bibliotecă, o cantină cu bucătărie, cămară etc., un cabinet medical, cancelaria și locuința directorului.

Școala este destinată numai pentru băeți, nu se vorbește nimic despre o școală de fete sau de un grup școlar, care poate ar fi trebuit prevăzut în acest centru civic.

(continuare în pag.29)

(urmare din pagina 28)

Proectul în general este foarte bine studiat, se vede preocupare de a face ceva foarte bine, pentru un «sat model», de a face ceva modern, higienic, perfect, chiar luxos pentru țara noastră. De aceia și costul este foarte ridicat: 9.300.000 lei, plus aducerea apei, evacuarea apelor uzate, plantații, împrejmuiri, mobilier, material didactic etc. etc.

Din această cauză și costul întreținerii anuale va fi foarte ridicat: servitori, încălzire, reparații etc.

Ideea de a lega toate pavilioanele între ele cu portice acoperite este foarte bună și de un aspect estetic incontestabil, dar este costisitoare și poate inutilă, deoarece copiii, cari vin de la mari distanțe până la școală, pot face chiar pe vreme rea cei câțiva pași cari sunt necesari pentru a trece de la un pavilion la altul.

Mă gândesc și [la] contrastul între școala aceasta modernă și luxoasă și locuințele unde trăiesc acești copii.

Am spus că proectul este foarte bine întocmit, totuși câteva mici observații sunt de notat:

1. Lipsește un mare „pian concert" unde copiii să poată sta în recreație pe vreme rea. El ar putea fi construit sub forma unui acoperiș pe stâlpi, complet deschis.

2. Cele două scări cari urcă la etaj sunt prea înguste, lărgimea lor trebue mărită la 4 m.

3. Lipsesc vestiare la clase – poate că sunt prevăzute cuiere pe coridorul claselor care este destul de lat – 3 m.

4. Sala de lucru manual la „grădiniță" este insuficient luminată; i se va adăuga o fereastră.

5. Atelierele și sălile de lucru manual ar fi poate mai bine așezate la parter decât la etaj.

6. Bucătăria cantinei este așezată în subsol, cred că ar trebui așezată la parter, împreună cu o cămară mare – la subsol să rămână o mare pivniță de zarzavaturi.

7. Nu sunt prevăzut coșuri decât la locuința directorului. Este probabil că a fost vorba de vreo încălzire centrală. Trebuesc prevăzute coșuri peste tot și indicat locul sobelor.

8. Dușurile de la etajul I și de la sala de gimnastică trebuesc grupate într-un singur punct și să li se dea o desvoltare mai mare. Punctul ar fi la sala de gimnastică.

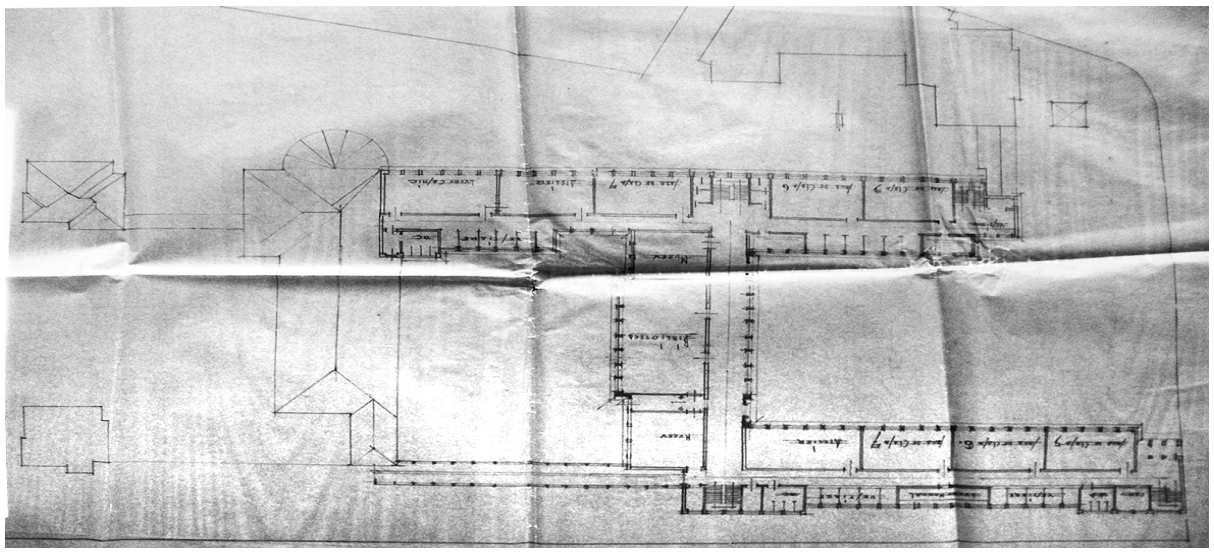
9. Sala de desbrăcare de la sala de gimnastică este cu mult prea mică; trebue mărită.

10. Cred că trebuesc prevăzute locuințe pentru 3-4 servitori, necesari pentru facerea curățeniei și încălzitul iarna.

11. Trebue prevăzut un depozit pentru lemne de foc.

12. Fereastra de la biuroul din locuința Directorului este așezată exact în fața closetelor; trebue mutată pe latura sud.

13. La locuința directorului terasa este orientată în plin sud, deci va avea soare toată ziua. Cred că ar trebui așezată cu fața la nord spre a putea fi utilizată vara toată ziua la luarea meselor și la lucru.

Planul etajului Grupului Școlar, BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 389/1939, f.2

14. Jghiaburile și burlanele sunt inestetice și inutile la țară. Se vor pune jghiaburi numai în dreptul intrărilor.

15. Rizalitul[12] care marchează intrarea principală are streașina puțin mai sus decât cea normală; cred că ar trebui puse la același nivel.

(ss) Arh. Paul Smărăndescu
24 Iulie 1939."

Se cuvin a se face o serie de considerații pe marginea documentului întocmit de arhitectul Paul Smărăndescu.

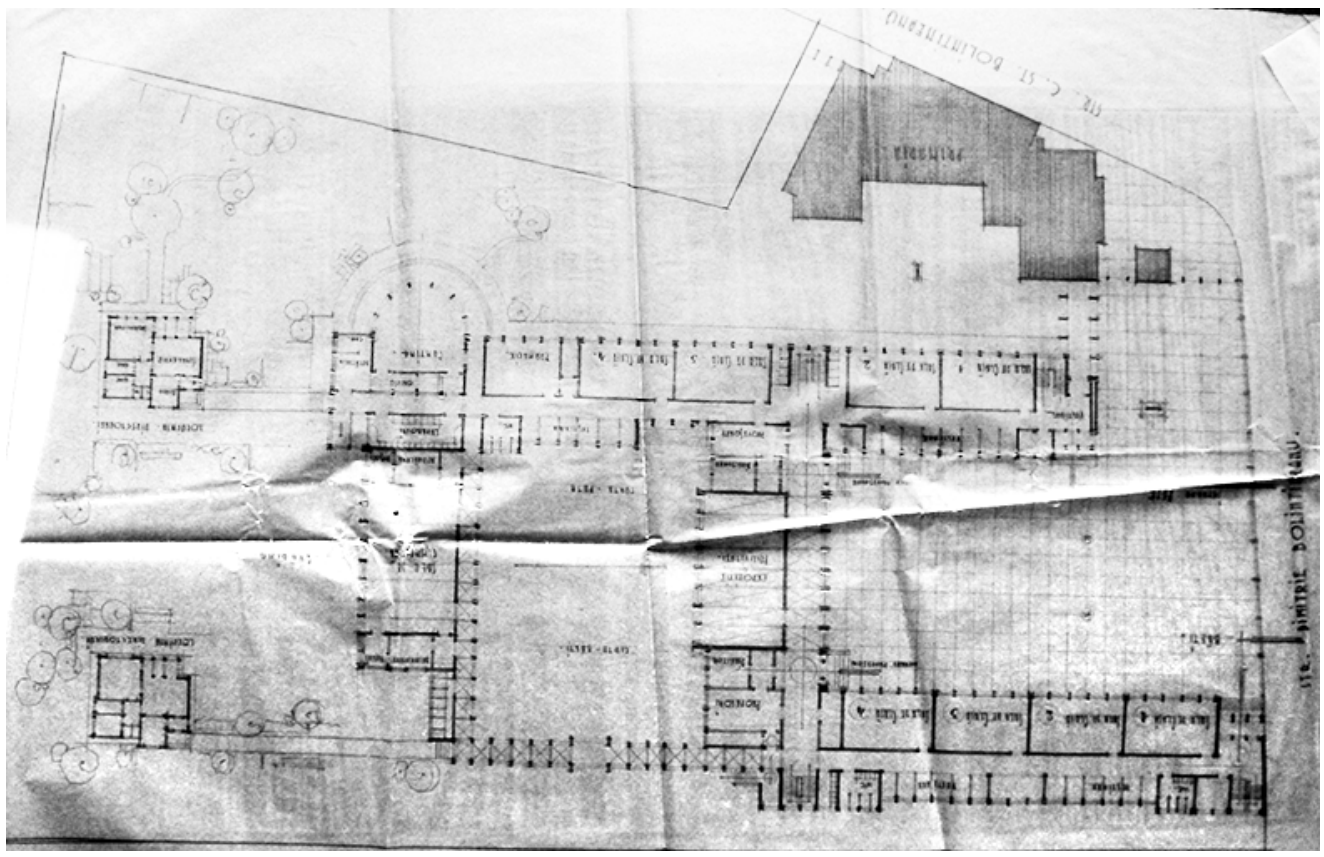
Observăm că Paul Smărăndescu analizase un memoriu referitor la proiect și că nu avusese la îndemână planurile complete ale ansamblului. Astfel ar fi realizat că era vorba despre un „grup școlar" și nu doar de o „școală de băieți".

Costul de execuție, estimat la 9.300.000 de lei, era cu adevărat impresionant. Spre comparație, bugetul anual al comunei Bolintinul din Vale pe anul fiscal 1937-1938 fusese de 534.212 lei[13], fiind cel mai mare dintre comunele rurale din județul Ilfov.

De asemenea, se face simțită diferența de generații și de concepții între arhitecții Paul Smărăndescu și Constantin N. Minescu. Astfel, dacă arh. Minescu „lega toate pavilioanele între ele cu portice acoperite", deși o alegere „de un aspect estetic incontestabil", mai vârstnicul Smărăndescu o considera „costisitoare și poate inutilă", deoarece copiii țăranilor erau obișnuiți să meargă prin ploaie și zloată. Tot așa, autorul proiectului, atâta vreme cât sala de sport era prevăzută cu dușuri, considera firească prezența instalației de încălzire centrală în tot ansamblul. Arh. Paul Smărăndescu, în opoziție, cerea să se prevadă „coșuri peste tot și indicat locul sobelor". În aceeași logică anacronică susținea că „Jghiaburile și burlanele sunt inestetice și inutile la țară".

Din păcate, nu a mai fost necesară „netezirea" acestor asperități și negocierea unei soluții arhitecturale optime pentru „Grupul Școlar Bolintin Vale". Al Doilea Război Mondial începea în chiar toiul acestor discuții, România fiind lovită din plin, mai întâi prin dureroase amputări teritoriale, apoi prin intrarea în focul bătăliilor. Prioritățile națiunii s-au schimbat radical, „sistematizarea, înfrumusețarea și desvoltarea comunelor" trecând în planul secund al preocupărilor. În septembrie 1940 ținuturile erau desființate, revenindu-se la vechea organizare ce avea la bază județul ca unitate administrativ-teritorială. Peste planurile ambițioase întocmite de autoritățile ținutale se va așterne cu încetul praful uitării.

„Grupul Școlar Bolintinul din Vale" proiectat de arhitectul Constantin N. Minescu reprezenta un proiect educațional complet, pe care generațiile care s-au succedat până azi nu au fost capabile să-l imite nici măcar în punctele esențiale. Din acest punct de vedere, opera și concepțiile arh. Minescu aparțineau secolului XXI, iar cei care i-au urmat au fost și sunt niște anacronici care pozează în reformiști ai educației. La Bolintin sau aiurea...

Planul parterului Grupului Școlar, BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 389/1939, f 1.

---

[1] Cincinat Sfințescu, *Activitatea administrativă urbanistică din țară*, în „Urbanismul", anul XVI (VIII), nr. 1-3, ianuarie-martie 1939, p. 68.
[2] *Cincinat Sfințescu – începuturile urbanismului românesc*, coord. Andreea D. Udrea, Irina Calotă, Ilinca Constantinescu, Toader Popescu, București, Editura Universitară „Ion Mincu", 2015, p. 10.
[3] Cincinat Sfințescu, *Activitatea urbanistică la ținuturi*, în „Urbanismul", anul XVI (VIII), nr. 4-6, aprilie-iunie 1939, p. 105.
[4] Idem, *Urbanismul la ținuturi*, în „Urbanismul", anul XVI (VIII), nr. 7-9, iulie-septembrie 1939, p. 208-209.
[5] Biroul Județean al Arhivelor Naționale Ilfov (BJAN Ilfov), Fond Prefectura Județului Ilfov, 590/1939, f. 3-5.
[6] Arhiva CNSAS păstrează în Inventarul Fond Penal, cota 76689, două volume cu documente referitoare la ancheta la care a fost supus între 1944 și 1946 arhitectul Constantin Minescu, „de 38 de ani în anul 1945, locuind în București". Ancheta s-a finalizat prin Ordonanța de clasare nr. 287/14.06.1946 a Tribunalului Poporului. În același fond se păstrează patru fotografii ale clădirilor din Odessa reconstruite de Guvernământul Transnistriei și al căror arhitect a fost Constantin Minescu.
[7] Vlad Mitric-Ciupe, *Arhitecții români și detenția politică, 1944-1964. Între destin concentraționar și vocație profesională, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2013, p. 43-46.*
[8] Vasile Grigorescu, *Cândva, la anul '39*, în „Sud", nr. 182-183, mai-iunie 2016, p. 17.
[9] Paul Smărăndescu, *Restaurarea bisericii din Ueşti-Vlașca*, în „Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1942", București, 1943, p. 95-98.
[10] Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – portretul unui ctitor*, Bolintin Vale, Editura Sud, 2020, p. 182.
[11] BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 133/1912, f. 52.
[12] Rezalitul este un element de zidărie care se detașează din linia fațadei unui edificiu sub forma unei ieșituri, fie în scopul întăririi rezistenței, fie din motiv decorativ, pentru a da o anumită structură planului clădirii, o anumită compoziție.
[13] BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 160/1937, f. 38.

Ștefan Crudu

Mersul târgului

4.04.2021: ***Imaculata primăvară***

Încă nu m-am dumirit pe deplin de venirea primăverii pe care o așteptăm cam de ceva vreme cu speranță. Natura imprevizibilă se mai joacă și ne amăgește. Alaltăieri soare (20 grade C), ieri vreme închisă (12 grade C) cu ploi intermitente dar neînsemnate cantitativ. Suficient cât să fiu derutat și să nu știu/pot să fac ceva prin grădină. Azi, deși nori groși alunecau pe cer dinspre răsărit, nu și-au descărcat dorita încărcătură umedă. Grâul deja anunță o recoltă bogată, fiind bine dezvoltat și înfrățit. Pentru el e bine dar pentru pomii care deja au înflorit orice scădere de temperatură devine periculoasă în aceste momente când are loc polenizarea. Corcodușii și caișii (unele soiuri/varietăți) sunt plini de flori albe, ca niște candelabre. Și în târg se observă începerea primăverii. Multe zarzavaturi au umplut tarabele. S-au vândut în totalitate salate, spanacul, ridichile roșii, ceapa și usturoiul verde (2-2,5 lei/leg.). Când am ajuns (ora 11:30) am cumpărat (mai ieftin) ce mai rămăsese, respectiv salată verde. Am mai găsit și răsaduri de tomate bine dezvoltate (1 leu/fir în alveole) pentru solar. Deși am rețineri față de temperaturile scăzute anunțate în următoarele zile, nu m-am putut abține și sper să nu se întâmple ca anul trecut când au înghețat pe 12 aprilie în solar. Chiar și așa lumea a cumpărat și alte răsaduri, la risc. Căutați au fost și puieții de pomi altoiți (15 lei/buc). Plantezi un pom și speri să mai trăiești ca să-i mănânci fructele. Eu încă mai am din pomii puși de bunicul patern care și-au dovedit valoarea, dar și vigoarea, rezistența în timp (peri și meri de cca o sută de ani). Pe ansamblu, târgul a fost foarte animat, iar vânzătorii mulțumiți că și-au epuizat marfa. Am cumpărat puieți de măr din soiul Williams roșu care-mi place mult, dar și din soiul Jonathan românești vechi. În general, fructele s-au mai scumpit (cele mai mari) pentru că stocurile depozitate s-au cam terminat (anul trecut producția autohtonă a fost relativ mică cantitativ dar și calitativ). Chiar cu oscilații, temperaturile cresc treptat, iar noi, cei norocoși c-am trecut de iarnă și Covid-19, ne vom bucura iarăși de reînvierea naturii. Din întâmplare, pe strada Poarta Luncii lângă „Godac" m-am întâlnit cu un fost vecin pe nume Emil. M-a salutat cu respect așa că m-am simțit nevoit să port un dialog de complezență pe care-l reproduc întocmai:

– Unde mai stai ?
– Tot acolo !
– Adică unde ?
– Pe strada aia !
– Da, dar care ?
– Aia, i-am uitat numele, între aia și aia !

M-am lămurit, Emil s-a tâmpit. Nu l-am mai întrebat ce face pentru că era inutil atât timp cât starea lui era jalnică: sprijinit în baston, târa piciorul drept și purta în spate un rucsăcel. Este paznic la o firmă. Ehei, cine era Emil acum vreo 20 de ani când s-a pripășit în Bolintin, pe str. Belșugului, unde a cumpărat un teren cu o casă veche. Zvârlugă, zicea că știe orice, dar în realitate era un peticar de doi bani. Slugă credincioasă consoartei care după ce l-a folosit să-și repare casa și s-o doteze cu tot confortul (apă, gaze, anexe moderne) l-a izgonit ca pe un câine. De atunci a început declinul său ireversibil. Cu chirie ici-colo, abandonat în uitare, câine credincios până atunci, câine de pripas acum. Noroc cu patronul care l-a tolerat în neputința sa și i-a dat o pâine. Era prea ascultător mofturilor consoartei brunete și bășoldine. Fiind vecini, într-o sâmbătă seara l-am văzut printre gardul de sârmă cum îi spăla picioarele într-un lighean de aluminiu. L-am admirat ! Nu știam (și nici el) cărei diavolițe îi înmuia coaja tălpii (care era de fapt talpa iadului). Ce cazne, bietul de el. Aștept (oare cât ?) finalul acestei povești. Tot ce-am spus până acum este real, văzut de mine, fără nicio exagerare. Uitasem însă să mai spun că aveau o capră și un țap. Coana E. (îmi jura unchiul Rusu că ar fi văzut) sugea direct lapte de la căpriță. Probabil din comoditate (sau obișnuință) că și țapul are țâță. Te pui cu dracul ce năzdrăvănii poate face ! Ptiu drace, că suntem în post și nu trebuie să păcătuiesc nici cu gândul.

P.S. Prin deducție am rezolvat dilema. Emil stă pe str. Tudor Vladimirescu. Unde sau la cine, n-are importanță.

18.04.2021: ***Timpul cheamă, vremea alungă***

Chiar dacă temperaturile sunt sub cele normale pentru această perioadă (mai ales diminețile, când aproape în fiecare zi au fost brume nedorite) s-a ajuns la a treia decadă a lunii aprilie, când deja trebuiau plantate răsadurile în solarii. În sere grădinarii încă încălzesc pentru a-și salva plantele sensibile. Deci, fie ce-o fi, trebuie să plantăm. De aceea târgul a fost asaltat de cumpărători. Mașinile personale erau parcate dincolo de Sabar. S-au vândut în totalitate răsadurile de roșii de orice calitate, chiar cele insuficient dezvoltate, dar celelalte mai puțin, că e riscant încă să plantezi direct în grădină. La fel și alte produse, cum ar fi puieții de pomi și arbuști (deja e târziu, pentru ei că au înmugurit vizibil). Verdețurile s-au epuizat în totalitate fiind de calitate extra. Cartofii cu 0,8 lei/kg reprezintă o hrană ieftină față de megamagazine. Pe scurt, o zi cu satisfacții pentru vânzători. Ploaia, anunțată de ieri seara, a început la ora 11:30 și i-a alungat pe toți. Azi am sosit cam târziu, doar pentru testarea momentului, fără să-mi propun ceva deosebit. Totuși, la preț de jumătate am cumpărat ultimele două târnuri (5 lei/buc, fără coadă). Le căutam de ceva timp, dar se pare că cei care se ocupau cu această îndeletnicire au abandonat atât meseria, cât și țara, că altceva ce ar fi putut face. Erau prea săraci și marfa prea ieftină și sezonieră, ori nu mai aveau materie primă (nuiele). În sfârșit, plouă când fac aceste însemnări și în zona târgului au rămas doar urmele: ambalaje și diverse resturi. Aștept cu interes ziua de mâine când se va deschide oficial piața nouă centrală. Vom vedea ce ne va aduce. Personal sunt sceptic. O tânără care vindea diverși arbuști fructiferi și/sau de ornament pentru curți m-a îmbiat cu stoloni de căpșuni la preț de 1 leu/buc. Mai luasem acum o lună cu 2 lei/buc și mi s-a părut tentant. Am întrebat-o ce soi este și mi-a răspuns: Albion. Dar ce înseamnă Albion nu a știut să-mi răspundă. Explicațiile ei, cum că ar fi un soi cu producție continuă până toamna, nu m-au convins pe deplin știind de ce poate fi în stare – uneori – „perfidul" Albion

Sacul cel mare, Didina și mila care nu mai vine...

și de multe ori vânzătorii incorecți ori necunoscători a ceea ce vând. După ce am ajuns acasă le-am și plantat ca să testez „prada" în vara aceasta. Apoi, în casă, am tastat pe TV și din întâmplare am nimerit canalul „Prima TV" unde era un program numit „Poezie și delicatesuri". Amfitrion era poetul Mircea Dinescu, plecat deci de la TVR-1 unde avea o rubrică asemănătoare, „Politică și delicatesuri". Interesat, am urmărit-o. Am constatat că e aceeași Mărie, cu altă pălărie. Duminica aceasta invitat a fost Cristi Borcea, celebrul macho cu mulți copii de la multele soții. Sigur, e viața lui cu multe pușcării – urmare a afacerilor oneroase cu care se lăuda în fața maestrului Dinescu, dovadă că nu-i dă mintea pe dinafară. Maestrul îi aprecia (! ?) calitățile de intelectual fin, de om care citește literatură „grea". Oare ? Având timp în închisori „a scris" chipurile multe cărți, iar acum spune că are alta în pregătire. Știm cum și de ce (nu și de cine) scriu unii acolo. Pentru eliberare condiționată. Dar după cum se exprima, ajungem să ne fie jenă să-l ascultăm și să-l mai și credem. Auzi exprimări: „paradisiu", „fântâna de Trevi" etc. Și asta după ce dialogul a fost editat de realizatori. Iată ce emisiuni educative „halim" duminica (după târg) de la formatorii de opinii. Să mă mai mir că și alții vând marfă de proastă calitate ? Hai liberare !

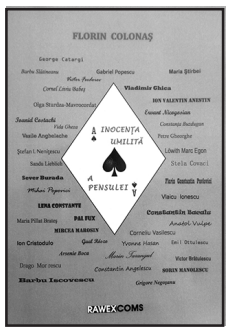
25.04.2021: ***După aspre vijelii/Vin Floriile cu soare/ Și soarele cu Florii.***

Am ales titlul cu versurile auzite de la Moșu Tecuceanu, bătrân cu mintea limpede și iubitor de limba română, acum la peste 96 de ani. Le știe de la școală. Simple, dar pline de optimism și dorință de viață, perfect îngemănate cu starea vremii. Natura se exprimă prin ce are ea mai frumos: florile. Abia acum simțim cu adevărat primăvara, cea dătătoare de speranță și bucurie. Chiar dacă la prima oră era o ceață destul de consistentă, în final soarele a învins și ziua s-a dovedit minunată. Și, ca de obicei de Florii, înainte de Paște, când târgul nu se ține fiind mare sărbătoare creștină, oamenii asaltează de la prima oră tarabele (! ?) cu oferta bogată a momentului. Cele mai căutate au fost răsadurile de orice fel sau calitate căci peste două săptămâni va fi cam târziu pentru plantare în solarii. Și oricum ar fi vremea în viitorul apropiat, riscul este destul de mic. Deci aglomerație mare în zona răsadurilor unde se cumpăra de unii chiar suta de fire de tomate în special. M-am conformat și eu și am cheltuit peste un milion de lei (vechi) ca să completez grădina personală. Cam mult dar de acum văd roșiile atârnând de araci, gata de cules. În teorie, căci în practică mai trebuie și îngrijite și mai ales tratate corespunzător (altă cheltuială). Ne înhămăm la o muncă migăloasă cu speranțe prea multe. Destui au cumpărat zarzavaturi și legume proaspete de sezon la prețuri cam mari (2-3 lei/legătură cele mai multe). La răsaduri, prețul maxim 1 leu pe firul bine dezvoltat de tomate, iar castraveții și dovleceii 2 lei/fir în ghivece. O bună afacere pentru producători. Mărarii nu au fost mulțumiți de vânzare, dar nici marfa nu era atrăgătoare (mere mici și pătate). Nici cartofii n-au avut căutare, deși prețul a scăzut la 0,6 lei/kg și erau de calitate. Având în față o săptămână de post, firesc era să se vândă. Dar ei nu sunt perisabili și mai este până la recoltarea celor ce abia au răsărit (iar la mulți au fost afectați de bruma groasă de acum 10 zile). Nici arpagicul nu a mai fost solicitat (8 lei/kg). Prea mulți au renunțat să mai planteze. Iar la magazinele Agroland oferta era de necrezut: 10 lei pentru 3 kg și unul gratis. Și erau cantități mari, ce așteptau zadarnic clienți. Păcat și dezamăgitor pentru mine care am plantat 7 kg ! Să fie, cum zic eu. În fine, azi nu au mai fost prezenți nici cei cu puieți de pomi și arbuști fructiferi sau de ornament deoarece le-a trecut timpul optim al plantării. Destui au cumpărat mături sau târnuri, încă necesare pentru curățenia în curți. Din păcate se practică încă predarea la spoitori a resturilor vegetale diverse pe care le aruncă efectiv pe câmp, poluând masiv și nepermis. Dar nimeni nu vede, iar oamenii, sursa deșeurilor, uită de bunul simț al țăranului care am fost până nu demult cu toții. Ceva încă nu funcționează la nivelul autorităților locale (respectiv decidenții și serviciile existente) care sigur știu, dar se comportă ca niște indiferenți, plătiți însă pentru a asigura curățenia orașului. S-ar impune existența unui dispozitiv de tocat ramurile lemnoase, deloc scump, dar folositor: creează un viitor compost profitabil. De-aș fi Harap Albastru ca cerul curat aș împrumuta biciul Sfântului Ilie, singurul ce poate îndrepta metehnele pământenilor care-și taie crăcile de sub picioare, poluând în neștire și creând noxe periculoase pentru viață. Mintea cea din urmă ? Un deziderat tot mai îndepărtat. *Vivat primavera*, bolintineni care încă vă mai iubiți locul de baștină ! Și nu uitați că acum aveți și o piață centrală zilnică, încăpătoare, curată și autorizată. Nu o evitați. E doar la câțiva pași. Apropo. O știre importantă străbate eterul ! Un grup de cercetători de la Harvard (unde sunt destui români) a constatat cauza curului mare la mulți trăitori de pe meleagurile noastre: lipsa de mișcare, delăsarea și indiferența, pe românește puturoșenia. Eu unul îi cred cu convingere.

16.05.2021: ***Furia libertății impuse.***

De câteva zile tot așteptăm ploile lui mai. Toate plantele așteaptă apa binecuvântată care – la noi și în toată Câmpia Română – este absolut necesară acum. Ceva nori se adună, se învârt amăgitor și apoi dispar fără să-și facă datoria. Pe neașteptate ne-am trezit cu mai multe libertăți decât speram la începutul săptămânii când se prelungise starea de alertă. De ieri s-au relaxat unele restricții de pandemie, respectiv nepurtarea măștii în spații deschise, circulația și pe timp de noapte și redeschiderea parțială a barurilor și restaurantelor, dar și altele legate de petreceri. Drept urmare, aseară mașinile personale au umplut centrul localității, fiind parcate evident pe trotuare parcă în mod sfidător. S-a sărbătorit acest moment și ziua cu grătare în curți și muzică dată la maxim. De acum ține-te aglomerație și evident creșterea numărului de accidente de circulație. În zona târgului greu de trecut. Șirul de mașini parcate a ajuns dincolo de pod până la ciobănițe. De acum, cu motorizarea generalizată, așa ne vom chinui pentru că situația parcării nu se mai poate rezolva. Am mai spus că s-a ratat realizarea unei parcări satisfăcătoare vizavi de târg necumpărându-se terenul fostului S.M.A. Cine a greșit să fie de rău pomenit în veci. Deci, puhoi uman la răsaduri, parcă mai mulți ca acum o săptămână. Totuși, prețuri încă mari per fir (un leu în general), deși multe plante erau nedezvoltate suficient pentru prindere sigură de pământ. Vânzătorii, toți foarte mulțumiți, și-au epuizat marfa. Acesta-i târgul: cerere și ofertă cu sezoane de vârf, ca acum. Așteptăm trufandalele (cartofi noi, tomate timpurii, căpșuni românești, varză nouă). Cei care ne spun că au marfă românească mint prea grosier. Cine vede și știe vă avertizează să luați aminte la ce cumpărați. Pentru mine, surpriza zilei a fost reîntâlnirea cu Didina aflată pe marginea drumului în mijlocul târgului. Dialogul cu ea a fost următorul: „Cum ai ieșit din iarnă Didi ? / Rău, foarte rău. Sunt bolnavă, merg greu, obosesc. Am tensiune, diabet, „inimă cardiacă". Iau medicamente, vai de mine". Dându-i 5 lei spre a fi mulțumită (că e pretențioasă, știu prea bine ce cuvinte grele aruncă „gherțoilor !" care nu o omenesc). La 2 lei ești zgârcit, dar la 5 lei, bogdaproste ! L-a pomenit pe vărul Marian pe care-l știe și care-i dă câte 10 lei. („Ce om bun !"). Credea că-mi este fiu. A rămas singurul personaj pitoresc specific târgului. Fiindcă nu mai are putere să care, cere doar bani, iar sacul cel mare pe care-l umplea cu diverse pomeni în natură date de vânzători (nu negustori) îl folosește doar ca să nu stea direct pe ciment (asfalt). Apusul ei e aproape, târgul merge înainte. Născută în 1956, analfabetă (dar știe să numere), măritată, atipic de târziu pentru etnie, la 19 ani, cu trei fete (fără noroc, zice ea), are doar un ajutor social de 600 de lei cu care nu se descurcă. În plus, mi-a spus că nu are nici loc de veci, dar i-a promis preotul că n-o s-o lase pe afară. Frumoasă mângâiere, nu-i așa ? ! Pentru că am miluit-o bine mi-a dat voie s-o fotografiez. Cu un gest de cochetărie (!) și-a încheiat nasturii de la bluză după care am imortalizat-o cum o vedeți în pagină. În final am întrebat-o de câinele ei credincios, Ochiosu, și mi-a spus că a plecat în centru. Câine deștept, fiindu-i foame, s-a dus la ghereta cu mici de pe str. Republicii unde Didina l-a obișnuit și găsește o bucată de pâine când Didi cere și ea câte un mic de la mușteriii ocazionali. Căci târgul este doar duminica, iar foamea este în fiecare zi și știe că acolo-i un vad bun. Morala: viața-i frumoasă pentru fiecare, mai ales primăvara. Iar cel care cere, nu piere. Zisu-v-am această poveste ca un îndemn de a fi mereu buni samariteni.

Biblioteca SUD-ului

Florin Colonaș, ***Inocența umilită a pensulei***, București, Editura RawexComs, 2021. *Inițial am încercat să colaborez cu un tânăr istoric de artă la alcătuirea acestui „aide-memoire”. Mă gândeam că amplificând subiectul, el ar fi putut să dezvolte un masterat, eventual un doctorat. Subiectul nu a găsit audiență. Am apelat apoi la doi experimentați colecționari de artă. Am fost privit cu oarecare compasiune. Până la urmă am izbutit singur, gândindu-mă că alții vor face completările necesare pe parcursul timpului și poate cineva se va hotărî să amplifice subiectul.*

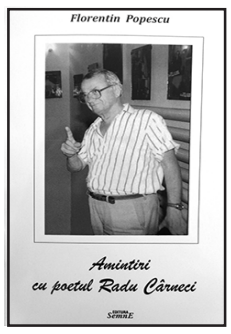
Călin Stănculescu, ***Cronici***, București, Editura RawexComs, 2020. *„Cartea de față este jurnalul de bord al unui spectator de cursă lungă. Un spectator calificat la locul de muncă. Un neobosit al sălilor de cinema, navigator încercat în arhipelagul filmului, care dezvăluie cititorului mirajul marelui ecran, oferindu-se pe sine drept cobai: mii de ore petrecute în întunericul luminos al sălilor de cinema, mii de filme văzute, mii de pagini – citite și scrise – despre cea de-a șaptea artă...”* (Ioan Pavel Azap)

Vasile Răvescu, ***Întâmplări de-o clipă, amintiri de-o viață***, București, Editura RawexComs, 2020. *Din luna octombrie a acelui an 1966 devenisem corespondentul ziarului „Scânteia tineretului” pentru regiunea Pitești. M-am prezentat singur la post și m-am apucat de muncă, preocupat să-mi asigur un birou și, evident, o locuință. Dar greul trecuse, sau, mai bine zis, începuse altul. Asta conta mai puțin acum, când eram ziarist cu acte în regulă, datorită lui Fănuș Neagu. Așa îmi place să cred și spun celor interesați de soarta mea, că pe mine, Fănuș Neagu m-a angajat la ziar.*

Corneliu Vasile, ***Treci pe cărări***, Buzău, Editura Editgraph, 2020. *N-ar fi nimic: s-au pierdut/ acolo câteva torpile pe plajă/ ori într-un accident aviatic/ cutia neagră indiscretă/ a fost urgent recuperată/ de necunoscuți în uniformă./ N-ar fi nimic/ că s-a pierdut în abisuri/ (ce contează zece sau o sută de oameni)/ un oarecare submarin nuclear./ Fără de importanță/ numărul de grădini înflorite/ numărul de monumente arhitectonice/ numărul de păduri nepoluate/ numărul de oameni/ mai ales numărul de oameni/ în cazul care...*

Florentin Popescu, ***Amintiri cu poetul Radu Cârneci***, București, Editura Semne, 2021. *Pe lungul drum al amintirii sunt nenumărate răspântii și locuri în care prezența lui Radu Cârneci a fost și este încă atât de evidentă încât un sumum de momente, secvențe, clipe este atât de vast încât nu poate cuprinde în totalitate personalitatea omului și creatorului despre care, din păcate, vorbesc astăzi la timpul trecut... Creația poetică, la fel ca și traducerile lui Radu Cârneci și-au meritat/își merită un loc important în literatura și cultura contemporană, iar istoricii literari ai viitorului nu numai că nu vor putea trece peste ele, ci, dimpotrivă, se vor simți chemați să le pună și mai limpede în evidență virtuțile, valoarea și originalitatea.*

Dan Florică, ***Cugetări de fiecare zi***, București, Editura Betta, 2020. *„Parcurgând noua apariție editorială a d-lui Dan Florică am fost, mărturisesc, pus într-o oarecare încurcătură, neștiind cărui gen să arondez versurile de aici. Ele sunt deopotrivă cugetări și reflecții, dar și rezultat al unor experiențe de viață, experiențe care, prin extrapolare, devin de uz și de folos mai larg, pentru toate categoriile de cititori. Ideea personală, îndrăzneață și întrucâtva stranie de a alcătui un dicționar poetic care să fi fost, mărturisesc, o interpretare personală, termeni, noțiuni, stări sufletești, concepte filosofice, ca și cuvinte de uz comun, mi se pare a fi cu totul remarcabilă.”* (Florentin Popescu)

Caliopi Alina Dinu, ***Parfum floral: monografie floral în versuri – monographie florale en vers***, Iași, Editura Stef, 2020. *Ca un mac mai gălbior/ Călțunaș, zis în popor,/ Cu flori mari, frunze rotunde,/ Printre tufe se ascunde*.

Victor Pencu, ***Elegii de taină***, București, Editura Arefeana, 2021. *„Volumul de față, împărțit în două capitole (Elegii stelare cu 87 de poeme, respectiv Elegii de taină cu 10 poeme) care se cheamă reciproc și se completează ca într-un dans al resemnării, dar și al mulțumirii, pare a fi dedicat unei existențe care a gustat din toate tristețile și bucuriile oferite de acest Gâștești, spațiu al încercărilor țesute cu lacrimi și regret, dar și al bucuriei renașterii continue a lumii și a sinelui.”* (Gabriel Dragnea)

Reviste primite la redacție

Actualitatea literară, anul XI; nr. 109, martie-aprilie 2021, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XI, nr. 5 (116), mai 2021. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Caligraf, anul XXI, nr. 226, martie 2021; nr. 227, aprilie 2021, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXIV, nr. 3 (269), 2021; nr. 4 (270), 2021, revistă de cultură editată de AIUS Printed Craiova. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Litere, anul XXII, nr. 3-4 (252-253), martie-aprilie 2021, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni. Director Tudor Cristea; Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Pompiliu Alexandru.

Amprentele sufletului, anul VII, nr. 1, ianuarie 2021, revistă de cultură și artă. Director editorial Constantin Nicolae Gavrilescu; Redactor șef Eugenia Enescu-Gavrilescu; Secretar general de redacție Violeta Bobocea.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Revista “SUD” recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor
Telefon editură: 0720 773209
Consilier editorial: Vasile Grigorescu
Telefon revista “SUD”: 0786 455702

Alte convorbiri duhovnicești cu †Ioan al Banatului (XXI)

„Noi, românii, nu ne-am extins în istorie pe orizontală, ci în Sus și nu am încercat să ne înveșnicim în piramide, ci în biserici și în mănăstiri.”

Luminița Cornea (L. C.): Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, am citit cu mare bucurie cuvântul de învățătură pe care l-ați transmis credincioșilor ortodocși din Mitropolia Banatului, cu ocazia Sfintei Sărbători a Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Toată învățătura s-a bazat pe cuvintele puse la început în motto: „*...întristarea voastră se va preface în bucurie*.” (Ioan 16, 20)

Înaltpreasfințitul Ioan: Să dăm slavă Bunului Dumnezeu Care, prin sfintele slujbe, ne-a învrednicit să fim lângă Fiul Său Cel iubit, când Și-a desăvârșit drama prin care a mântuit lumea. Aceste ultime zile din viața Lui pământească au pricinuit întristare Maicii Sale Preacurate, Sfinților Apostoli și ucenicilor, dar și îngerilor. Am putea spune: Întristatu-s-au cerul și pământul. Cutremuratu-s-a iadul întru adâncul său. Omul asistă neputincios la desfășurarea acestei drame unice în conținut și una pe scena creației. Păcatul l-a dus pe om în robia întunericului.

Hristos n-a așteptat pe Cruce să fie salvat de ucenici. Fiul lui Dumnezeu știa că a venit să-i salveze pe ei și pe noi, cei de azi, dar și pe cei de mâine. Hristos n-a strigat pe Cruce: Salvați-Mă !, ci: Vă iert și Mă voi sui în Cer să vă împac pe toți cu Tatăl.

În Ghetsimani, Hristos le spune Apostolilor, înainte de marea Sa rugăciune: „Întristat este sufletul meu până la moarte” (Matei 26, 38). Iată ce a făcut omul căzut în păcat: L-a întristat pe Dumnezeu ! Oare până când Îl vom mai întrista pe Dumnezeu cu păcatele noastre ? ! Ne înșelăm, fraților, crezând că pe Dumnezeu Îl putem condamna pe veci la întristare. Oare nu mai este iubire, nu mai este lacrimă de pocăință ?

Iubirea este lacrima lui Dumnezeu care a căzut peste om; este sângele vărsat de Hristos pentru noi.

Iubirea este fecioara care își caută Mirele Care S-a răstignit pentru ea. Pe Cruce, Hristos a murit moartea.

Noi L-am pus pe Cruce, iar El ne-a pus atunci pe aripile veșniciei. Cum știe Dumnezeu să răsplătească omului: omul Îi dă Crucea, iar Dumnezeu, veșnicia ! Crucea n-a putut opri iubirea lui Dumnezeu, iubirea trece dincolo de Cruce. Dumnezeu, chiar și atunci când este întristat, iubește. Eu, când sunt întristat, urăsc, hulesc și judec. Doamne, mai varsă o lacrimă peste ale noastre inimi să se umple de iubire !

Întristată este lumea azi, dar prin credință „*întristarea voastră se va preface în bucurie*” (Ioan 16, 20), așa le grăia Hristos Apostolilor Săi. Cred că acest cuvânt ni l-ar da și nouă azi, mai ales celor din ale căror familii au plecat mamă, tată, frați, prieteni.

Dumnezeu să preschimbe întristarea din inimile frățiilor voastre, așa cum a preschimbat întristarea care a fost în inima Maicii Domnului, a Sfinților Apostoli și a ucenicilor, după Cruce, piroane și cununa de spini.

Sfânta lumină pe care o primiți este parte din bucuria pe care au primit-o femeile mironosițe când s-au dus la Mormânt să-L caute și să-I ducă mir lui Hristos, Mirelui Ceresc: „*Dar când mergeau ele să vestească ucenicilor, iată Iisus le-a întâmpinat, zicând: Bucurați-vă !*” (Matei 28, 9). În taina sfintei lumini se ascunde iubirea lui Hristos. Dumnezeu ne întâmpină și la acest Praznic mare cu lumină, întru care sălășluiește iubirea Lui față de om, coroana creației Sale.

L. C.: Ne-ați vorbit și alteori, Părinte Mitropolit, despre omul care trebuie să caute pe pământ o singură comoară, singura adevărată comoară, pe Mântuitorul Hristos.

Îps. Ioan: Omul este nu numai rodul înțelepciunii lui Dumnezeu, dar și al iubirii Sale. Iubirea lui Dumnezeu iartă inima împovărată și smerită și transcende chiar și moartea. Să nu-ți fie teamă de iubire și de moarte ! Iubește și iartă, iar moartea nu te va atinge.

Există în Cer o casă în care domnește iubirea. În acea casă este așteptat să vină omul care, în această lume, caută o singură comoară: pe Hristos. În existența noastră pământească nu putem pune în paranteză sufletul. La sfârșitul vieții, unii frați creștini zic: *Ce a fost aceasta ?* Înseamnă că au trăit ca o nonprezență pe acest pământ, neștiind că *mormântul este casa vremelnicei veșnicii*.

L.C.: Părinte Mitropolit, vă rog să-mi îngăduiți să remarc faptul că în acel cuvânt de învățătură ați realizat o extraordinară asociere între Biserica și istoria neamului nostru. Vă rog...

Îps. Ioan: Noi, românii, nu ne-am extins în istorie pe orizontală, ci în Sus și *nu am încercat să ne înveșnicim în piramide, ci în biserici și în mănăstiri*. Biserica este semnul că neamul nostru se află pe aripile veșniciei, iar nu pe cele ale morții și că am fost zidiți la rândul nostru spre nemurire. Chiar și atunci când am fost trași pe roată în istorie, ca neam, Hristos a sfărâmat roata și ne-a ajutat să ne ducem crucea neamului până la Golgota cea de Sus. Hristos, pe Cruce, Horea, pe roată. Hristos, pe Golgota, Horea, în Apuseni. Prin Jertfa lui Hristos, vom dobândi Împărăția bucuriei lui Dumnezeu. *Prin suferință, vom păstra Carpații, casa vremelniciei noastre pe acest pământ*.

Hristos, după moartea pe Cruce, a trecut prin marea noapte, spre Înviere. După ultimele Sale cuvinte, S-a lăsat marea tăcere. Constantin Brâncuși, pe malul Jiului, a dăltuit în piatră *tăcerea* și apoi, în tăcere, s-a întâlnit cu Infinitul.

Așa cum te părăsește umbra în noapte, așa L-au părăsit pe Hristos ucenicii Săi. Hristos nu a fost răstignit între doi sfinți, ci între doi tâlhari, vrând să ne arate că a venit și pentru ei pe acest pământ; și pe tâlhari îi așteaptă la poarta Cerului. Unul dintre tâlhari Îl apără pe Hristos, arătându-I nevinovăția.

O, de cât har s-a învrednicit acest tâlhar pe cruce ! Atemporal, am putea spune că, în momentul când acest tâlhar Îl apăra pe Hristos, el, atunci, a înviat. Hristos, lăsându-l pe cruce, a coborât la iad și apoi, împreună cu tâlharul, au pășit pe poarta Raiului. Tâlharul rămâne și pentru noi un reazem de nădejde pentru iertarea și iubirea lui Dumnezeu.

Iubite frate, chiar dacă, până în această noapte a Învierii, ai tâlhărit, scoală-te și vino la Cruce, încă mai este Hristos pe ea. Și pentru tine a curs o picătură de sânge din coasta Lui. *Înainte de a coborî la iad, Hristos a coborât în inima tâlharului*. Și azi, din Potir, Hristos poate să coboare în inima ta. El așteaptă de la tine un semn de pocăință și să verși o lacrimă.

Lacrima este rostirea sufletului, este strigătul din adânc către Dumnezeu. Adânc, Doamne, adânc, căci în adânc de păcate am căzut ! *Doamne, chiar dacă suntem mai în adânc decât iadul, află-ne cu lumina Învierii Tale !*

L. C.: Ce profund și totodată frumos ați afirmat că noi astăzi, cu multele noastre păcate, ne aflăm mai în adânc decât iadul. E necesar să ne rugăm ca Hristos să ne afle cu lumina Învierii Sale. Cum să-L apărăm atunci când se așează în sufletul nostru ? Cum să-L mărturisim ? Aflat pe cruce, a trecut de partea Lui unul dintre tâlhari, dar noi ?

Îps. Ioan: Cine Îl apără azi pe Hristos ? Poate vei zice că nu mai e pe Cruce. Dar, dacă iei bine seama, vei vedea că azi, mai mult ca oricând, se bat mii de piroane în Trupul tainic al lui Hristos, în Biserica Sa. Nu ai vrea să iei și tu chipul tâlharului care, pironit fiind pe cruce, Îl apăra pe Hristos ? ! Tâlharul era în piroane pe cruce, tu, liber. Ridică-ți fruntea și mărturisește că: „*Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu (...). Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut Om*” (*Simbolul Credinței*). Tu ești mai bun decât un tâlhar, îndrăznește și mărturisește-L pe Cel Care S-a luptat în locul tău pe Cruce, murind moartea. Cu doi tâlhari a fost Hristos răstignit, dar numai pe unul l-a luat cu Sine și a intrat în Rai.

Să nu nesocotim bunătatea, răbdarea și iubirea lui Dumnezeu, dar nici dreptatea Lui. Hristos spune despre Sine: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața*” (Ioan 14, 6). Adică să nu-L nesocotim pe Cel Care este Dreptatea în Sine și Iubirea desăvârșită.

Hristos iartă și binecuvântează pocăința tâlharului și socotește răstignirea lui pe cruce, lângă Mântuitorul, ca pe o jertfă adusă lui Dumnezeu pentru păcatele sale. De ce mare har s-a învrednicit acest tâlhar !

L. C.: Dar, Părinte Mitropolit, au fost doi tâlhari din care numai pe unul l-a luat cu Sine în Rai. Cum se explică ? Celălalt, desigur, avea aceleași păcate și totuși...

Îps. Ioan: Cei doi tâlhari au avut aceeași chemare, pe amândoi i-a luat Hristos de mână cu Sine pe cruce, dar, când au ajuns la poarta Raiului, unul a zis: Eu vreau să rămân cu tâlharii. Lumina Raiului mă orbește, lăsați-mă în adâncul întunericului. Și lăsat a fost.

De multe ori văd mame venind la sfânta biserică ținându-și copilașii de mână. Le îndemn să aibă grijă de ei și să le ajute Bunul Dumnezeu să intre cu toții de mână în Rai, așa cum a intrat și Hristos cu tâlharul.

După Înviere, cu toții avem aceeași chemare a lui Hristos, să intrăm în Împărăția luminii: „*Cine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*” (Marcu 8, 34). Aceasta este porunca marii chemări a iubirii lui Dumnezeu.

Hristos a împărțit Raiul cu un tâlhar, ai nădejde că vrea să-l împartă și cu tine. Poate că nu ai aici nicio palmă de pământ; *vino la Hristos și îți va da o parte de Cer*. N-ai *pământ*, dar ai *cer* și vei fi cel mai bogat om.

Hristos Cel Înviat, prin Jertfa Sa pe Cruce, ne-a redat bucuria vieții și arvuna dobândirii fericirii veșnice. De astăzi avem moștenire cerească, de vom dori-o de aici, de pe pământ, de vom crede, de vom iubi și de ne vom smeri ca tâlharul de pe cruce: „*Binecuvântat fie Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos Care, după mare mila Sa, prin Învierea lui Iisus Hristos din morți, ne-a născut din nou spre nădejde vie, spre moștenire nestricăcioasă și neîntinată și nevestejită, păstrată în ceruri pentru voi*” (I Petru 1, 3-4).

Bucuria Învierii să-i cuprindă și pe frații noștri care sunt în suferință, Hristos a suferit și pentru ei !

Doamne, mângâie și depărtează suferința acestui neam greu încercat acum ! Vă doresc tuturor să aveți parte de bucuria femeilor mironosițe. E primăvară ! A înflorit *Trandafirul pe Golgota* ! Hristos a înviat !

A consemnat Luminița Cornea

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Nicolae Dan Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Ciprian Necșuțu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.